על המשמר

התחזית

יוסיף להיות סוער בכל איזורי הארץ אם כי במידה קלה יותר. בגליל ובגולן שלג.
ירושלים 2־5, גולן 0־3, גליל 0־3, חיפה 4־11, דגניה א' 8־12, עפולה 7־10, תל אביב 8־13, נמל תעופה בן גוריון 7־12, עין גדי 13־17, באר שבע 8־12, אילת 10־17.

בג"צ הוציא צו מניעה האוסר על גביית מס ארגון

הצו, שאוסר גביית טיפול ארגוני מעובדים שאינם חברי ההסתדרות, הוצא לבקשת הסתדרות העובדים הלאומית □ ההסתדרות תבקש לזרז הדיון

□ אבשלום קווה

שופט בית המשפט העליון, אליהו מצא, הוציא אתמול צו מניעה, האוסר על גביית דמי טיפול ארגוני (מס אירגון) בשירות הציבורי מעובדים שאינם חברי הסתדרות. צו הביניים מופנה לממונה על השכר במשרד האוצר, יוסי קוצ'יק, לראשי המעסיקים הציבוריים ולהסתדרות הכללית. הצו הוא לחודש ימים. מ"מ יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, אפרים וילוני, העומד בראש המחלקה לתחיקת עבודה מסר, כי ההסתדרות תדרוש לקיים את הדיון בעניין כבר בימים הקרובים. את העתירה הגישו עורכי הדין אביגדור קפלן וגדעון קורן בשמו של ח"כ אברהם הירשזון. הצו אוסר את גביית ה־0.7 אחוז מעובדים שאינם חברי הסתדרות.

בעתירה שהוגשה אתמול נטען, כי ההסכם הקיבוצי בדבר גביית דמי הטיפול "הוא קנוניה פוליטית בין הממשלה לבין ההסתדרות הכללית, שמטרתה להזרים כסף לקופת הוועד הפועל, כדי למנוע ממנה פשיטת רגל. ההסכם נחתם לפני כחודש ימים, וחתמו עליו יו"ר האגף לאיגוד מקצועי והממונה על השכר במשרד האוצר. בעתירה נטען כי זהו ניסיון לעקוף את חוק ביטוח בריאות ממלכתי, ניסיון המנוגד לחוק יסוד כבוד האדם וחירותו, תוך אפליה בין ההסתדרות לבין אירגוני עובדים אחרים, אשר אין להם את הכלים והאפשרויות לגבות מסי ארגון.

בהסתדרות שוררת מבוכה נוכח המלצת היועץ המשפטי לממשלה, מיכאל בן־יאיר, לשרת העבודה והרווחה, אורה נמיר, שלא לחתום על צווי הרחבה לגביית דמי הטיפול הארגוני. שלשום בלילה התקיימה בירושלים פגישה בין יו"ר ההסתדרות, חיים רמון, לבין מיכאל בן־יאיר. בפגישה השתתפו עמיר פרץ, פרקליט ההסתדרות, עו"ד ירון קידר, והמשפטנית, פרופ' פרנסיס רדאי, וכן היועץ המשפטי של משרד העבודה, עו"ד יצחק ברק. נציגי ההסתדרות התרשמו כי בן־יאיר "מבין את חשיבות 'קיומם' של אירגוני עובדים", כדבר הודעה שנמסרה לאחר מכן. צפויה פגישה נוספת בין הצדדים.

החשב הכללי במשרד האוצר, ראובן סוקולוביץ, הודיע אתמול לח"כ הירשזון, המשמש מ"מ מזכ"ל הסתדרות העובדים הלאומית, כי "עקב תקלה טכנית ב'מלם' נוכו בטעות במשכורת חודש ינואר דמי טיפול אירגוני מעובדים החברים בקופת חולים לאומית. עם גילוי התקלה הורינו ל'מלם' לבצע חישוב מיוחד ודאגנו לזכות העובדים ב־3.2.95 בחשבונם בבנקים בסכום שנוכה מהם בטעות".

29 חברי כנסת מסיעות העבודה, הליכוד, המפד"ל, צומת, דגל התורה ואגודת ישראל, הניחו זה לא מכבר על שולחן הכנסת הצעת חוק, שתאפשר גביית דמי חבר מהגימלאים באמצעות תיקון לחוק הביטוח הלאומי, כדי למנוע את חיסולה של הסתדרות הגימלאים. הצעת החוק תועלה לדיון במליאה בימים הקרובים ביוזמת יו"ר ועדת העבודה והרווחה, ח"כ יוסי כץ, לאחר שוועדת השרים לחקיקה בראשות שר המשפטים דוד ליבאי, החליטה לאפשר את הגשת הצעת החוק. לפי הצעת החוק יגבה המוסד לביטוח לאומי סכום של 5 שקלים מקיצבת הזיקנה של הגימלאים עבור הסתדרות הגימלאים. החוק יאפשר למי שמתנגד לתשלום סכום זה להורות שלא לנכות מגימלתו את התשלום. מקבלי קיצבת זיקנה, הזכאים להשלמת הכנסה ישלמו רק מחצית מהסכום.

הוגדל הסיוע בשכר דירה למשפחות עולים חד הוריות

□ אריה דיין

שר האוצר, אברהם שוחט נענה לפנייתו של שר הקליטה, יאיר צבן והאריך בשנה נוספת את תקופת הסיוע בשכר דירה למשפחות חד הוריות. שוחט החליט כך בעקבות פגישה שקיים לאחרונה עם צבן, במהלכה העלה שר הקליטה את מצוקתן של משפחות חד הוריות שבאוכלוסיית העולים החדשים.

עפ"י הכללים הנהוגים היום, מקבלת משפחת עולים חד הורית סיוע בשכר דירה החל מהשנה השניה לשהותה בארץ. השנה הראשונה מכוסה ע"י סל הקליטה. משפחה חד הורית הזכאית להבטחת הכנסה מהביטוח הלאומי מקבלת ממשרד השיכון, החל מהשנה השניה לשהותה בארץ, 810 שקל לחודש כסיוע בשכר דירה.

משפחת עולים חד הורית, שאינה נזקקת להבטחת הכנסה, מקבלת ממשרד השיכון בשנה השניה, השלישית והרביעית 600 שקל לחודש ואילו בשנה החמישית 110 שקל לחודש.

צבן סבור, כי המעבר מ־600 שקל לחודש בשנה הרביעית ל־110 שקל בחמישית מהווה הרעה קשה מדי בתנאי הסיוע, בהתחשב בעובדה שרוב המשפחות החד הוריות משתכרות שכר נמוך, שאינו עולה לעתים קרובות על שכר המינימום.

צבן פנה לכן לשוחט, ותבע ממנו, גם על דעתו של שר הבינוי והשיכון, בנימין בן אליעזר, כי הסיוע בשנה החמישית יועמד על 250 שקל לחודש, וכי תתווסף שנת סיוע נוספת, שישית, בה יעמוד הסיוע על 150 שקל בחודש, ללא מבחני הכנסה.

שוחט נענה לדרישתו, וצבן אמר כי "זהו אחד הצעדים החשובים בדרך הארוכה לשיפור תנאי הקליטה של אוכלוסיית העולים הזקוקה לתמיכתה המיוחדת של המדינה".

• **משנת הלימודים** הבאה, תוחזר מחצית מדמי הרישום לאוניברסיטה, למי שנרשם ליותר מאוניברסיטה אחת, וילמד באחת מהן. על כך הוחלט בפגישה בין שר החינוך וראשי האוניברסיטאות. בזמן הקרוב יעובדו הפרטים והתנאים ויפורסמו בציבור. נושא נוסף שהוחלט עליו, הוא הקמת מרכז מידע ארצי של כל האוניברסיטאות בנושא קבלה ללימודים. הכוונה היא לאפשר לסטודנטים העתידיים לקבל את מירב המידע לפני הרישום, בכדי למנוע מהם הוצאות מיותרות ולתת להם את מירב האפשרויות.

נעמי ריפתין

דיון על מקומן של החיילות בצה"ל ייערך בין הוועדה לביקורת המדינה לבכירי צה"ל

ועדת המשנה לענייני צה"ל ומערכת הבטחון, הפועלת במסגרת הוועדה לענייני ביקורת המדינה, תקיים דיון עם בכירי צה"ל וקצינת ח"ן ראשית, על תפיסתו של המטה הכללי את מקומן ותפקידן של החיילות בצה"ל, ועל היקף גיוס הבנות לצה"ל בעתיד, נוכח הגידול המתמיד במחזורי הגיוס.

הוועדה תבקש הבהרות מצה"ל, ביחס לשיבוצן של החיילות בתפקידים מבצעיים נוספים על אלה שחיילות מבצעות כיום, וזאת נוכח דרישות המועלות לאחרונה ביחס לאפשרות שיבוצן של חיילות גם בתפקידים קרביים.

יו"ר ועדת המשנה, ח"כ עוזי לנדאו, אמר כי הדיון יתקיים במסגרת מעקב אחר החלטה שקיבלה מליאת הכנסת על פי הצעת הוועדה, להטיל על שר הביטחון לבחון את דפוסי הגיוס לצה"ל של חיילים וחיילות, תוך היערכות לקראת מצב אפשרי, שבו לא יגוייסו לצה"ל כל המועמדים והמועמדות לשירות ביטחון.

בצלאל עמיקם

שלגים בחרמון ובגליל; זרימה עזה של מי נחלים לכנרת

היערכות שלג בעיריית ירושלים □ שיבושי תנועה בצפון הארץ בגלל הגשם

□ עליזה חטואל, בצלאל עמיקם, עתי"ם

ממחוזות ירושלים וחיפה והצפון במע"צ נמסר על היערכות מלאה לפינוי שלג בצירים ראשיים. עשרות צוותי פינוי, הכוללים בעיקר מפלסות ערוכים בשטח לקדם חסימת צירים. מדובר בפינוי צירים ראשיים ברמת הגולן, הגליל העליון ובמבואות ירושלים.

אתמול בבוקר שררו תנאי מזג אוויר סוער בגליל. גשמים עזים ירדו ללא הפוגה. בחרמון ירד שלג כבד וגובהו הגיע לחצי מטר. בנחלי הגליל והגולן נרשמה זרימת מים אדירה בדרך לכנרת.

בצהריים החל לרדת שלג כבד בצפת וגרם לשיבושים בתנועה. השלג החל לרדת סמוך לשעה 12 ונערם בקרקע בגובה של כמה ס"מ. בגלל השלג, הוקדם שחרורם של ילדי בתי הספר, מחשש לסגירת כבישים.

בעיריית צפת פועל מטה חירום מיוחד, המרכז את הבעיות השונות ומפעיל כלים כבדים לפינוי צירי תנועה חיוניים. ברמת הגולן נסגרו כבישים רבים בשל השלג הכבד. גם בהרי מרום הגליל יורד שלג כבד והתנועה באיזור מתנהלת בעצלתיים. המשטרה מזהירה את הנהגים שלא לעלות לרמת הגולן. את האיזור מכסה גם ערפל כבד, דבר המהווה סכנה נוספת לנהגים.

בירושלים שרר אתמול בשעות הערב כפור עז. הרחובות היו ריקים, אולם במרכולים הורגשה תכונה, כאשר הירושלמים המנוסים בפגעי [illegible] רבים פתחו את ברזי המים לקילוח רק, כדי למנוע קפיאת המים בצינורות.

אתמול בערב החליטה העירייה לפתוח את "מטה שלג". בעירייה ביקשו להדגיש כי המטה נערך בצורה "שילדית" ולא במתכונתו המלאה, וזאת בשל כמויות השלג הקטנות הצפויות לרדת.

על פי תוכנית החירום תחולק הבירה ל־6 חבלים שיפעלו באורח אוטונומי. החבלים ידאגו לפילוס כבישים בשכונות ולגיוס עצים כמידת הצורך.

במטה השלג המרכזי, שיפעל במבנה העירייה, ערכו תיאומים בין הגופים השונים, וביניהם עיריית ירושלים, משטרת ירושלים, מכבי אש, צה"ל, מד"א ועוד.

המטה ידאג לפילוס בעדיפות ראשונה של הצירים הראשיים המובילים בין בתי החולים ולאחר מכן יפעל כל אחד מהחבלים לפילוס כביש מעגלי בתוך השכונות. זאת, על מנת לאפשר לתחבורה הציבורית בעיר לפעול כסדרה.

בגוש דן הוכרזה כוננות עליונה בכל תחנות מכבי האש והוגברו הצוותים של משמרת הבוקר. בתחנות שונות נשלחו מכוניות כיבוי לסיור במקומות ונידת לפורענות של מזג האוויר. אולם לפי שעה, לא נמסר על פגעים חריגים.

בשדרות [illegible] אתמול עץ מן הרוח העזה והסתם את הרחוב. קטע הכביש שנחסם לתנועה היה מרחוב בן־יהודה מערבה עד גבול עיריית תל־אביב־יפו. לאחר שהעץ פונה, נפתח הכביש לתנועה.

מפלס הכנרת הגיע לגובה של 209.73-

□ יוסף גלילי

הלילה ירדו באזור אגן היקוות הכנרת 60 מ"מ גשם שהעלו את המפלס בשלושה ס"מ נוספים. גם הבוקר ממשיכים הגשמים לרדת בצפון.

ממדידות שערכה מעבדת אגן היקוות הכנרת של "מקורות", קיימת עתה זרימה של כרבע מיליון קוב לשעה אל הכנרת מנחל עמוד ומנחלי הירדן והגולן. להערכתם תעלה הכנרת בכ־11 ס"מ תוך יומיים.

עוד נמסר כי קיימת זרימת שטפונות איתנה בנחלי הגולן הממלאים את כל מאגרי הגולן וברכת רם.

על פי החלטת הוועדה לתפעול הכנרת, הסכר יפתח כאשר יגיע המפלס לרום של 209.55-. משמעות הדבר עוד 18 ס"מ עד לתחילת פתיחת סכר דגניה.

מנהל יחידת משאבי מים במקורות, רפי בועז מסר, כי אנשי מקורות מרחוב הצפון פתחו הבוקר את סכר "התעלה" שעל הירמוך, לאור התגברות הזרימה במקום. הסכר הורם למפתח של 64 ס"מ, כדי לווסת את השטפונות בירמוך. אנשי מקורות מתכוננים לפתיחת סכר "הירמוך" אחר הצהריים.

במפעל נחלי מנשה, התופס שטפונות של 4 נחלי מנשה באיזור פרדס חנה־קיסריה, התחילה הבוקר זרימה איתנה של כחצי מיליון קוב ליממה.

מתחילת החורף עד עתה החדיר מפעל זה 17 מיליון קוב לאקוויפר החוף באיזור חולות קיסריה.

ביקור בית השרה אורה נמיר ביקרה אתמול מחוסרי בית בירושלים (צילום: [illegible])

מורים מישראל להוראה בגרמניה

□ יוסף גלילי

לגרמניה הגיעו כ־30,000 מהגרים יהודים מחבר העמים, ובאיזור ברלין מצויים כ־10,000. למרביתם אין קשר עם שום גורם יהודי, וגם לא זיקה לחינוך עברי ולשפה העברית. מלבד הקהילה היהודית בברלין, שמפעילה מורים לעברית, וארגון הקהילה היהודית בגרמניה, המעביר פעילות קהילתית בברלין, אין מערכת ממוסדת שדואגת להם.

סגן שר החינוך, מיכה גולדמן, ששב מסיור בגרמניה, והמנכ"ל שושני, מבקשים לגבש תוכנית להשתלבות מורים לעברית מהארץ בבתי הספר של הקהילה היהודית, כדי לחזק קשר עם ישראל וליצור בסיס לסיכויי עלייה לארץ.

שני הרוגים בתאונה בגליל

(ע). טאיב אבו [illegible] גאבי, שניהם [illegible] שלשום בלילה, בעת [illegible] התנגשה במעיקה [illegible] מתניים. שני נוסעים [illegible] בני 20, נפצעו קל. המשטרה גילתה [illegible]

למציגים במרץ בירד קהיר
אולפני אורום מציגים
שירות יעיל, מהיר ואיכותי בתרגום והטבעת כותרות לסרטי הדרכה.
תזמית ופרסום לערבית ולשפות שונות.
באולפנים טל' 06-982430, פקס' 06-983204 בתל אביב טל' 03-281564 פקס' 03-297435

על המשמר
יום ו', 10.2.1995, י' באדר א' תשנ"ה ■ שנה 52, גליון 15701 ■ 3.60 ש"ח

שטיינר מכשירי שמיעה נוסד ב־1949
רח' עבאס 10 חיפה 04-526938
14.00 עד 9.00

רבין סרב להסיר את הסגר והציג לערפאת כמה תנאים להמשך המו"מ

התנאים שהעלה רבין עוסקים רובם ככולם בנושאי ביטחון □ בין השאר תבע את העברתם לישראל של ארבעה מבוקשים ששמותיהם נמסרו לרשות הפלסטינית □ השר שחל אמר כי דרוש זמן כדי לראות אם הצעדים שנוקטים הפלסטינים נושאים פרי □ ערפאת זעם וסרב לקיים מסיבת עיתונאים משותפת עם רבין □ לדבריו, ביצע מעצורים רבים של מסיתים ורק שלשום נחשפה כוונה לבצע פיגוע התאבדות בישראל □ עבד־ראבו תיאר את המצב "כמשבר" ואילו השר שריד כ"קשיים חולפים" □ רבין וערפאת ייפגשו שוב בשבוע הבא ומצפים כי בפגישה זו תחול התקדמות

□ [illegible] שחר, רמי שני, [illegible] עגורי, יהודה צור

[illegible] שאל רושת מהרשות הפלסטינית להעביר לרשותה [illegible] מבוקשים, ששמותיהם [illegible] לידי ערפאת לפני זמן מה, [illegible] היתה מוכנה להמשיך במו"מ [illegible] הפלסטינים. כך הבהיר אתמול ראש הממשלה יצחק רבין לראש הרשות הפלסטינית יאסר ערפאת בפגישה שקיימו במחסום ארז. רבין הציג לערפאת כמה תנאים בלעדיהם לא ניתן יהיה לקדם את המו"מ. רבין סרב בשלב זה להיענות לדרישת ערפאת להסיר את הסגר. השניים ישובו וייפגשו בשבוע הבא ויעריכו המצב מחדש.

ערפאת זעם ביותר למשמע תנאים אלה עד שהודיע כי אינו מוכן להופיע במסיבת עיתונאים משותפת עם רבין כפי שהיה בכל אחת מהפגישות שקיימו עד כה.

רבין וערפאת נועדו בארבע עיניים ואחר כך קיימו פגישה רחבה יותר בה השתתפו גם השרים משה שחל יוסי שריד סגן השר יוסי ביילין

המשך בעמוד 4

קשיים שבדרך – רבין וערפאת בפגישתם אתמול במחסום ארז. צילום: יעקב סער/לע"מ

צה"ל העלים ממשפחת חאמד כי בנה נהרג מאש כוחותינו

[illegible] ומצע רס"ן כיוואן בוצע בו "וידוא הריגה" □ לדברי אלוף לוין קשה היה [illegible] ואת בשל האמונה הדרוזית □ שחק: אין לקבל אי־אמירת אמת למשפחה

□ אהרן קליין

[illegible] אלוף פיקוד הצפון, [illegible] עמירם לוין, העלים צה"ל [illegible] ממשפחתו של רס"ן כיוואן [illegible] הרוגתו בטעות על ידי [illegible] במהלך היתקלות עם [illegible] מחבלים בלבנון לפני כחודש וחצי, [illegible] בוצע בו נוהל "וידוא הריגה". [illegible] הפרשה מעוררת [illegible] בקרב העדה הדרוזית.

הרמטכ"ל רב אלוף אמנון שחק הורה לבדוק את כל הפרשה ואמר בתגובה, כי הוא אינו מוכן לקבל בשום פנים ואופן שאין מוסרים הודעות אמת למשפחות החללים. אלוף פיקוד הצפון אמר יום לאחר הפעולה בה נהרג רס"ן כיוואן, כי חיילי צה"ל פעלו בהתאם לנהלים וזאת ביודעו כי בוצע "וידוא הריגה".

הפרשה החמורה נחשפה על ידי המקומון החיפני "כלבו". בראיון שהקליט כתב העיתון אמר אלוף פיקוד הצפון, כי אם ההרוג היה יהודי היה נאמר למשפחתו כי נהרג מידי כוחותינו ובוצע בו נוהל וידוא הריגה. האלוף לוין הסביר את כי המידע לא הועבר לידיעת המשפחה במקרה זה כיוון שמדובר במשפחה דרוזית. לדבריו: "לדרוזים יש בעיות עם האמונה. יש להם אמונה מיוחדת ומסובכת. זה לא פשוט לומר להם

המשך בעמוד 4

דובר הפיקוד: אלה העובדות

(עש"ת). – דובר צה"ל פרסם אמש תגובה מפורטת בפרשת רס"ן כיוואן. לדבריו, העובדות כפי שאירעו בשטח וכפי שעולות מהתחקירים, וכפי שנמסרו למשפחת האמור הן אלה:

רס"ן כיוואן האמור ז"ל נהרג בקרב מאש מחבלים. קיימת אפשרות שלאחר מכן נפגע גם מאש כוחותינו. לפי התחקירים עולה כי רס"ן כיוואן האמור ז"ל נלחם והסתער מול המחבלים ונפגע בראשו מאש המחבלים.

אלוף פיקוד הצפון לא אמר לכתב "כלבו" חיפה, שכיוואן האמור נהרג בעת "וידוא הריגה", הוא לא אמר שכיוואן נהרג מאש כוחותינו, והוא לא אמר שלא צריך למסור את האמת למשפחות השכולות. ועשה זאת.

המשך בעמוד 4

וידוא הריגה – קשר השתיקה

□ אהרן קליין

[illegible] כיוואן האמור, חייל בן העדה הדרוזית, נהרג בטעות כתוצאה [illegible] כוחותינו ובנוהל "וידוא הריגה", שבוצע בו לאחר שנפצע. נוהל [illegible] שנים בצה"ל הוא מושג מושאל מתורת הלוחמה בטרור [illegible] הכוח המסתער מוודא את מותם של כל הטרוריסטים [illegible] בתום הפעולה, וזאת על־ידי ירי כדור נוסף ברקתו של כל [illegible] במהלך הסריקה שלאחר ההשתלטות. הנוהל מתייחס בעיקר [illegible] היתקלות עם מחבלים מתוך חשש שמחבל פצוע יכול להפעיל [illegible] נפץ.

[illegible] קנה לו אחיזה ביחידות הלוחמות, אולם הוא אינו "מאושר" [illegible] על ידי צה"ל. צה"ל ומפקדיו נוהגים להעלים עין מביצוע נוהל זה [illegible] הלוחמים בתוך הקרב, ויש הרואים בכך חלק מהמקצועיות שלהם [illegible] במחבלים.

[illegible] על ביצוע נוהל זה פורסמו כבר בעבר ובכלל זה מקרה [illegible] בטעות של סמל אלי אישה, לוחם יחידת המסתערבים "דובדבן", [illegible] על ידי חבריו ליחידה. צה"ל נהג בכל פעם להכחיש את קיומו של [illegible] וקטלני זה בקרב לוחמיו.

קרוב שובם של רמון וחבריו למפלגת העבודה

הודיע אתמול המזכ"ל זווילי □ שחל: לא אכהן בממשלה בראשות רמון

□ יהודה צור

מזכ"ל העבודה, נסים זווילי הודיע אתמול לחברי לשכת העבודה, כי תוך חודש ימים תיפול הכרעה לגבי החזרת רמון וחבריו למפלגה. נסים זווילי מנהל מגעים מזה שבועות רבים עם רמון כדי לברר החזרתם של רמון וחבריו עמיר פרץ ושמואל אביטל למפלגה.

במהלך הדיונים התברר שלרמון שתי דרישות עיקריות. אחת מהן היא ביטול חד משמעי של מכתבי ההרחקה שגרמו לסילוקם למעשה מן המפלגה. הדרישה השנייה של רמון שיהיו פריימריז פתוחים לבחירות חברי כנסת כדי למנוע פגיעה בהתארגנויות נגדו.

זווילי ציין אתמול בלשכה, כי במקביל לעבודת ועדה גולדשמיט העוסקת בהיבטים החוקיים של החזרת רמון מנהל זווילי מגעים ומקיים שיחות במישור הפוליטי במטרה להביא להליך פוליטי מסודר של שיבת רמון וחבריו.

הוא ציין שלהערכתו יש קונצנזוס רחב להתפייסות והביע תקווה, כי בעקבות המגעים תהיה הכרעה תוך חודש ימים. זווילי אמור להיפגש עם חברי סיעת העבודה בהסתדרות ויודיע להם שקרוב מועד החזרתו של רמון למפלגה.

חגי מרום אמר אתמול בתגובה על כך שהוא

המשך בעמוד 4

3 **אוריינט אקספרס**
ביקורם של שרי הטרויקה באוריינט האוס מעורר מחלוקת במערכת הפוליטית

10 **אחרי נקודת האל־חזור**
ראיון עם פריח אבו מדין, שר המשפטים של האוטונומיה

23 **מכבי תל אביב ניצחה בלובליאנה**
17 כדורים חוזרים של נדב הנפלד סייעו לניצחון – 79:86

הלוח הירוק
מודעות דרושים עמ' 6, 21

מנכ"ל האוצר מציע להצמיד את השקל לדולר במקום לסל המטבעות

לדבריו, "הדולר הוא מטבע הדגל של המשק" □ המשמעות המעשית של צעד כזה – פיחות של 6 אחוזים בשקל □ בנק ישראל: סל המטבעות משקף את הרכב הסחר הבינלאומי של ישראל

□ אריה דיין

מנכ"ל משרד האוצר, דוד ברודט הציע אתמול לשקול מחדש את מדיניות שער החליפין של המטבע, ולבחון את האפשרות להצמיד את השקל לדולר במקום לסל המטבעות אליו הוא צמוד עתה. בדברו ביום עיון בת"א הסביר ברודט, כי הצעתו נובעת מהצורך הקיים, לדעתו, לבדוק האם מדיניות הסל אכן משרתת את צרכי המשק, בזמן שהדולר הוא "מטבע הדגל במשק וכולם פועלים במונחים דולריים". פירושו המעשי של ניתוק השקל מהסל והצמדתו לדולר הוא פיחות של שישה אחוזים בשערו.

ברודט סייג עם זאת את דבריו ואמר, כי אינו מדבר על שינוי בסיסי של מדיניות האלכסון או על שינוי התיחסות האוצר למדיניות שער החליפין. הוא רק מציע, כך הבהיר, לבדוק את מכלול היתרונות והחסרונות של המדיניות הקיימת לאור התפלגות הייצוא הישראלי לשווקים דולריים ולשווקים בהם נהוגים מטבעות אחרים.

בהמשך דבריו קרא מנכ"ל משרד האוצר לבנק ישראל לערוך שינויים בשערי הריבית. "השינויים," אמר ברודט, "חיוניים על מנת להחזיר את השקט לשוק ההון והמט"ח." הוא מתח ביקורת על הבנק המרכזי, על כי איפשר בסוף '93 התרחבות מוניטרית ש"לא הוסיפה בריאות למשק".

חבר ההנהלה הבכירה של בנק ישראל, ד"ר אבי בן בסט, שהשתתף אף הוא בכנס בו נאם ברודט, אמר בתגובה כי "המדיניות סביב סל המטבעות נבחנת מחדש כל שנה מחדש, עפ"י נתוני הסחר של אותה שנה. הרעיון מאחורי סל המטבעות הוא, שלמשק קטן עם סיגנון מגוון כמו המשק הישראלי, הצמדה לסל עדיפה על פני הצמדה למטבע אחר". השקל הוצמד לסל המטבעות ב-'86 במטרה לצמצם את השפעת הזעזועים הפוקדים את הדולר ומטבעות אחרים על המשק.

בבנק ישראל ציינו אתמול, כי הרכב סל המטבעות משקף את הרכב הסחר של ישראל. התאמה זו, הוסיפו, נבדקת תקופתית ובבדיקות האחרונות נמצא, כי הרכב הסל משקף את התפלגות הסחר הבינלאומי של ישראל.

טיול בחלל

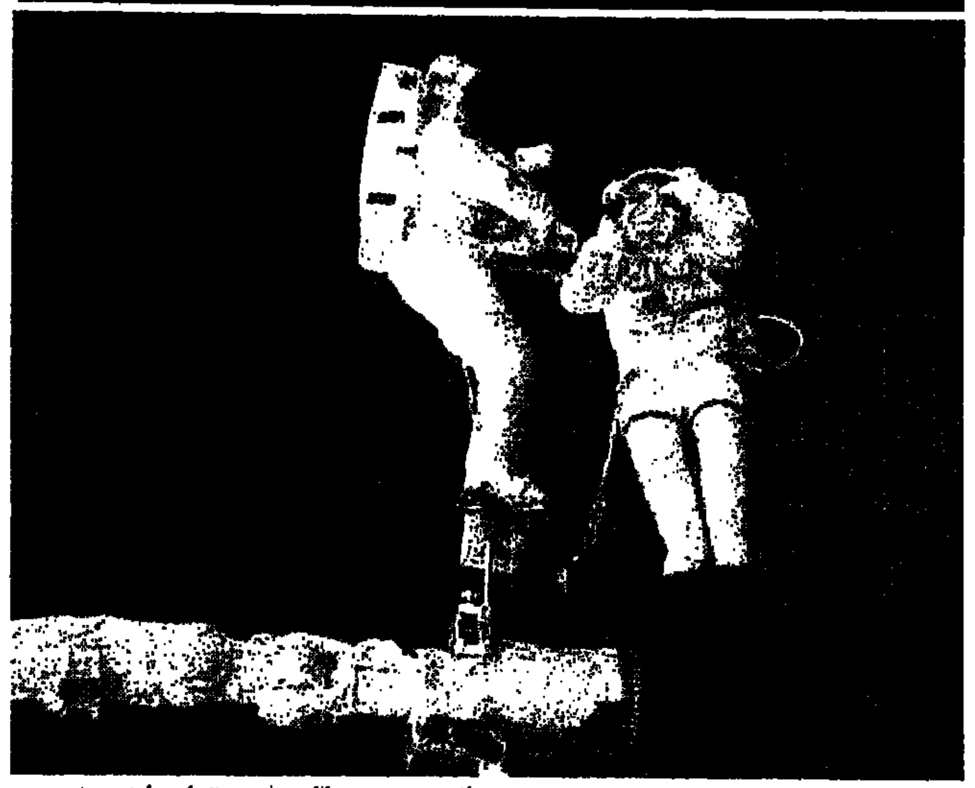

שני האסטרונאוטים האמיצים בתמונה יצאו אתמול ממעבורת החלל "דיסקברי" לטיול באמצעות זרוע הרובוט של המעבורת, כדי לראות כמה קר יהיה להם במקום הקר ביותר שבו יכלה נאס"א להגית אותם. ראה ידיעה בעמוד 6. (צילום: איי.פי.)

על המשמר

המנכ"ל טעה פעמיים

התבטאויותיו של דוד ברודט, מנכ"ל האוצר, עלולות לערער את יציבות המשק ולגרום לספקולציות חריפות בתחום מטבע החוץ. משק כמו המשק הישראלי הסוחר עם כל העולם, חייב להגיב על השינויים בשערי החליפין על-ידי הסתגלות לתנאים החדשים. אם קיים תיסוף של המטבעות האירופים והיין היפני ביחס לדולר, על המשק ליבא יותר מארה"ב ולייצא יותר לאירופה. כך יוזיל הייצוא לאירופה וכך ירדו מחירי המוצרים המיובאים שהוזלו כתוצאה מירידת שער הדולר. ההסתגלות לוקחת זמן, אך היא מבטיחה יותר מטשטוש המצב על ידי פיחות פזיז.

קשה להסיק מסקנות מנתוני יצוא מקריים של חודשים ספורים, כאשר קודם לכן היצוא עלה בשיעור ללא תקדים. קשה גם להשוות את שער החליפין לאינפלציה הפנימית, כי מדד המחירים לצרכן עלה כתוצאה מעליית מחירי הדירות והירקות. היצואנים קונים לא דירות ולא ירקות.

המוצר היחיד שיצרנים מקומיים רוכשים בשוק המקומי הוא שכר עבודה מקומי, שירד ריאלית וכן השירותים המקומיים שעלו פחות מהמדד הממוצע. על כך קיבלו היצואנים פיצוי מספק באמצעות מה שמכונה הוזלת עלות העבודה.

לכן, המנכ"ל טעה פעמיים. פעם בתחשיב הכלכלי שלו המחייב פיחות על ידי שינוי הסל שיגביר את משקלו של הדולר בסל המטבעות. צעד כזה גם יחייב להגדיל את משקל הדולר בסל רטרואקטיבית, כי הפיחות של הדולר כבר התרחש בעבר. פעם שניה טעה ברודט, בעצם העלאת הנושא לדיון ציבורי. ישנם נושאים בתחום הכלכלי עליו לא מדברים בפומבי ופיחות שער המטבע הוא אחד מהאיסורים המקובלים שעדיין נותרו בחזקת איסור.

גם אם מדובר בפיחות ביחס לדולר, יש לבצע אותו לא על-ידי מניפולציה של סל המטבעות, המבטא את יחס הסחר של ישראל עם חו"ל, אלא בדרך שונה.

הנסיון הישראלי הרב-שנתי הוכיח כי אי-אפשר לבצע פיחות נומינלי בלבד, לשם שינוי המחירים היחסיים. פיחות דורש הנהגת מדיניות כלכלית מקיפה בכל התחומים. קשה לדעת אם קיימת באוצר תוכנית כלכלית שתנטרל את השפעות הלוואי השליליות של פיחות אפשרי, או שהפיחות רק ייתן זריקת עידוד מחודשת לאינפלציה, אשר הונמכה ברגע למימדים סבירים.

ברודט הוא מנכ"ל חדש וזמן הראוי ששר האוצר יגדיר לו את תחומי תפקידו והתבטאויותיו בתחום המדיניות הכלכלית.

שחל: תוכנית ההפרדה תובא בקרוב לאישורו של רבין

□ יהודה צור

תוכנית ההפרדה שמתגבשת בימים אלה ע"י ועדת ההפרדה בראשות השר שחל תובא לאישור ראש הממשלה בקרוב, מסר אתמול השר שחל בפגישה עם תא כתבי המפלגות שהתקיים בבית סוקולוב בת"א.

"קו ההפרדה המתגבש בדיוני הוועדה הוא מעורפל במתכוון," אמר שחל. לדבריו, לא רוצים לחולל עכשיו דיון על גבולות קבע. "דבר זה ייעשה בשלב מאוחר יותר, כדי שלא תהיה דרישה לכלול בדיון הזה גם את ירושלים," אמר שחל.

לדבריו, חלק מהפלסטינים תומכים בקו זה, כי לדעתם הקו שיווצר ייצור שתי ישויות. לדבריו, בישראל אין אפשרות לדבר על ביטחון לאורך זמן בלי שניתן יהיה לשבת על קו מוגדר.

שחל אמר, שהקו הזה יתחום את השטח הריבוני של ישראל, שבו רוב האוכלוסיה. כאשר נשאל אם המדובר על הקו הירוק, אמר שחל, "במקום שיהיה ירוק אני הולך ליצור צבע חדש. מי שרוצה לראות מזווית מסויימת יראה אותו ירוק מישהו אחר יראה כחול ומישהו אחר סגול," אמר שחל.

"אני לא רוצה להיכנס לוויכוח מדיני בשלב זה, כי כל המניע הוא ביטחוני," אמר שחל. "ההפרדה מתמזגת עם מה שיקרה בעתיד ואני נתתי לזה גם הסבר גלוי," אמר שחל. "אם לדעתי ישנה תוצאה מכל ההסדר המדיני, הרי שהתוצאה והלקח, המקובל, כך אני מעריך, על רוב הציבור בישראל, הוא שאין אפשרות של ערבוב בין השניים – כי זה לא ילך," אמר.

הוא ציין, שהקו שמתגבש [illegible] כרוך בניסיונות לפתור [illegible] כמו למשל איפוא תהיה [illegible] מה יהיה עם הישובים [illegible] הירוק חוצה אותם. שחל [illegible] שהנוסחה החדשה צריכה [illegible] ביטחון, ותהליך השלום לא [illegible] על רקע של טרור.

הננו מודיעים בצער על מות חברתנו היקרה

חנטקה בן־פורת

ומשתתפים באבל המשפחה

ההלוויה היום, יום ו' 10.2.95, בשעה 14:00

קיבוץ עין־שמר

לגרציה סולם ולבני המשפחה

אתכם באבלכם הכבד

במות הבן־האח

אייל

בית על המשמר

ביילין: מינוי שגריר בירדן יסוכם בימים הקרובים

מינויו של שגריר ישראל בירדן עומד על הפרק, ובימים הקרובים יסכמו ביניהם ראש הממשלה ושר החוץ, מיהו המועמד המקובל על שניהם. סגן שר החוץ, יוסי ביילין, הודה שהעיכוב במינוי אינו רצוי ו"הפרשה" תגיע לידי סיום בזמן קצר. "אנו רק ממתינים לשובו של שר החוץ מארה"ב," אמר ביילין לחברי הכנסת שתקפו את הממשלה, בשל השהיית המינוי של שגריר ישראל ראשון במדינה הערבית השניה שחתמה על הסכם שלום עימנו.

בצלאל עמיקם

חברי קיבוצים בצפון קוראים להתנגד לשריון חוק הגולן

קבוצה של חברי קיבוצים ותושבים בגליל העליון ועמק הירדן קוראים למפלגת העבודה לדחות את ההצעה לשריון חוק הגולן, שכל מטרתה לכבול את ידי ממשלת ישראל ולסכל כל אפשרות בעתיד להשגת שלום עם סוריה.

קבוצה זו, בה נכללים חברים ממפלגת העבודה ומרצ, מישובי התק"ם והקיבוץ הארצי וכן מישובים נוספים בגליל, בעמק וברמת הגולן, התארגנה כדי לתת ביטוי לתמיכה הרחבה של תושבים בצפון הארץ במדיניות השלום של רבין וממשלת ישראל.

כתב "על המשמר"

מזכירות מפ"ם: "הסכם מכירת המספנות פסול ללא הבטחת זכויות העובדים"

□ כתב "על המשמר"

נציגי ועד מספנות ישראל הופיעו בפני מזכירות מפ"ם ותבעו ממנה להתנגד להסכם המכירה של המפעל.

לטענתם, הוכנסה להסכם פסקה, שאין לעובדים זכות תביעה כלשהי כלפי הקונה. נציגי העובדים הבהירו לחברי המזכירות, שהקונה הפוטנציאלי, הודיע כי הוא מתנגד להתארגנות עובדים לקיומו של ועד במפעל, ושהוא מתכוון לפגוע בזכויותיהם, אם הרווחים יהיו נמוכים.

המזכירות החליטה להתייצב להגנת זכויותיהם של עובדי המספנות והנחתה את נציגיה בכנסת לפעול למניעת העברתו של ההסכם מועדת הכספים, אם לא יובטח מעמד העובדים שיפוטרו או ישארו. המזכירות רואה בחומרה רבה, את מדיניותה הקיצונית והבלתי מאוזנת של הממשלה בנושא ההפרטה.

בראשית הישיבה החליטה מזכירות מפ"ם לתבוע מן הממשלה להכריז על אזור ערריס כאזור מוכה אסון טבע.

על המשמר

לציונות לסוציאליזם לאחוות עמים

עורך ראשי: צבי טימור | מנכ"ל: יוסף תולנברג

עורך משנה: ישראל זמיר | מרכזת המערכת: דורית גפן

המו"ל: עיתון וספר בע"מ

המערכת והמנהלה

תל אביב, 67771 רח' חומה ומגדל 2 טל. 03-6388555 פקס 03-5370037

מח' מודעות: טל' 03-6388508 פקס' 03-372301

מח' המנויים 177-022-0668 שרות שק דואר נעל 61999

סניף ירושלים: רח' בן יהודה 2, חדרים 102, 121, טל' 02-255161 פקס 02-250145 ת"ד 1216 ירושלים 91008

סניף חיפה: רח' מבצר 17 טל' 04-673673, פקס' 04-676057, ת"ד 4007 חיפה 31040

AL HAMISHMAR THE GUARDIAN) Daily Tel-Aviv P.O.B. 61999

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחזירה כתבי יד.

© כל הזכויות שמורות

מודפס ב"הדפוס החדש" בע"מ, טל. 03-6388510

רבין הביע מורת רוח ממפגש שרי הטרויקה באוריינט האוס

טען באוזני שרי החוץ האירופיים כי ישראל מקופחת בשיווק מוצרי חקלאות ובזכות התחרות במכרזים בינלאומיים ביבשת

□ פאר-לי שחר

ראש הממשלה יצחק רבין הביע אתמול בפגישה עם שרי הטרויקה האירופית מורת רוח בולטת מביקורם אתמול באוריינט האוס. הפגישה נערכה לאחר ששלושת השרים שבו מביקורם בעזה, שבה נפגשו עם יו"ר הרשות הפלסטינית, יאסר ערפאת.

בפגישה עם חברי נשיאות האיחוד האירופאי הטעים ראש הממשלה, כי הביקור באוריינט האוס לא תרם ליחסי אירופה-ישראל היות שירושלים המאוחדת היא בירת ישראל ועפי ההסכם עם הפלסטינים כל פעילויות הרשות הפלסטינית צריכות להתקיים בעזה או ביריחו.

רבין סקר באוזני אורחיו את התהליך המדיני, ובכלל זה הסכם השלום עם ירדן. כן פירט מהם הקשיים במו"מ עם הסורים ומסר תמונת המצב על המו"מ עם הפלסטינים.

באשר ליחסי ישראל אירופה הטעים רבין כי ישראל מקופחת בכל הקשור בשיווק מוצרי חקלאות, בזכותן של חברות ישראליות להתחרות במכרזים ביבשת ובזכות להיכלל בדיוני מחקר ופיתוח.

האורחים הבטיחו כי ישראל תצורף לוועדות המחקר והפיתוח של האיחוד האירופאי.

לעומת זאת, לגבי העניינים המדיניים הביעו שרי הטרויקה את את חששם מפני עיכוב תהליך השלום בשל הסגר הממושך.

שר החוץ הצרפתי, אלן ז'ופה, גילה הבנה למצוקות ישראל בנושא הטרור ואמר, כי יש להתמודד עימו בעקשנות.

ח"כ מרום מציע לתת לאוריינט האוס מעמד של שגרירות

טוען כי מעמד זה יבליט את מעמדה הריבוני של ישראל ויפתור את התסבוכת הפוליטית עם הפלסטינים

□ יהודה צור

ח"כ חגי מירום (עבודה) אמר אתמול שהמחויבות לירושלים מאוחדת בריבונות ישראלית משותפת לכל חברי הסיעה. הוא ציין, שאין שום נגיסה בעמדת העבודה כי היונים והניצים מאוחדים בדיעה שירושלים תישאר מאוחדת בריבונות ישראלית גם בהסדר הקבע.

הוא ציין כי הציע לפני כמה שבועות ומציע גם עכשיו לתת לאוריינט האוס מעמד של שגרירות של הרשות הפלסטינית ובכך לפתור את בעיית הריבונות, שכן כביכול כי מדובר בשגרירות של הרשות הפלסטינית בירושלים ואז אי אפשר יהיה לטעון שיש כאן בעיה של ריבונות כי עפ"י החוק עובדי השגרירות הם אורחים של המדינה המארחת, ישראל, וכך ניתן לפתור את התסבוכת. דבר זה אף יפתור את שאלת הביקורים של מדינאים בבניין.

ח"כ אבי יחזקאל (עבודה) אמר אתמול שיש עניין בעבודה לגבי שאלת ירושלים שעומדת כנראה לדיון אידיאולוגי. לדבריו יש להביא את הנושא לדיון אידיאולוגי במוסדות המפלגה ולאחר מכן יש לסכם אותו בחקיקה ובמעשים.

הוא ציין שהשאלה היא אם יש היום נגיסה בעמדת העבודה. לדבריו יש בעבודה הסכמה על ירושלים מאוחדת אבל כל הוויכוח עתה על האוריינט האוס והביקור של המשלחת האירופאית אולי מעלים הידהור לגבי זה.

ח"כ דוד לוי אמר אתמול שכל הבעיה של הממשלה שהיא מבולבלת ומבלבלת את הציבור ורומסת את החוק שהביאה לאישור הכנסת בעצמה. לדבריו הממשלה הזו אפילו

ח"כ יהושע מצא אמר, כי הוא מקווה שהכנסת תאשר בקרוב בקריאה ראשונה חוק שהוא יזם וכבר אושר בקריאה טרומית. הלוקח כחשבון היבטים פליליים לפגיעה במעמדה של ירושלים כבירת ישראל.

המזכיר המדיני של המפד"ל, נחום לנגנטל אמר שגמגום הממשלה והאישור לחברי הטרויקה האירופאית לקיים פעילות מדינית בירושלים הם עוד צד מסוכן פויז וחסר אחריות המעמיד את הצהרות ראש הממשלה באור מגוחך.

הליכוד מגייס חבריו להצעת החוק לסגירת האוריינט האוס

(עש"ח). סיעת הליכוד הגישה לכנסת הצעת החוק קובעת, כי האוריינט האוס וכל מוסדות אש"ף בירושלים ייסגרו מייד, וכי על פעילות אש"ף בירושלים תוטל ענישה פלילית ועונשי מאסר, והחלה בגיוס חבריה לקראת הצבעה.

אתמול דרש ח"כ דן מרידור מראש הממשלה להודיע ליאסר ערפאת, כי כל עוד יימשכו הפגישות המדיניות באוריינט האוס לא תתקיים פגישה בינו לבין רבין וגם המשאומתן על האוטונומיה – ייפסק.

לדבריו, הפלסטינים מפרים את ההסכמים ונציגי ערפאת ממשיכים לקיים פגישות באוריינט האוס.

סיעת הליכוד גם מתחה ביקורת על ראש הממשלה יצחק רבין, שלא הבריח, לדבריו, את יאסר ערפאת לפעול באופן חד משמעי נגד מעשי טרור.

יו"ר סיעת הליכוד, ח"כ משה קצב, אמר, כי רבין היה צריך להעמיד לערפאת תנאי אולטימטיבי לעקירת הטירור – המשך המו"מ.

נפלה ההצעה להסיר החיסיון משמו של ראש השב"כ

לאחר ששר המשפטים שלל ההצעה מעל דוכן הכנסת הצביעו נגדה 45 ח"כים ובעדה 25

□ בצלאל עמיקם

"כל אחד יודע מי הוא ראש השב"כ. ג'יבריל רג'וב גם הוא יודע. שמו של ראש השב"כ מתנוסס בכל מקום. עוזי משולם קרא את שמו ברדיו" – אומרת ח"כ לימור ליבנת (ליכוד) התובעת להסיר את החיסיון על שמו ולהסדיר את מינויו באישורה של ועדת החוץ והביטחון.

לדעת ח"כ לבנת, לא ייתכן שאדם בתפקיד מפתח זה שהמלצותיו משפיעות על אופי החלטותיהם של ראשי הממשלה, לא יהיה נתון לבקורת ועדת החוץ והביטחון.

היא הבטיחה, כי הצעתה לא באה לגנות את הממשלה אלא לעגן בחוק הפקיד שהוא בנשמת אפה של הדמוקרטיה.

נמסר, כי ראש הממשלה יצחק רבין לא השתכנע מנימוקיה.

"הממשלה קבעה לראשונה נהלים קבועים של יחסי ראשי מוסדות אלה עם ראשי הממשלה," אמר.

שר המשפטים השיב מעל דוכן הכנסת לח"כ לבנת באומרו כי הוכנה הצעת חוק הכוללת את נושא השב"כ והעומד בראשו.

ליבאי שלל בתוקף פרסום שמו בפומבי וקורות חייו של המועמד שכן מי שמכהן כראש שב"כ חייו [illegible]. חברי הכנסת קיבלו את עמדת שר המשפטים וראש הממשלה והצעת החוק של ח"כ ליבנת נפסלה ברוב של 45 נגד 25.

ביקור המריבה

שרי הטרויקה נועדו עם פייסל חוסייני באוריינט האוס

שוחחו עימו על תהליך השלום, המצב בירושלים וההתנחלויות

פייסל חוסייני מלווה את שר החוץ הצרפתי אלן ז'ופה ביציאתו מבניין האוריינט האוס במזרח ירושלים (צילום: יצחק הררי)

□ פנחס עינברי, סוכנויות הידיעות

הטרויקה האירופית, בראשות שר החוץ הצרפתי אלן ז'ופה, נועדה אתמול באוריינט האוס, עם משלחת פלסטינית בראשות פייסל חוסייני.

בפגישה השתתפו אישים פלסטינים נוספים, ובהם זיאד אבו זיאד, גסאן אל חטיב, והכלכלן סמיר חלילה.

אל חטיב מסר לכתב "על המשמר", כי הפגישה היתה מדינית "כמו בעבר", ונדונו עניינים הקשורים בתהליך השלום, המצב בירושלים וההתנחלויות.

הפלסטינים הסבו את תשומת לבם של האירופים כי ישראל בונה שכונות חדשות במזרח ירושלים וקובעת עובדות למרות שהתחייבה לשמור על המצב הקיים עד לשלב שיחות הקבע.

כן אמר, כי ישראל ממשיכה להקים התנחלויות למרות התחייבותה להפסיק אותם כדי לא לקבוע עובדות באופן חד צדדי.

בעניינים הכלכליים ביקשו הפלסטינים סיוע למוסדות שלהם במזרח ירושלים, מכיון שישראל מונעת סיוע כזה מטעם התורמות.

לדברי הפלסטינים אפשר להעביר את הסיוע דרך הארגונים הבלתי ממשלתיים ולא דרך הרשות הפלסטינית ועל ידי כך לעקוף את הסירוב הישראלי.

האירופים לא השיבו בעניין הכלכלי, אשר לעניינים הפוליטיים הם אמרו, כי גם הם סבורים כי ההתנחלויות של ישראל והמשך הבניה במזרח ירושלים פוגעות בתהליך השלום וסותרות את הסכמי אוסלו וכי הבהירו את העמדה הזאת לבני שיחם הישראלים.

הפלסטינים קבלו את אורחיהם באופן רשמי והניפו את דגל האיחוד האירופי לצד דגל פלסטינין במהלך הביקור.

בעת הביקור נערכו בחוץ הפגנות של נשים מן הימין, שבהן צעקו "חוזרים גרמנים החוצה" ו"חוסייני – היטלר", המפגינות הניפו דגלי ישראל ושלטים בנוסח "ירושלים יהודית תשאר יהודית לנצח", באנגלית ובצרפתית.

"זו היתה פגישת עבודה טובה ואנו מקווים כי יהיו תוצאות טובות," אמר פייסל חוסייני בתום הפגישה.

על הביקור באוריינט האוס אמר ז'ופה, כי מדובר ב"עניין של כבוד". לדבריו, הביקורים במוסד זה הפכו למסורת באיחוד האירופי, ואי-קיום הביקור היה יוצר אי נעימות.

ז'ופה התייחס גם לביקור הטרויקה בדמשק ופגישתה עם הנשיא אסד. הוא אמר כי ביטול אמברגו הנשק של מדינות אירופה על סוריה ננקט כדי לבנות "אמון הדדי באיזור" ולקדם את תהליך השלום. ז'ופה חזר ואמר, כי חברי הטרויקה הזכירו באזני אסד את העובדה, שאירגוני טרור רבים מתאורחים בדמשק, ואמר כי הסורים הבטיחו לו שהם אינם מודים עם פעולות הטרור של ארגונים אלה.

האירופים יצאו עם תום הפגישה באוריינט האוס לרצועת עזה לשיחה עם יאסר ערפאת.

פייסל חוסייני אמר בתשובה לשאלות כתבים, כי אין הוא מבין מדוע כועסת ממשלת ישראל על קיום המפגש, "שום דבר לא השתנה בירושלים ופגישות כאלה נערכו גם לפני הסכם אוסלו," אמר.

בתום פגישותיו עם אנשי הרשות הפלסטינית באוריינט האוס ועם ערפאת בעזה אמר אלן ז'ופה, כי "על הפלסטינים לנקוט צעדים שיוכיחו כי בכוונתם להילחם בטרור".

הוא סיפר, כי אמר לערפאת שיש לנקוט בדחיפות צעדים למלחמה בטרור, על מנת שהתהליך המדיני לא יקרוס.

ז'ופה גינה בחריפות את הטרור באמרו כי הוא "פחדני, מחוסר כבוד, ומנוגד לטבע האנושי". הוא אמר את הדברים במסיבת עיתונאים שנערכה אתמול בערב במלון המלך דוד בירושלים, עם סיום הביקור.

ז'ופה: אסור להאריך בסגר

בתום פגישה בת שעתיים בין יו"ר הרשות הפלסטינית יאסר ערפאת לשרי הטרויקה האירופית אמר ערפאת, כי הוא מגדיר את עצמו כפרגמטי ומציאותי חרף כשלון השיחות עם ישראל במחסום ארז אתמול בצהריים.

שר החוץ הצרפתי אלן ז'ופה אמר, כי למרות שהוא מבין את בעיות הביטחון של ישראל אסור לסגר להימשך זמן רב.

רמי שני

ז'ופה התייחס בדבריו לפגישה שקיימו שלושת חברי הטרויקה עם יו"ר הרשות הפלסטינית יאסר ערפאת בעזה.

העיתונאי דוד אגמון הובא לקבורה

העיתונאי דוד אגמון, כתב "קול ישראל" בכנסת מת שלשום והובא למנוחות בירושלים.

אגמון היה מוותיקי העובדים ברשות השידור ובעבר מילא שליחויות עלומות בשירות המדינה בארצות ערב. שנים ארוכות היה יו"ר כתבי הכנסת.

במסע ההלוויה ספד לאגמון יצחק נבון הנשיא החמישי שציין את הסיוע שהושיט המנוח לבני המיעוטים אשר ראו בו כתובת נאמנה. דברים נשאו גם יו"ר הכנסת וסגנו רב שילנסקי. דוד אגמון שיכל את בנו במלחמת יום הכיפורים.

בצלאל עמיקם

ביירות, (עי"י.מ.א.) סוריה הזמינה אתמול את מדינות אירופה ליטול חלק פעיל בחידוש שיחות השלום בין הערבים לבין ישראל.

העיתון "אל־בעת" ציין, כי סוריה מבקשת תרומה אקטיבית והרגלה יותר מצד מדינות אירופה.

המשכים

קרוב

המשך מעמוד ראשון

כירידו של חיים רמון סבור שאין להסתפק בהצהרת כוונות. אני מברך את זווילי על ההחלטה שלו להוביל מהלך להחזרת רמון לעבודה אבל אין להסתפק בכוונות.

מה שצריך עכשיו היא החלטה מפורשת. אם צריך לעשות צעדים חוקיים, יש לעשות אותם אד' הוק, אמר רמון.

ההחלטה צריכה לומר שמבטלים את מכתבי הרחקה וחוזרים להיות חברי מפלגה ובתוך מצב זה של חזרה למפלגה ניתן לקיים צוות מו"מ וליישב את הבעיות של שתי סיעות בהסתדרות, ושל חזרתם לרשימת העבודה בכנסת הבאה, אמר מרום. לדבריו על זווילי להמשיך במהלך עד למיצויו.

השר שחל שניפגש אתמול עם תא כתבי המפלגות אמר שרמון מוזמן לחזור למפלגה אבל אם רמון ירצה בעתיד להתמודד על ראשות הממשלה, הוא ,שחל, לא יכהן בממשלה הזו.

שחל התקיף את רמון על כמה מתכונותיו אך ציין שכאמור הוא לא יתנגד שרמון ישוב למפלגה. בוודאי שלא אוכל לעמוד בסתירה בין התפיסה שלי לבין ההערכה שלי לגבי האיש, אמר שחל.

עם זאת הוא ציין שהוא רוצה שרמון יחזור למפלגה כי הוא שחל רואה עצמו גם אחראי לנעשה בתוך המפלגה, ורוצה שהמפלגה שלי תנצח ועדיף לי חיים רמון בפנים מאשר בחוץ ועדיף לי לעשות איתו חשבון על טעויות שלו בתוך המפלגה ולא מחוצה לה, אמר.

גורמים בעבודה ציינו אתמול בתגובה על דבריו, ששחל קורא תיגר על מנהיגותו של רמון. בשל אווירת קונסנזוס הקוראת לרמון לחזור למפלגה מעדיף שחל לא להתנגד לכך. בעוד שבועיים אמור שחל לכנס את החוג שהוא עומד בראשו ולא מן הנמנע שיודיע שם על האפשרות שיתמודד על ראשות הממשלה בעתיד אחרי עידן רבין.

רבין

המשך מעמוד ראשון

מתאם פעולות צה"ל בשטחים האלוף שחור ראש אגף תכנון האלוף דיין ואחרים.

ערפאת חזר והרגיש את המצוקה של התושבים בכלל ושל הרשות הפלסטינית בפרט בשל הסגר המתמשך. הוא טען כי הוא מבצע מעצרים רבים כדי לגלות מסיתים וגילה כי רק שלשום הצליחו הפלסטינים לעלות על כוונה לבצע פיגוע התאבדות בתוך שטח ישראל. ערפאת חזר ותבע לשחרר עצירים כדי להגביר את האמון בקרב הציבור הפלסטיני והרגיש את הצורך להמשיך במו"מ על ההערכות המחודשת של צה"ל כדי לקיים את הבחירות.

בנושא הבחירות היתה לרבין בשורה עבור ערפאת – ראש הממשלה הסכים, לאחר שקיבל את חוות דעתו של היועץ המשפטי של משרד החוץ יואל זינגר, לאפשר קיום בחירה ישירה לראש הרשות הפלסטינית.

רבין גם הסכים להגדיל את כוח המשטרה הפלסטינית בעוד אלפיים שוטרים בתנאי שיהיה כוח חמוש אחד ולא אין ספור מליציות, ובתנאי שלישראל יועברו רשימות שמיות של השוטרים לאישור. כפי שמתחייב מההסכמים. לאחר הפגישה נטו הפלסטינים לראות את חצי הכוס הריקה בעוד הישראלים את חצי הכוס המלאה.

יאסר עבד רבו שנשלח במקום ערפאת אמר שמדובר במשבר. "היו חילוקי דעות במרבית הנושאים – הבחירות, העברת הסמכויות, הסדרי הבטחון והאסירים".

השר שריד הרגיש כי אינו מבקש לטייח "ישנם קשיים אך אין זה משבר", אמר.

ראש הממשלה יצחק רבין התייצב לאחר שעה קלה מאחורי המקרופון והודיע כי המגעים והשיחות יימשכו במהלך השבוע הקרוב, כדי להכין את הפגישה שיקיימו הוא וערפאת ביום חמישי הבא. "אני תובע שהרשות הפלסטינית תנקוט בכל הצעדים הנדרשים להבטיח שיהיה גורם כופה חוק אחד חמוש של הרשות הפלסטינית, ושהנשק לא יופעל ע"י כל מיני גורמים אחרים. שיינקטו צעדים בהתאם להודעת ערפאת על הקמת בתי-דין לבטחון המדינה ושבתי-דין אלה יפעלו כמו בתי-דין אצלנו ולא כפי שהם פועלים כיום. ושתעשה פעילות נגד הגורמים המסיתים המפעילים את הטרור".

השר שריד אמר לאחר השיחות, כי ישראל לא נענתה לבקשות הפלסטינים להסרת הסגר משום שהיא חוששת שאם יהיו הקלות נוספות בסגר עלולים להיות פיגועים נוספים. "הסגר לא רצוי, והיינו רוצים שלא יהיה סגר, אך האינטרסים הבטחוניים שלנו הם מעל לכל דבר אחר", אמר.

שריד סיפר על שתי הפגישות שהתקיימו ועל הנושאים שדנו בהם. "שני הצדדים העלו את הבעיות המעיקות עליהם ביותר. הצד הישראלי העלה את בעיית התגברות הטרור וטען שהרשות הפלסטינית אינה מקצה מספיק משאבים להתגבר על בעייה זו. הצד הפלסטיני העלה את בעית חוסר ההתקדמות בתהליך מבחינת הבחירות והפריסה מחדש. התקבל סיכום להיפגש פעם נוספת בשבוע הבא, לאחר שכל צד יעריך ויבחן מחדש את עמדתו. "נקווה שבשבוע הבא ניתן יהיה להגיע לסיכומים חיוביים שיהיו מוסכמים על שני הצדדים".

יאסר עבד ראבו טען לעומתו, שניתן להעניק לישראל ביטחון ברגע שהמשא ומתן יתקדם. לדבריו ברשות הפלסטינית לא מרוצים מהאופן שבו מתנהל המשא ומתן עם ישראל וכי ערפאת כועס מאר.

דובר

המשך מעמוד ראשון

לצערו, פעמים רבות מאוד.

בתגובה למה שיוחס לאלוף לוין לגבי הדרוזים, הדברים הוצאו מהקשרם. האלוף התייחס למשפחת חאמד כמשפחה שכולה שספגה מכות קשות ולכן צריך להעביר לה את המידע המוסמך והנכון ולא מידע מעבר לכך.

לגבי הרגישות של הדרוזים – התכוון האלוף לכך שלכל מגזר יש רגישות משלו, שיש להתחשב בה. האלוף לא התכוון לפגוע בדרוזים והדברים הוצאו מהקשרם בצורה מרושעת ופוגעת.

האלוף לוין הוקיר ומוקיר את תרומתם המיוחדת של החיילים והקצינים הדרוזים לצה"ל ולביטחון המדינה. צה"ל ופיקוד צפון בדקו במהירות את כל הטענות כפי שפורסמו, והעובדות לאשורן הן אלה המתוארות לעיל, כעולה מהתחקירים שבוצעו בצה"ל.

צה"ל העלים

המשך מעמוד ראשון

דבר כזה. יש לכך קונוטציות מיוחדות. יש להם רגישות מאד מיוחדת".

התקרית בה נהרג רס"ן כיוואן חאמד ארעה ב־19 לדצמבר '94 בעת שכוח של חטיבת הנח"ל היה בפעילות מבצעית שגרתית באיזור העיירה בינת ג'בייל שבגזרה המערבית של איזור הביטחון בדרום לבנון. הכוח נע במזג אוויר קשה ובערפל כבד לכיוון מוצב א־תילי שבגזרה. כאשר היה הכוח בפאתי הכפר א־תילי וסמוך למוצב, נפתחה לעברו אש מן המארב על ידי חוליית מחבלים של ארגון החיזבאללה. המחבלים ירו אש מנשק קל וטילי נ.ט לעבר חיילי הכוח.

רס"ן כיוואן, חונך הנשאים של צה"ל, הצטרף אל הכוח בטרם יצא לפעולתו. כאשר הותקף הכוח סמוך לשעה 16:00 בידי המחבלים, החל רס"ן כיוואן להסתער לעבר המחבלים. תוך כדי הסתערות נוצר נתק בינו לבין חיילי הכוח ורס"ן כיוואן התקדם הרבה לפני שאר החיילים. בשלב מסויים היה רס"ן כיוואן בשטח שבין המחבלים לחיילי צה"ל. הוא נפגע מירי של שני הצדדים ונפל במקום.

חיילי הכוח המשיכו בהסתערותם לעבר המחבלים ומשפגעו בהם ושככה האש החלו חיילי הכוח בסריקה לאחור של השטח על פי נוהל צבאי קיים. במהלך הסריקה לאחור הבחין חייל ברס"ן כיוואן, אך לא זיהה אותו וחשב, כי המדובר במחבל פצוע. החייל ירה בראשו של רס"ן כיוואן במסגרת נוהל "וידוא הריגה".

רק בשלב מאוחר יותר התברר כי מדובר בטעות בזיהוי, וכי רס"ן כיוואן נורה בטעות. בתום התחקיר הראשוני לא דיווח צה"ל על הטעות שהובילה לירי כוחותינו על רס"ן כיוואן, אולם ראש מטה הפיקוד, תא"ל בני לידור, אמר לכתבים כי במהלך הפעולה נעשו מספר טעויות ולא פרט. יום למחרת הפיגוע אמר אלוף פיקוד צפון, עמירם לוין, כי חיילי הכוח פעלו היטב ועל פי הנהלים וזאת ביודעו כי בוצע נוהל וידוא הריגה בכיוואן.

קציני צה"ל שבאו לבני משפחתו של רס"ן כיוואן בכפר מע'ר שבגליל מסרו לבני המשפחה ככל הנראה גירסה לא מלאה באשר לנסיבות מותו של רס"ן כיוואן. הם סיפרו למשפחה, כי הוא נהרג בעת ההסתערות מול המחבלים.

קציני צה"ל לא דיווחו על פי הוראה מגבוה לבני המשפחה את מסקנות התחקיר לפיו טעה רס"ן כיוואן בשיקול דעתו כאשר המשיך וניתק עצמו משאר הכוח שהסתער. כמו כן לא דיווחו כי נורה מירי כוחותינו ובוצע עליו "וידוא הריגה".

צה"ל לא ענה לשאלות בני המשפחה, האם היה נשאר רס"ן כיוואן בחיים אילו לא בוצע עליו נוהל וידוא הריגה. תא"ל (מיל.) הגאל סאלח, תקף אמש בחריפות את התנהגות צה"ל בפרשה על כי לא דווח לבני המשפחה כל האמת על נסיבות מותו של בנם.

הזמנה להציע הצעות לרכישת קוטג' בהרצליה פיתוח

1. מתבקשות הצעות לרכישת קוטג', ברח' חזקיהו המלך 27, הרצליה פיתוח. הקוטג' בנוי על קרקע פרטית, המהווה 1/3 חלקים מחלקה 419 בגוש 6666.
2. הקוטג' יימכר במצבו הנוכחי (AS IS), כל בדיקה בקשר למצב הקוטג' תיעשה ע"י המציע. הבעלים והחיים אינם אחראים לכל מצב.
3. הצעות בכתב יש להגיש למשרד החיים עד ליום 17.2.95 בשעה 10:00 בבוקר, בצירוף המחאה בנקאית בגובה 5% מהמחיר המוצע שתחולט לטובת הבעלים במידה והמציע יחזור בו מהצעתו לאחר שהתקבלה.
4. ההצעות לא יפחתו מהסך השווה בשקלים ל־$590,000 ארה"ב ויפורטו תנאי התשלום.
5. שעות הביקור בקוטג' ביום שישי 10/2/95 משעה 12:00-16:30 במוצאי שבת 11/2/95 משעה 18:00-20:00 ובכל ימות השבוע משעה 10:00 בבוקר עד השעה 15:00.
6. הבעלים והחיים אינם אחראים לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא וכן יהיו רשאים שלא למכור את הקוטג', לנהל מו"מ עם המציעים או חלקם, לקבוע תחרות בין המציעים. לפרסם הזמנות להצעות נוספות, לדחות את מועד להגשת הצעות או לבטל כליל את המכירה.
7. הבעלים והחיים לא ישלמו דמי תיווך.
8. פרטים נוספים במשרד החיים, ברח' שברץ 1, רעננה טל. 09-454366, 09-427565, פקס 09-918865

עדי קריגל, עו"ד
ב"כ בעלי הנכס

הזמנה להציע הצעות לרכישת דירה בגבעתיים

1. מוזמנות בזה הצעות לרכישת זכות חכירה בדירה בת שני חדרים, הנמצאת בבית, שברח' ההסתדרות 20 גבעתיים, והידועה כחלקה 45/17 בגוש 6162 (להלן: "הדירה")
ניתן לראות את הדירה במועדים שיתואמו טלפונית, במשרד עו"ד זילברמן.
2. הדירה תמכר במצבה הנתון פיסי.
3. הצעות תתקבלנה במשרדי הח"מ לא יאוחר מיום 1.3.95
4. על המציע לנקוב בהצעתו במחיר המוצע בדולר של ארה"ב ולהעביר במצורף להצעתו ערבות בנקאית בסך השווה ל־$5,000 לפי השער היציג, בת תוקף עד ליום 1.4.95 לפקודת כונסי הנכסים ששמותיהם רשומים מטה.
5. כונסי הנכסים אינם מתחייבים לקבל ההצעה הגבוהה ביותר או הצעה כלשהי והם יהיו זכאים לנהל מו"מ עם המציעים או מי מהם.
6. מציע שחזר בו לאחר שנתקבלה הצעתו, תחולט הערבות.
7. כונסי הנכסים לא ישלמו דמי תיווך.
8. המכירה כפופה לאישור בית משפט השלום בפתח תקווה.

שמחה זילברמן, עו"ד
רח' מונטיפיורי 39
תל-אביב
טל. 03-5281498

דרור מור, עו"ד
רח' אחוזת הבית 4
תל-אביב
טל. 03-5464497

הזמנה להציע הצעות לרכישת דירה בגבעתיים

1. מוזמנות בזה הצעות לרכישת זכות חכירה בדירה בת שני חדרים, הנמצאת בבית, שברח' ההסתדרות 20 גבעתיים, והידועה כחלקה 45/17 בגוש 6162 (להלן: "הדירה")
ניתן לראות את הדירה במועדים שיתואמו טלפונית, במשרד עו"ד זילברמן.
2. הדירה תמכר במצבה הנתון פיסי.
3. הצעות תתקבלנה במשרדי הח"מ לא יאוחר מיום 1.3.95
4. על המציע לנקוב בהצעתו במחיר המוצע בדולר של ארה"ב ולהעביר במצורף להצעתו ערבות בנקאית בסך השווה ל־$5,000 לפי השער היציג, בת תוקף עד ליום 1.4.95 לפקודת כונסי הנכסים ששמותיהם רשומים מטה.
5. כונסי הנכסים אינם מתחייבים לקבל ההצעה הגבוהה ביותר או הצעה כלשהי והם יהיו זכאים לנהל מו"מ עם המציעים או מי מהם.
6. מציע שחזר בו לאחר שנתקבלה הצעתו, תחולט הערבות.
7. כונסי הנכסים לא ישלמו דמי תיווך.
8. המכירה כפופה לאישור בית משפט השלום בפתח תקווה.

שמחה זילברמן, עו"ד
רח' מונטיפיורי 39
תל-אביב
טל. 03-5281498

דרור מור, עו"ד
רח' אחוזת הבית 4
תל-אביב
טל. 03-5464497

צוותא לתרבות מתקדמת
אבן גבירול 30 ת"א 6950156/7

שישי 10.2 – 14.00 – "מרה סאד". מאת: פטר וייס. מרמנית: אברהם חוס. נטשה תפנה ובימוי: אבישי מילשטיין. ביצוע: תלמידי שנה ג, ניסן נתיב ירושלים.
22.00 – בימת צוותא מציגה: "מעקב באפלה". מאת ובבימוי: רוני פינקוביץ. משתתפים: גל זייד, ארז שפריר, דלית קהן, גדעון שמר, אלון טימן, נורמן עיסא. בהצגה: סמים, מתח, הומור ונערת ליווי...!
22.00 – להקת "אבטיפוס" – ההופעה. (צוותא 2).
24.30 – "מורה תיכון חדש" סטנד אפ עם רמי שטרן. (צוותא 2).

שבת 11.2 – 11.11 – שחרית 11:11 – "התזמורת הקאמרית הקיבוצית". מנצח: דניאל פיצטי (אורח מארגנטינה). סולנים: סטפני מרמונה – פסנתר. סרגיי קרילוב – כינור. בתכנית – מוצרט: סימפוניה מס' 25 ק. 183; מנדלסון: קונצרטו לכינור, לפסנתר ולתזמורת מיתרים; דוד עורי: מוסיקה לתזמורת קאמרית בשלושה פרקים; שוברט: סימפוניה מס' 3 ברה מז'ור.
11.30 – "כי ככה זה" – בייס למכשפות. בהשתתפות: ורוניקה נוטליב – כספי, פירה קנטר. הצגת ילדים מגיל 5 ומעלה. (צוותא 2).
21.00 – בימת צוותא מציגה: "טיפולים אחרונים". דרמה אינטימית על מטפלים ומטופלים.
22.00 – "פריק שואו" מופע לאנשים לא רצינים... עם יוני להב, גיל אלון, ענת ברזילי, דרור טפליצקי.

ראשון 12.2 – 17.00 – סדנה ללימודי תיאטרון. (צוותא 2).
21.00 – בימת צוותא מציגה: "טיפולים אחרונים". דרמה אינטימית על מטפלים ומטופלים.

שני 13.2 – 18.00 – "החומה". מאת ובביצוע: האשם יאסין. בימוי: משה ופניק. הצגה עוסקת בדמות פלשתינאית העוברת שלבים ונלכדים בתוך החברה ישראלית – ערבית. פרינג. (צוותא 2).
22.00 – סווישה ויצפאן תחילה עם מאיר סוויסה ואלי יצפאן.
22.00 – יאיר ניצני בצוותא 2.

שלישי 14.2 – 20.30 – "בוקר של שוטים" – מונודראמה. ע"פ ספרו של יצחק בן נר. בימוי: בק מסינגר. משחק: פיני מיטלמן. פרס שני בתיאטרונטו 93. פרינג. (צוותא 2).
22.00 – יעקב כהן סטנד אפ קומדי.

רביעי 15.2 – 21.00 – "מופע הפרדה של בנג'ו או הייתי שגנו של ברוך ממור". פרינג. צוותא 2.
22.00 – יעקב כהן סטנד אפ קומדי.

חמישי 16.2 – 22.00 – בימת צוותא מציגה: "מעקב באפלה". מאת ובבימוי: רוני פינקוביץ. משתתפים: גל זייד, ארז שפריר, דלית קהן, גדעון שמר, אלון טימן, נורמן עיסא. בהצגה: סמים, מתח, הומור ונערת ליווי...!
22.00 – יאיר ניצני בצוותא 2.

תערוכת החודש: רחל בייליס

לחברנו דב ספרן ולמשפחה
לקיבוץ מצר ולמשפחת בר־מצרא
משתתפים באבלכם במות האחות והחברה
שורית
קיבוץ גזית

בית מצר אבל עם
עירית ומשפחות דרומי ובר־מצרא
במות האם
שורית בר־מצרא
היקרה
ההלוויה תצא מהמועדון **היום**, יום שישי בשעה 14.00

ליהודית הרטמן
משתתפים בצערך על מות אחותך
ציפי (ציפורה) אטלס ז"ל
קיבוץ העוגן

מועצה אזורית מטה אשר
הועד והעובדים
משתתפים בצערה של
משפחת בן דוד
במותו של **נדב** ז"ל בטרם עת
גזבר מועצה אזורית מטה אשר

נחתמו בנהריים הסכמי קרקעות, תיירות ומכס בין ישראל לירדן

החתימה משלימה את ביצוע כל הנספחים להסכם השלום בין שתי המדינות

□ שמחה באר

בטקס צנוע בנהריים נחתם אתמול הסכם העברתו של שטח הקרקעות האחרון מישראל לירדן והחכרתו לישראל.

ליד שולחן ברחבה מקושטת בדגלי ישראל וירדן, חתמו האלוף עוזי דיין וסגן הרמטכ"ל הירדני, אלוף תחסין שורדון, על הסכם החכרה של 800 דונם של "אי הנהריים" לידי ירדן. לפי ההסכם, עם ההעברה נכנס לתוקפו הסכם החכרת השטח ע"י ישראל לתקופה של 25 שנה.

השטח מעובד כיום בידי הקבוצים אשדות יעקב (איחוד ומאוחד) וכן מטע אבוקדו ושדות תמר.

לאחר טקס חתימה זה נחתם הסכם בין מנכ"ל משרד התיירות של ישראל, אלי גונן, לעמיתו הירדני, רסאן אל מופלח.

ההסכם מגדיר מעבר תיירים בין ישראל וירדן ונושאים שונים של שיתוף פעולה בין שתי המדינות.

בטקס שלישי נחתם הסכם המכס בין שתי המדינות. מהצד הישראלי חתם מנכ"ל המכס אריה וייך, ומהצד הירדני מוחמד טראזי.

טקס נוסף התקיים מול גשר הרכבת, ובו הצדיעו קצינים ירדנים לקצינים ישראלים. שני הנציגים הבכירים של ירדן וישראל לשיחות השלום, ד"ר אליקים רובינשטיין וד"ר האני אל מולקי, ליוו את מהלך הטקסים.

רובינשטיין אמר, כי הנחישות והמהירות בה פעלו המשלחות והוועדות הוכיחו, כי יש תוכן מעשי להסכם השלום בין ירדן וישראל והוא אינו סתם נייר. "הסכמי הקרקעות, המכס והתיירות נותנים לשלום הישראלי ירדני נופך מעשי, אם כי עוד רבה העבודה", אמר.

האלוף עוזי דיין אמר, כי מדינת ישראל הוכיחה שכוונותיה בהסכם השלום הן מעשיות ביותר. הוא ציין, כי למרות שישנם נושאים רגישים כמו מים, תעופה וסחר, שהם חשובים ביותר לחיזוק השלום ונמצאים עדיין בדיונים, הרי שעצם החזרת האדמות לירדן, מעניקה להסכם השלום מימד רציני ביותר של ויתור, אחווה וידידות.

בטקס נכחו עשרות תושבים מקיבוצי עמק הירדן וכן תושבים ערבים מאיזור נהריים, קצינים ישראלים וקצינים ירדנים, ועל אף הצנעה בה נוהל הטקס, היתה בו אווירה לבבית וחמימה.

השוק הבינלאומי

השערים נכונים לאתמול שעה 20.00 שעון ישראל

שוק הסחורות

	נמוך	גבוה	סגירה	שינוי	
סוכר מזוקק ליברה	13.89	13.99	13.97	+0.05	(סנטים)
קפה (ליברה)	157.25	159.05	158.60	+1.75	(סנטים)
קקאו (טונה)	998.00	1,005.00	1,000.00	-1.00	(דולר)
כותנה (ליברה)	89.90	91.20	89.90	+0.21	(סנט)
מיץ תפוזים (ליברה)	105.40	103.25	104.90	-1.50	(סנט)
תירס (בושל)	231.50	232.50	232.25	-1.50	(סנט)
סויה (בושל)	550.75	552.75	552.25	-0.50	(סנט)
זהב (אונקיה)	375.25	376.45	377.40	+0.85	(דולר)
כסף (אונקיה)	4.7100	4.7800	4.8100	+0.05	(דולר)
פלטינה (אונקיה)	413.60	414.50	416.00	+1.40	(דולר)
נחושת (ליברה)			130.90	+0.80	(סנטים)
עופרת (טונה)			583.50	+32.50	(דולר)
אלומיניום (טונה)			1,919.00	+62.00	(דולר)

בורסות עולם

	נמוך	גבוה	אחרון	
ניו יורק (דאו ג'ונס)	3,934.70	3,942.10	3,928.64	-0.67
מדד המניות הישראליות				
ניו יורק	119.27	120.91	119.86	+0.59
לונדון (פט אס אי 100)	3,068.20	3,102.50	3,095.30	+22.80
פרנקפורט (דקס)			2,087.62	-4.87
טוקיו (ניקיי)			18,099.50	-190.70
הונג קונג (האנג סנג)			8,054.88	+120.05

שער הדולר לעומת המטבעות העיקריים בעולם

	נמוך	גבוה	סגירה	שינוי
ליש"ט*	1.5520	1.5586	1.5559	-0.0017
מרק	1.5260	1.5337	1.5290	-0.0004
פרנק שוויצרי	1.2906	1.2975	1.2932	-0.0009
פרנק צרפתי	5.2784	5.3034	5.2924	+0.0023
ין יפני	98.60	99.10	98.84	+0.0200

* השער בדולרים

מטבע חוץ בנק הפועלים - 9.2.95

	היחידה	בנקוטים קניה	בנקוטים מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	שערים יציגים
סל מטבעות	1			3.3526	3.4000	3.3833
דולר אמריקני	1	2.95	3.08	2.9940	3.0363	3.0220
מרק גרמני	1	1.93	2.02	1.9594	1.9871	1.9761
לירה שטרלינג	1	4.60	4.81	4.6617	4.7275	4.7053
פרנק צרפתי	1	0.55	0.59	0.5668	0.5749	4.571
ין יפני	100	2.98	3.12	3.0264	3.0691	3.0561
גולדן הולנדי	1	1.72	1.80	1.7466	1.7713	1.7628
פרנק שוויצרי	1	2.29	2.39	2.3173	2.3501	2.3363
כתר שבדי	1	0.40	0.42	0.4015	0.4073	0.4049
כתר נורבגי	1	0.44	0.46	0.4473	0.4537	0.4516
כתר דני	1	0.49	0.51	0.4973	0.5044	0.5023
מרק פיני	1	0.63	0.65	0.6336	0.6426	0.6397
דולר קנדי	1	2.11	2.20	2.1401	2.1703	2.1610
דולר אוסטרלי	1	2.15	2.31	2.2245	2.2559	2.2524
ראנד דר' אפריקאי	1	0.60	0.86	0.8428	0.8547	0.8505
פרנק בלגי	10	0.93	0.99	0.9506	0.9641	0.9606
שילינג אוסטרי	10	2.74	2.86	2.7815	2.8208	2.8080
לירה איטלקית	1,000	1.82	1.94	1.8562	1.8824	1.8706

רמון דורש הפחתת מסים והטלת מס על הבורסה

(עש"ת). יו"ר ההסתדרות, ח"כ חיים רמון, קרא אתמול לממשלה לשנות את שיעורי מס הכנסה ומדרגותיו ולהטיל מס על ההון.

קריאתו של רמון באה בעקבות סקר של המכון למחקר כלכלי חברתי בהסתדרות, שממנו עולה, כי במגזר העסקי הסתמנה שחיקה בשכר הריאלי ברבעון השלישי של '94, סימן להאטה בשיעור זחילת השכר במגזר זה.

הוקמה ועדה לבדיקת שחיקת הפנסיה בשירות הציבורי

במגמה למנוע שחיקה של ערך הפנסיה בשירות הציבורי, סיכמו אתמול אפרים דילוני, מ"מ יו"ר האגף לאיגוד מקצועי ויוסי קוצ'יק, הממונה על השכר, לכונן ועדה לבדיקת השחיקה.

בראש הוועדה יעמדו יוסי קוצ'יק ואפרים דילוני, ולצידם יפעלו הכלכלן מיכה שד"ר ממשרד האוצר ושמואל גרינשפן, כלכלן המכון למחקר חברתי־כלכלי של ההסתדרות.

כן ישותפו בדיוני ועדת קוצ'יק־דילוני, לפי העניין, מזכירי האיגודים הארציים.

אבשלום קווה

ירידות

□ כתב "על המשמר"

המסחר בבורסה הסתיים אתמול בירידות שערים, בד"כ מתונות. מדד מניות המשתנים ירד ב־0.18% לרמה של 164.96 נקודות ומדד מניות המעו"ף רשם ירידה של 0.21%, ועומד עתה על 164.03 נקודות.

נפח העסקאות במניות היה 62 מיליון ש"ח. בסקטור הבר"מ היתה אתמול מגמה מעורבת. 31% מהמניות בסקטור זה נסחרו בעליות, לעומת 25% בירידות.

במרבית ימי השבוע היו ירידות, בתחילה בתגובה לעליות החדות בשבוע הקודם בעקבות ביטול המס על הבורסה, ובהמשך עם חזרתה של האווירה המשעממת.

כור עלתה אתמול ב־1.5%, כ"ל ירדה בכאחוז.

בתנ"ל, שהודיעה כי בקידוח צוק תמרור מפיקים 150 חביות נפט ביום, היו ביקושים גדולים. בפועל בוצעו במניה רק שתי עסקות בעלייה של 10%.

קב"ט הכשרת הישוב חשוד כי ידע על האזנה בבית מעריב

דוד רונן, שהובא אתמול להארכת מעצר, חשוד כי לא דיווח למשטרה על האזנה למנכ"ל לשעבר, יעקב קדמי □ מעצרו מהווה תפנית בחקירת הפרשה

□ נחמן גלבוע

דוד רונן (צילום: אלון רון/ישראל סאן)

האחראי על הביטחון בחברת הכשרת הישוב, דוד רונן, הובא אתמול בבוקר להארכת מעצר בבית משפט השלום בפתח תקווה.

רונן נחשד על ידי היחידה הארצית לחקירת פשעים במספר אירועים הקשורים לפרשת האזנות הסתר. רונן נחשד, כי ידע על ההאזנה שבוצעה בבית מעריב למשנה למנכ"ל העיתון, יעקב קדמי, ולא דיווח על כך למשטרה.

כמו כן נחשד רונן בשותפות למתן שוחד לעובד "בזק" ברוך רובינשטיין, אשר איפשר לעובדי חברת שף חקירות, בבעלות ישראל שחם ומרדכי פורים, להתקין האזנה ליד ביתו של דוד ספקטור, שעבד עבור ידיעות אחרונות.

רונן שימש בעבר כאיש שב"כ, וידוע כמקורב לאביו של העורך הראשי של מעריב, סוחר הנשק יעקב נמרודי.

בתחילת השבוע נעצר רונן עם שובו מחו"ל, לאחר שנחקר בעבר מספר פעמים בפרשיית האזנות הסתר. את המידע על תשלום השוחד לאיש בזק, מסר למשטרה ישראל שחם, שעבד עבור רונן.

מעצרו של רונן מהווה נקודת תפנית בפרשת האזנות הסתר, שבה נעצרו עד כה חוקרים ואנשי בזק שהתקינו את ההאזנות, ולא כאלו החשודים בהזמנת ההאזנות הבלתי חוקיות או בידיעה עליהן.

שלושה עצירים נמלטו מתא מעצר בבית המשפט בת"א

□ נחמן גלבוע

שלושה עצירים נמלטו אתמול בשעות אחר הצהרים מתאי המעצר בקומת המרתף בבית המשפט ברחוב ויצמן בתל־אביב. העצירים, חן אלפסי, מישל סויסה וניסים ביגאמי, הובאו בשעות הצהריים לבית המשפט לדיון בעניינם, והופרדו זה מזה בתאי המעצר בבית המשפט. הם הובאו מבית המעצר המרכזי באבו כביר על ידי יחידת הליווי המחוזית.

בשלב מסויים הצליחו השלושה להרים את מכסה הפתח המרושת בתקרת תאי המעצר, עלו לכיוון פתחי האיוורור, והצליחו לצאת ולהימלט ברגל מן המקום. עציר רביעי שהיה עימם נתפס על ידי שוטר שערך ביקורת במקום.

סגן מפקד משטרת תל־אביב, תת־ניצב שלמה תורג'מן, מינה ועדה בודקת לחקירת נסיבות הבריחה. שלושת העצירים הבורחים נמצאים בשלב של העמדה לדין, והם חשודים בביצוע 6 עד 9 מעשי שוד מזויין, שארעו בתקופה האחרונה בחולון ובת־ים. בפרשה זו עצורים עוד שלושה עבריינים, בהם אשה כבת 30, החשודה בכך שנהגה ברכב שמילט את השודדים אחרי מעשי הפשע. המשטרה פתחה במרדף אחרי השלושה, אך לא הצליחה לאתרם.

דובר מחוז ת"א, סנ"צ גדי דורון, אמר אתמול, כי שוטרי הליווי לא היו צריכים להישאר ליד העצורים אלא לערוך ביקורות מעת לעת.

ילדה בת 11 שנאנסה מצויה בהריון מתקדם

□ נחמן גלבוע

משטרת מרחב השרון חוקרת בימים אלה פרשת אונס ילדה בת 11, עולה מאתיופיה מאחד הישובים בשרון, שהרתה לאחר שנאנסה על ידי קטין. המקרה אירע לפני מספר חודשים ונחשף אתמול. החשוד כאונס לא נעצר עדיין על ידי המשטרה.

הפרשה התגלתה לאחר שהילדה עוררה את חשדה של המורה, ובעקבות בדיקה התברר, כי היא נמצאת בהריון מתקדם, שאינו מאפשר ביצוע הפלה. בעקבות פניית בית הספר הוכנסו בסוד העניין שירותי הרווחה במקום מגוריה. חוקרי נוער במרחב השרון פתחו בחקירה, ועצרו נער שבכלל הנראה הכיר לה את הנער שביצע את האונס. הנער שנעצר הובא אתמול בפני שופט נוער.

הוארך מעצר החשוד בגניבת כתבי היד ברוסיה

□ נחמן גלבוע

מעצרו של יצחק טאוב, יבואן מתל־אביב, החשוד בגניבת כתבי יד עתיקים מהספרייה הלאומית בסנט פטרסבורג, הוארך אתמול בחמישה ימים על ידי שופט השלום בפתח־תקוה, שלי טימן. טאוב עצור מזה שבוע ומעצרו הוארך בפעם השניה. טאוב, לפי חשד המשטרה, שכר את המכונית שהוסיעה את החשודים בגניבה יחד עם חמישה תיקים עמוסים כתבי יד עתיקים, סידורים ואחרים, שערכם נאמד על ידי המשטרה ב־300 מיליון שקל. המכונית היתה להסיעם במקום פרטי, אך בדרך לשדה התעופה נעצרו.

השופט קבע, כי הנטבור חומר חקירה נוסף במהלך הימים האחרונים, והמשטרה טרם הספיקה לבצע פעולות חקירה נדרשות. השופט הסיר צו האוסר את פרסום תמונתו של החשוד. בפרשה עצורים גם פרופ' ויקטור לבוביץ ורעייתו אירית לבוביץ יחד שלושה ישראלים. פרופ' לבוביץ עבד בתל־אביב ברוסיה, ועל פי החשד מסר מידע על סדרי האבטחה לישראלים.

הליכוד שוקל לעתור לבג"ץ נגד העברת מיליוני שקלים לבניית דירות בקיבוצים

הליכוד שוקל את האפשרות לעתור לבג"ץ נגד החלטת משרד האוצר להקצות 231 מיליון שקל לצורך בנייתן של 1,400 יחידות־דיור בקיבוצים. כך אמר אתמול מרכז סיעת הליכוד. בוועדת הכספים של הכנסת, ח"כ דן תיכון, בעקבות אישור הצעתו של משרד האוצר בוועדה. העתירה, אם אכן יוחלט להגישה, תוגש אחרי יום שני בשבוע הבא, מועד בו תקיים וועדת הכספים הצבעה חוזרת בעניין. ההצבעה החוזרת תתקיים בהתאם לתקנון הוועדה ועל פי בקשתו של ח"כ תיכון.

בישיבת הוועדה שבה אושרה הצעת האוצר שרה אנרולמוסיה שלמה כתוצאה – בין השאר, מהתנהלות החברים בוועדה על ידי ממלא מקום לשם הבטחת רוב לקואליציה. הישיבה היתה סוערת, ונרשמו בה גם חילופי דברים ועלבונות קשים בין חבר־הכנסת חיים אורון וגרון נחמן. הצעת האוצר אושרה ברוב של תשעה מחברי הקואליציה מול שבעה מחברי האופוזיציה. ההקצבה לקיבוצים מורכבת מ־80 מיליון שקלים, שיינתנו כהלוואה ומעוד 131 מיליון שקל שיינתנו בצורת משכנתאות.

אריה דיין

הנשיא ילצין הדיח שני סגנים של שר ההגנה הרוסי

הלוחמים הצ'צ'נים פינו את גרוזני

גרוזני, (עי"ד, ע"צ). נשיא רוסיה בוריס ילצין הדיח אתמול שני סגנים לשר ההגנה, שאחד מהם התנגד לפעולה הרוסית הצבאית והאחר בשל החשדתו בפרשות שחיתות.

בצו נשיאותי שהתפרסם אתמול נאמר, כי ילצין שיחרר מתפקידם את גנרל גיורגי קונדראטייב ואת גנרל מאטווי בורלאקוב. בורלאקוב, שהיה קודם לכן מפקד הצבא הרוסי בגרמניה, הושעה לפני זמן מה.

כמעט כל הלוחמים הצ'צ'נים יצאו אתמול מגרוזני והשליטה בעיר עברה לידי הצבא הרוסי. ראשי הצ'צ'נים המורדים אמרו, כי הם מעבירים את המטה הראשי שלהם אל מחוץ לעיר.

קרבות עזים התנהלו במשך הלילה בין הכוחות הרוסים לצ'צ'נים בעיירה צ'צ'ן־אאול, כ־6 ק"מ דרומית לבירה גרוזני.

כון. הנציב הרוסי לזכויות האדם, סרגיי קובאלייב, אמר, כי רוסיה צועדת לקראת תוהו ובוהו לאחר ההתערבות הצבאית הכושלת בצ'צ'ניה.

קובאלייב, שביקר בגרוזני המופצצת, הנחשב לאחד המתנגדים העיקריים להתערבות הצבאית, ציין, כי העם לא יאמין לממשלה.

אודיסיאה בחלל

דיסקוברי לכדה את הלוויין ששיגרה – האסטרונאוטים ריחפו מחוץ למעבורת

המעבורת תחזור בשבת לכדור הארץ

קפ קאנאוורל, (ע"ר, ע"צ). הזרוע האוטומטית של המעבורת דיסקברי תפסה את לוויין המחקר שנשלח ממנה למסלול סביב כדור הארץ ביום שלישי והשלימה בכך משימה שנייה במסעה לאחר שנפגשה, בהתאם לתוכנית, עם תחנת החלל הרוסית "מיר".

שעתיים לאחר־מכן ריחפו שני אסטרונאוטים בחלל, המשימה השלישית והאחרונה במבצע האמריקני־הרוסי האחרון בחלל מאז שהמעבורת המריאה למשימותיה מכן השיגור בפלורידה ב־3 בפברואר.

לפי התוכנית יגיע המסע לסיומו בשבת והמעבורת תחזור למרכז החלל קנדי.

לוויין המחקר "ספרטאן" יצא למשימתו עד למרחק של 80 ק"מ מן המעבורת והמשיך במסלול סביב כדור הארץ במשך יומיים. הוא הפעיל טלסקופ קטן לבדיקת החלל הבין־כוכבי, ואת הגאזים והאבק בין המערכות וכוכבי הלכת.

הלוח הירוק

ת"א: 03-6388508/581 • פקס' 03-372301 • חיפה: 04-673673
מודעות דרושים מתקבלות כל יום עד שעה 18:00

חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה התשמ"ח־1988
לפי חוק זה, אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם, מחמת היותם נשואים, או מחמת היותם הורים, בקבלה לעבודה, תנאי עבודה, קידום בעבודה, הכשרה או השתלמות מקצועית ופיטורים או פיצויי פיטורים. כמו כן, אסור למעביד לפרסם מודעה בדבר הצעת עבודה אלא אם כן הצעת העבודה צויינה בלשון זכר ובלשון נקבה, בין ביחיד ובין ברבים. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

קיבוץ החותרים מחפש
חונך לבחור צעיר
שעות העבודה 09.00 – 14.00
טל' במשך היום, אהובה 04-302493
בערב, שלומית 04-302612

דרוש
בעל מקצוע ומזריע לחוות הודיים לרבייה
טל' בערב
למנחם 07-725407
לזאביק 07-726081

דרוש/ה
עובד/ת למשק צאן
אפשרות למגורים
אהוד 08-414761
א – ה 12.00 – 14.00

למרכז ספיר בערבה
דרוש/ה
רכז/ת נוער
לפרטים לפנות
07-581531/155

לחברה לעבודות תשתית
דרושים
צעירים/ות נמרצים/ות
רשיון לרכב ולטרקטור
טל' 04-675159

מידי לאחר שירות צבאי
דרושה בחורה
לאחזקת בית, ולעזרה בטיפול בילדים (10, 13) בלאס וגאס
רשיון – חובה
02-762923

לולן מנוסה
ללול פיטום
טל' 07-807701

בחור/ה לאחר צבא
רקע בנגרות ורקע טכני, עדיפות לקיבוצניק/ית, תנאים טובים, מגורים בת"א, עבודה לטווח ארוך
טל' לדני
03-6833276 050-289158

מחפש קיבוצניק
למשך שנה לעבודה חקלאית בגידולי שדה
+ מגורים באזור כ"ס
050-357450, 09-915118

בני משקים
להפעלת טרקטורים
+ ניסיון
ל־3 חודשים
החל מאמצע פברואר
04-9835922
04-9835919
04-9835166

למלון רמות (בכנרת)
דרושות
חיילות משוחררות
לתפקיד:
פקידת קבלה
מלצרית לובי
ברמנית
הלינה במקום
טל' 06-732636 כוח אדם

לקיבוץ עין השלושה דרוש/ה
מציל/ה
לעונת הקיץ 1995
מתאימים יפנו לטלפונים
07-985700 • 07-985711

לקיבוץ גברעם
דרושים
במב"חים
לעבודה בגד"ש
רשיון נהיגה בטרקטור ונסיון הכרחיים
טל' 07-770509 לערן בשעות היום בלבד

בחור עצמאי
אחרי צבא, בעל דרכון אירופי לעבודת מכירות מכניסה בגרמניה לתקופת הקיץ החל מאפריל
לפנות לערן 06-547804

דרוש/ה
צעיר/ה
לאחר שירות צבאי
לעבודה בהתקנת מערכות טלפון ברכב
להתקשר 03-6198875

עובדים/ות רצינים/ות
לעבודה חקלאית
במושב עין יהב
אפשרות לחיסכון גבוה
07-581052

לחברה חקלאית דרושים
מפעילי ציוד חקלאי
לעונת תחמיץ חיטה
טל' 04-9833778,
04-9835367

ל"אמיגו ספורט"
דרוש סוכן
בעל ניסיון + רכב
בענף ההלבשה בקיבוצים
לפנות למאיר 03-6829306

ל"אלים מרוז"
למתפרה בחדר חיפה דרושה
גזרנית/תדמנית
בעלת ניסיון בלבד
טל' 050-244794

דרוש במב"ח
לעבודה ברפת מושבית
בעמק חפר
מידי
09-688697

לעבודה במסעדה
באזור ים המלח
דרושות בנות משק
אחרי צבא. מגורים באזור, יסודרו
נא לפנות לכדורי או לאביבה 07-584636

צעירים/צעירות
לפני/אחרי צבא
לעבודה בחו"ל
04-322608

בחורים חרוצים
לעבודה בתחום ליטוש
שיש פוליש וניקיון –
שכר גבוה הכשרה למתאימים.
03-6768045 03-6747163

למחלקה כלכלית במשרד רו"ח צבי שורר
בבקעת בית־שאן
דרוש/ה כלכלן
או בעל השכלה במנהל עסקים
להכנת תכניות עסקיות
פניות בכתב בצרוף קורות חיים ופירוט נסיון קודם
למשרד רו"ח צבי שורר מרכז אזורי בקעת בית־שאן
ת.ד. 218 בית־שאן

לקיבוץ מעגן מיכאל
דרוש/ה עובד/ת מנוסה
לעבודה עם ילדים לכיתות ב'־ג'
משרה חלקית
נא להתקשר לאורן לינדר
06-394305 בעבודה, 06-394560 בבית

עסקים, מכירה ושירותים

אופנוע ימהה
XT500
מעולה + תוספות
1980, טל' 03-9224980

יוצא קיבוץ
מחפש עבודה קבועה לטווח ארוך
עם ניסיון של 9 שנים בגידולי שדה
07-983745

למכירה
ציוד לריבוי ולגידול דגי נוי
פרטים: 02-863898

מעוניינים לקנות
מגורון
במצב טוב
02-912464

למכירה
ג'יפ ניבה '93
55,000 ק"מ
יד שנייה מצב מעולה
טל' 07-985117

משרד להשכרה
2 חדרים + מטבחון
קומת בניים
רח' בר כוכבא 1 פתח תקווה
טל' 03-6761059 בבוקר
03-6748591 בערב

למכירה כ־250 גלילי סטרץ' לעטיפת ירקות
(רוחב 50 ס"מ)
לפרטים: מושב חומר 02-941233 לאלון

למכירה ציוד מלא לחדר הקרנה של קולנוע
כולל מכונות + קסנון + מערכת דולבי אורתופוני
775 כיסאות מרופדים במצב טוב מאוד
לפרטים: קולנוע אורדע רמת גן, טל' 03-6721720

להתיר את הפלונטר. רבין וערפאת בפגישה במחסום ארז

צילום: יעקב סער

הזמן שכבר אין לו

בזמן הלא ארוך שעוד נותר ליצחק רבין, יהיה עליו להגשים הרבה יעדים: לפתור סוף סוף את שאלת איוש התיקים בממשלה, להתיר את הפלונטר עם הפלסטינים, לקדם את המו"מ עם סוריה, וכנראה, למנות ראש חדש למוסד, כשמעל לכל מרחפת בעיית תדמיתה של הממשלה. וחוץ מזה, אר־טו־טו הוא בן 73

פאר־לי שחר

קצת פחות משנתיים נותרו לממשלת רבין, וזה, כך נראה, הזמן שבו על הקברניט להתחיל ולחשב כמה זמן כבר אין לו, ולא כמה זמן נותר לו להגשים את יעדיו.

לראש הממשלה צפוי שבוע קשה. אלה הימים בהם הוא אמור לקבל החלטות במגוון נושאים, פרסונליים, מפלגתיים ומדיניים, כשברור שההכרעות שיקבל יהיה בהן כדי להשפיע על עתידנו המדיני.

ההחלטות שיתקבלו במישור האישי, ואשר יבטאו הקשבה לרחשי לבו של הציבור, עשויות להביא למהפך חיובי במעמדה של הממשלה בכלל, ושל העומד בראשה בפרט. עד לישיבת הממשלה הבאה, אמור רבין להחליט על איוש תיקי הפנים והדתות, שהיו בהחזקתו לאיוש קבע, מתוך ציפייה לבואה של ש"ס.

בפני רבין עומדות כמה אפשרויות. הקלה ביותר – [illegible] התיקים לשרים שכבר מחזיקים בתיק אחר בממשלה. על תיק הדתות נאבקים עוזי ברעם, ישראל קיסר ושמעון שטרית. ברעם ושטרית כבר נפגשו עם רבין, כדי להציג את מועמדותם.

[illegible] רוצה בתיק הפנים, אבל גם מרצ אינה מוכנה לוותר על תיק, שמהותו כוללת את נושא שוויון הזכויות. [illegible] התיק [illegible] יחסוך את המאבק הפנימי בתוך מרצ: [illegible], על פי הפרסומים, יוסי שריד הוא המועמד לתיק, אבל האם שולמית אלוני תסכים שעל התיק הבכיר [illegible] למרצ יופקד שריד, יריבה העיקרי על הנהגת [illegible]?

האפשרות היותר מסובכת היא לנצל את ההזדמנות [illegible] בדרכו של רבין, ולהביא לחילופי תיקים בתוך הממשלה, תוך צירופו של יוסי ביילין כשר בלי תיק, [illegible] על מסלול השיחות הרב־צדדי ועל קשרים [illegible] עם מדינות שונות: כלומר, לתת לביילין [illegible] בענייני חוץ, תוך מציאת נישה שלא תדרוך על [illegible] של שר החוץ, שמעון פרס. [illegible] – ביילין יצורף, אבל אם רבין יחליט על חילופי תיקים בין השרים, הוא כבר יעקוף את [illegible] היותר גדולה, החזרת חיים רמון וצירופו של [illegible] ברק.

[illegible], אגב, האפשרות המדוברת ביותר מאז פשט ברק את מדיו, אבל לדברי מקורבים, לא ריאלית בשלב זה. למרות הדיבורים על הצורך להחזיר את רמון לממשלה, ולמרות הפרסומים על כוונה לצרף את ברק לממשלה כבר עתה – ויש מי שכבר מסר לו את תיק [illegible] – למהלך הזה צפויה התנגדות של בכירים [illegible] שצירופם של השניים יאיים על מעמדם.

[illegible] את בנימין בן אליעזר (פואד) שמסביר כי [illegible] ברק יחייב אישור המרכז, ושמענו אחרים שטוענים, [illegible] הנוכחי לא יאשר, לפחות לא במצב הנוכחי, את [illegible] של רמון. ייתכן גם שככל שנתקרב למועד [illegible], יורו הסקרים על רצון הציבור לראות כוח [illegible], מפלגה נוספת. במקרה כזה, מדובר במפלגה [illegible].

לא ברור עדיין עד כמה רבין מעוניין באמת לראות את רמון וברק מסביב לשולחן הממשלה. אמנם זכורה [illegible] קריאתו לאהוד ברק, באחת ממסיבות הפרידה [illegible] לכבודו: "שלום, ואני עוד אוסיף מלה אישית – להתראות", אבל במפלגת העבודה אומרים, לא עכשיו. [illegible] לשמור על התדמית הנקייה של ברק עד זמן קצר לפני הבחירות, כדי שלא יישחק.

סגר לא מונע טרור

השבוע חייב רבין גם לקבל החלטות מדיניות במו"מ עם הפלסטינים, ובהמשך, גם עם הסורים. בזמן שכבר אין לו, עליו לבצע את הסכמי קהיר ואוסלו, לקבל החלטה על הסדרי הביטחון המתחייבים וללכת קדימה, להתיר את הפלונטר של מו"מ־טרור־עיכוב במו"מ־והתקדמות [illegible], וחוזר חלילה.

השבוע כבר נוכחנו, שגם סגר אינו מונע פיגוע טרור [illegible] הרצועה.

ראש הממשלה עצמו מודה, שערפאת פועל למנוע פיגועים, ואם כך, יש לסייע לו, גם על־ידי התחלה של [illegible] ההסכם שנחתם איתו, באשר להעברה מוקדמת של סמכויות, היערכות צה"ל מחדש והיערכות לבחירות.

אשר לסוריה, המו"מ אמור להתחדש בוושינגטון. לפי [illegible] שגריר סוריה בוושינגטון, כי לפני שיתחדש [illegible], מבקשת סוריה לקיים שיחות הבהרה עם [illegible].

[illegible] שביקרו כאן השבוע מסרו, כי התרשמו שנשיא סוריה רציני בכוונתו להגיע לשלום. רבין צריך להחליט אם הוא נכון לקיים מו"מ כדי לקיים שלושה עקרונות עיקריים: שלום מלא, נורמליזציה ביחסים [illegible] מלאה, תמורת הסדרי ביטחון הולמים, נראה [illegible] נמצא בעיצומן של התלבטויות. עובדה, באחרונה הוא אמר, כי נסיגה מ־98 אחוז מהרמה אינה מהווה לדידו ירידה מהגולן.

להחליף את הראש

וראש הממשלה, כממונה על השירותים החשאיים, חייב לקבל השבוע גם החלטה באשר למחליפו של ראש השב"כ היוצא. רבות, כבר נכתב על ממלא המקום כ., שהוא המועמד העיקרי. אבל אם כי ייתכן שהוא המועמד העיקרי, אין פירושו של דבר שרבין יהיה שלם עם המינוי. [illegible] מקום, הוא יהיה זה שיחליט בעניין.

גם במוסד לא שוררת רגיעה. העובדה שראש השב"כ עזב אחרי שבע שנים, כמתחייב, מעלה שם את השאלה, האם אין לקצוב את משך כהונתו של ראש המוסד. רבים שואלים, אם יש לאפשר לאדם לכהן בתפקיד המסובך והקשה הזה יותר משש שנים ובכך לאפשר לו לצבור כוחות, עם כל ההשלכות שיש במסירת עוצמה מסוג זה בידי אדם אחד לאורך זמן. אפילו כהונת הרמטכ"ל מוגבלת לשלוש שנים, עם אפשרות הארכה לשנה בלבד.

גם כאן ראש הממשלה מתלבט. אין לו, כל ביקורת, גלויה לפחות, על דרך תפקודו של ראש המוסד הנוכחי. אבל הערות והצעות מגיעות לאוזניו, כמו גם שמות המועמדים לתפקיד – האלוף אורי שגיא, ראש אמ"ן, האלוף דני יתום, מזכירו הצבאי של ראש הממשלה, כפי שמרות ה"פוריינס ריפורט". ההחלטה בעניין זה תתקבל עד הקיץ: מגלים גורמים יודעי דבר.

ובעוד שלושה שבועות, ב־1 במרס, יחגוג רבין את יום הולדתו ה־73. משמיציו אומרים, כי הוא שונא לקבל החלטות. משמיציו היותר גדולים משווים אותו ליצחק שמיר, שתורת חייו היא לשמור על הקיים.

סרן קירקגור אמר פעם: "רוטים בני האדם ליין – הרעים מחמיצים, והטובים משביחים במרוצת השנים". בימים הקרובים יצטרך רבין להחליט, אם הוא [illegible].

תקוות על היציע

יהודה צור

מ ספר המועמדים והתסריטים הבאים בחשבון למינוי שרים בסבב שמתכנן עתה ראש הממשלה, גדול לאין שיעור ממספר המקומות הפנויים, גם בהערכה האופטימית ביותר. לפיכך, מאז החליטה ש"ס להיפרד מהקואליציה, עוסקים רביניסטים, פרשנים למיניהם וסתם אינטרסנטים, בסיכויים לקידום ענייני של צד זה או אחר, למרות שגם היום – כאשר נקטעו יחסיה הרשמיים של ש"ס עם מפלגת העבודה, עדיין נראה כי המשחק לא הסתיים, וכי הסיעה תטרח להתייצב בעמדה טובה ביציע, לא בקואליציה, אבל גם לא ממש כאופוזיציה.

לדעה זאת שותפים לא רק גורמים בש"ס, אשר דעתם אינה נוחה מנצחון הקו של ח"כ דרעי, דהיינו, והתרחקות רשמית מן הקואליציה. גם במפלגת העבודה ובמרצ היו השבוע כאלה שחששו כי ראש הממשלה נחפז מדי להגיש אולטימטום לש"ס, אבל רבין מיהר להוכיח שאין מקום לחשש, ואם ביום ראשון שעבר אמר כי בכוונתו למנות שרים למשרדי הפנים והדתות, כמה שעות לאחר מכן הוסיף, שהמינויים יידחו בשבועיים.

כרגע, כאשר סופו של השבוע הראשון מתקרב, לא כולם בטוחים שבעוד עשרה ימים תסתיים המערכה. ראש הממשלה, סבורים גורמים במערכת הפוליטית, עוד לא החליט באיזו דרך יבחר כדי להביא לשינוי ושיפור תדמיתה של הממשלה שהוא עומד בראשה, ואשר, לפחות על פי הסקרים, נמצאת בשפל מבחינת התמיכה הציבורית בה.

כאמור, מספר האפשרויות רב להפליא. יש במפלגת העבודה מי שטוענים, כי על יצחק רבין לקרב שוב, באמצעות מינויים לתפקידים בכירים, את חיים רמון וחבריו, כאשר הדגש הוא על רמון. ויש מי שמדברים על תוכנית רחבה ומעמיקה יותר, שעל פיה רצוי שרבין יזיז ממקומם כמה וכמה שרים, כדי לקלוט במקומם את חיים רמון, אהוד ברק, יוסי ביילין, ואולי גם אישיות כלכלית בכירה מהשוק הפרטי־ציבורי, כמו עמירם סיון מבנק הפועלים.

השמים יהיו הגבול

אפשרות כניסתו של ברק לממשלה היתה האופציה הכי מדוברת השבוע. שרים וחברי כנסת טענו, שכבר אפשר להבחין באיתותים מכיוון ראש הממשלה, המעידים עד כמה היה שמח לראות את ברק ליד שולחן הממשלה, וכי נסיעתו של ברק לארה"ב למטרות מחקר, אינה אלא פסק זמן שאת אורכו יקבע יחד עם ראש הממשלה, בעתיד הקרוב מאוד. ואכן, בשבועות האחרונים קיים ברק שורה של מפגשים עם רוב שרי הממשלה, עם חברי כנסת בכירים בסיעת העבודה, וכמובן, עם רבין. אך למרות שהאפשרות למנות אותו לשר בכיר הידהדה כל הזמן בחלל חדרי הדיונים, עדיין יש מי שאומרים, כי ברק זקוק לתקופת צינון, גם אם הדבר לא נקבע בחוק, ולו רק כדי להחליט, אם התחום הפוליטי הוא הבחירה הנכונה עבורו. למרות שכל מי שחושב שהוא מכיר את ברק, מוכן להישבע שנטייתו החזקה היא לכיוון הפוליטי, ובגדול. אולי, כי מי שכבר התנסה בטעם השלטון, מתקשה לעסוק בעניינים שאינם במוקד ההכרעות.

בין אלה הדוחפים את מועמדותו של ברק, יש מי שחושבים צעד אחד קדימה, ורואים בכניסתו האפשרית לממשלה משום הזדמנות לקדם את חזרת רמון לממשלה, חזרה שתספק לו מעין טיהור במטרות מפלגת העבודה.

עם זאת, לא ממש ברור אם ועד כמה רמון אכן שואף לשוב לחיק הממשלה. השבוע נשמעו קולות במפלגה, שטענו כי לרמון אצה לשם הדרך. לעומתם היו שאמרו, כי הדבר האחרון שרמון רוצה בו כרגע, הוא לנטוש את ההסתדרות. ברור לו, אומרים אותם גורמים, שויתור נוכחי על תפקיד מזכ"ל ההסתדרות לטובת כיסא בממשלה, ואפילו במשרד בכיר ביותר, עלול לפגוע קשות בתדמיתו הפוליטית. רמון, השואף להגיע באחד הימים לכסאו של ראש הממשלה, בנה את מהלכיו בשנתיים האחרונות על אמינות, והוכיח כי הוא מוכן לוותר זמנית על עמדות ותפקידים, כדי לשמור על עקרונותיו. הוא עשה זאת במשרד הבריאות, וכאשר התמודד על תפקיד מזכ"ל ההסתדרות, לא חדל להכריז כי כל עוד לא יבוצעו הרפורמות הדרושות, הוא לא יעזוב את ההסתדרות.

מכאן שלא מן הנמנע כי בין דצמבר '95 לינואר '96 ירגיש רמון כי כבר מילא את רוב ההבטחות לבוחריו, ויסכים לעזוב את ההסתדרות, בעיקר אם עד אז יושלמו מרבית הרפורמות, לרבות חוק פנסיה ממלכתית. בתקופה זו בהחלט אפשר לצפות כי הוא ירצה לחזור לממשלה בתפקיד מפתח, או לחילופין, יכריז על הליכה נפרדת בבחירות, כשהוא תומך ביצחק רבין – אם זה ירצה לרוץ פעם נוספת לראשות הממשלה. אך אם רבין יחליט שלא לרוץ לקדנציה נוספת, השמים הם הגבול, ומפלגת העבודה לא תוכל לעצור את רמון מפני התמודדות על ראשות הממשלה, בראש רשימה זו או אחרת.

מאז החליטה ש"ס להיפרד מהקואליציה, עוסקים מומחים לענייני רבין, פרשנים וסתם אינטרסנטים, בניתוח סיכוייהם של מועמדים רבים וטובים לזכות בתיק בממשלה, או להוסיף תיק על זה שברשותם. זאת, למרות שהמשחק עם ש"ס עוד לא נגמר, ודי סביר למצוא אותה, אולי לא בקואליציה, אבל גם לא בדיוק באופוזיציה

האופציה הטובה של הגדר

בצד התסריטים שעוסקים בברק ורמון, מדברים במפלגת העבודה על תסריטים צנועים יותר, כמו למשל, מינוי שני שרים, למשרדי הפנים והדתות, מתוך מאגר השרים המכהנים כבר בממשלה.

בעניין זה, צריך לזכור שההחלטה שתתקבל אינה תלויה בדרישת מרצ לקבל את תיק הפנים, אלא בעיקר, במהלכים שרבין ממשיך לקיים בשקט עם ש"ס. כי למרות שמשאלתו להחזיר את הסיעה לממשלה עדיין לא מומשה, רבין היה מעדיף להמשיך לקיים את ההסדר שפעל יפה ב־16 החודשים האחרונים. ש"ס על הגדר, מסתבר, היא האופציה הטובה ביותר, הן עבור דרעי והן לגבי רבין. וכך, משרדי הפנים והדתות יימסרו אמנם לשרים אחרים, אבל השליטה הלא רשמית בהם תובטח לש"ס. ממש כפי שקורה היום, כאשר כל עניין חשוב ולא חשוב, אינו מוכרע ללא אישורם של אנשי ש"ס.

לכן, גם אם ימנה רבין שר פנים במשרה מלאה, בהחלט אפשר יהיה להסיק מכך שהדבר נעשה ביד אחת עם דרעי. מה שאומר שבהחלט ניתן לצפות שש"ס לא תצביע נגד הממשלה בהצבעות אי אמון, וסביר שהיא לא תפעיל את חבר הכנסת רפאל פנחסי בוועדת הכספים, כדי לבלום כל חקיקה שהממשלה רוצה להעביר. הממשלה מצידה תתחייב לא לפגוע בהישגי ש"ס ולא לחוקק חקיקה אנטי־דתית, דבר שממילא מעוגן בקווי היסוד של הממשלה. על רקע תיאום מתמשך זה, [illegible] של יוסי שריד למשל, כשר הפנים, בהחלט עשוי להתקבל בחיוב על דעתו של דרעי, שיחסיו איתו [illegible]

ואם במקום עוזי ברעם, הרוצה מאוד לקבל את [illegible] הדתות, ימונה השר שטרית, יוכיח המינוי שישיבת [illegible] ש"ס על הגדר בהחלט יציבה. אם עד כה רבין [illegible] הכריע בנושא איוש התפקידים, בהחלט מותר לה[illegible] שחסרות לו עדיין כמה הבהרות והבטחות, אותן [illegible] מצפה לקבל מש"ס בימים הקרובים.

הזיכרון הלאומי קצר

אפשרות נוספת היא, כי רבין יבחר במשהו בין [illegible] ספור הגירסאות והתסריטים. כך למשל, הוא יכול למנות שרים למשרדי הפנים והדתות, ובאותו מהלך, [illegible] לממשלה את סגן השר ביילין, ובכך ימנה את [illegible] התווך השני של הממשלה, השר פרס. במקביל, יוכל להכניס לממשלה גורם חדש, שיוכל לשפר את תדמיתה הציבורית. מישהו כמו אהוד ברק, למשל.

לגבי אפשרות זאת, יש מי שטוענים שאסור [illegible] לבצע את השינוי בתדמית הממשלה בשלב כה מוקדם [illegible] המציאות הישראלית כבר הוכיחה, שהציבור [illegible] מעכל במהירות מסחררת כל שינוי, ושוכח אותו. [illegible] למד על בשרו, שההתקדמות העצומה שהושגה [illegible] בחינוך והשקעות בתשתית, כבישים ותברואה, נשכחו [illegible] לספרי ההיסטוריה, ואיש לא זוכר אם הולו [illegible] של רבין, או לפניה. אלו שסבורים שצריך [illegible] מזכרונו הקצר של הציבור, מעדיפים שרבין ימתין [illegible] לסוף המושב הנוכחי של הכנסת, או אפילו עד [illegible] מושב החורף הקרוב, כדי לבצע את השינויים [illegible] או, הם אומרים, שנה לפני הבחירות [illegible] להתהדר בממשלה נוצצת, חדישה וקומפקטית, [illegible] חייכניות וצעירות יותר מזאת הנוכחית, [illegible] – עם אישים שתדמיתם טרם נשחקה במהלך [illegible] הפוליטית המתישה. אז אולי, תהיה זו שעתם [illegible] ברק ורמון, או לפחות, של אחד משניהם.

לסיכום, די סביר להניח שגם בשבוע הבא יהיו [illegible] עמומים משהו, והפרשנויות והספקולציות [illegible] האפשרויות העומדות בפני רבין יימשכו. [illegible] עצמו ימשיך כנראה לא להחליט, ולהשאיר את [illegible] האופציות פתוחות.

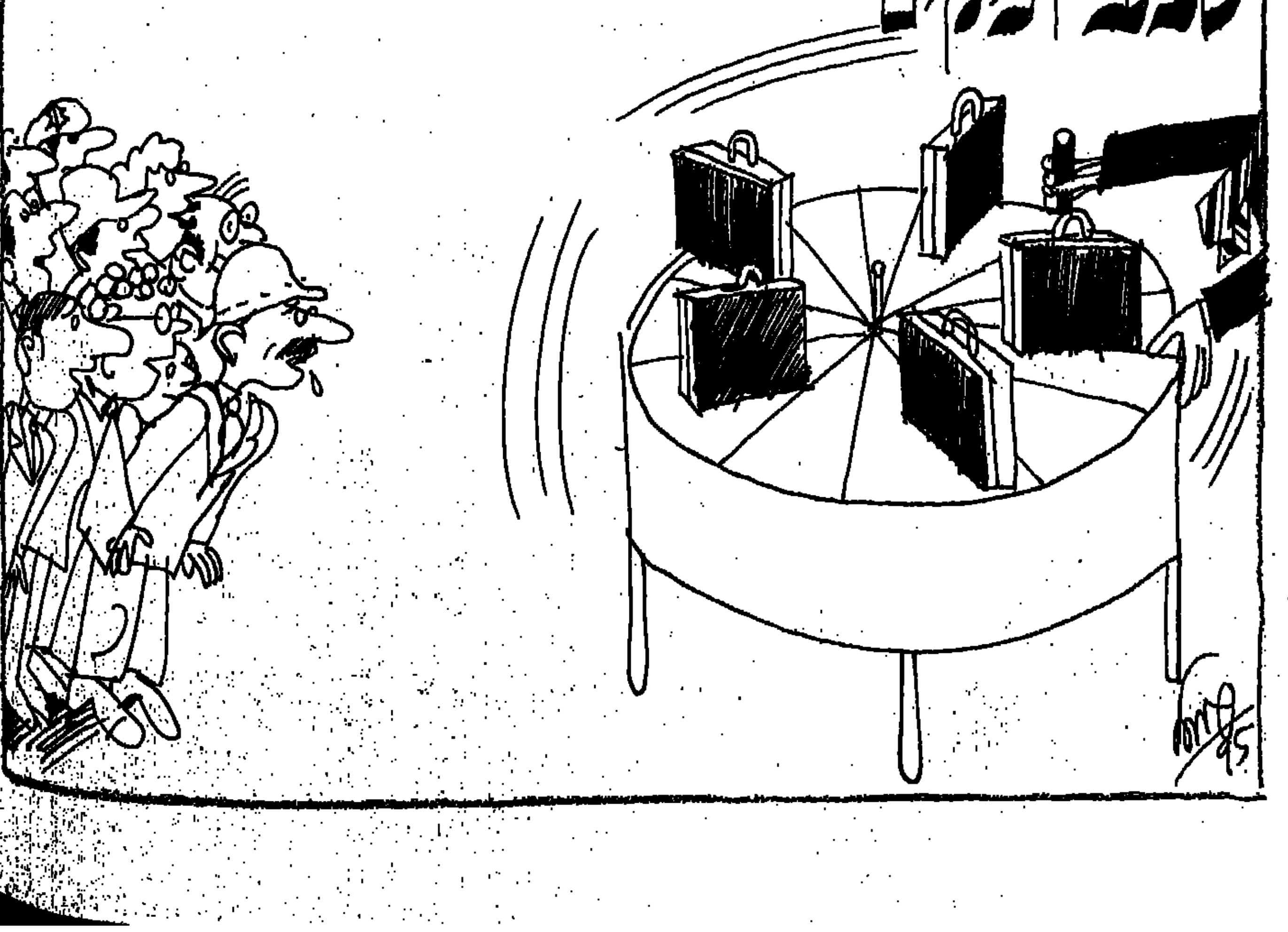

ימינה לאוסלו

מבין כל הוויכוחים הפנימיים בליכוד, אחד המרתקים הוא זה המערער על ערכם של הפריימריס, בטענה שבגללם עלולים להיכנס לכנסת אנשים שמידת מחויבותם האידיאולוגית לרעיון ארץ ישראל השלמה מוטלת בספק. את החשש הזה מגביר ד"ר יוסי אולמרט, הקובע שהרעיון הזה פשט את הרגל, וכי אם הליכוד רוצה לחזור להיות רלוונטי, עליו לשוב ולהתרכז בנושאים חברתיים וכלכליים

צילום: אנדרה ברוטמן

הליכוד לא הצליח לגבש תשובה לאוסלו. ד"ר יוסי אולמרט

אריה דיין

ב שבועות האחרונים מתנהל בתוך הליכוד, בצורה שקטה ומוצנעת, הרחק מזרקורי התקשורת אבל באינטנסיביות רבה, ויכוח פנימי מעניין ביותר. תוצאותיו יקבעו, במידה רבה, את זהותה הפוליטית האידיאולוגית של רשימת המועמדים, שהליכוד יציג בבחירות הבאות לכנסת. בצורה עקיפה הן ישפיעו, לכן, גם על עתידו של התהליך המדיני ועל עתיד המדינה.

במרכז הוויכוח הפנימי, שיילך ויתלהט ככל שיתקרב המועד בו לוח הזמנים הפוליטי ייאלץ את הליכוד להכריע, עומדת השאלה, באיזו שיטה ייבחרו המועמדים לכנסת הבאה. הוויכוח הזה מתנהל בשני מישורים שונים. במישור האחד מתנהל מאבק סביב השאלה, האם יונהגו פריימריס ארציים בלבד (שבהם כל מתפקדי הליכוד בכל הארץ בוחרים את כל המועמדים), או שיהיו גם פריימריס אזוריים (בהם ייבחרו נציגים אזוריים על־ידי מתפקדי אותו אזור). אם יוחלט על שיטה מעורבת, יתחיל הוויכוח על קביעת האזורים, שיעור הייצוג שכל אזור יקבל ומיקומם של נבחרי האזורים השונים ברשימה הכללית.

בכל אחת מהשאלות טמון חומר נפץ פוליטי, שיספיק לשסע את הליכוד כולו. הצדדים השונים בוויכוח נזהרים מלהתחייב בשלב זה על עמדות נחרצות, אבל מקובל להניח שיו"ר התנועה, בנימין נתניהו, נוטה להגדלת כוחה של הרשימה הארצית על חשבון הרשימות האזוריות, בעוד שיריבו, דוד לוי, נוטה לכיוון ההפוך. מזכירות הליכוד קיימה כבר שתי ישיבות בהן דנה בנושאים האלה, אך נראה שהן רק העמיקו את המחלוקת.

אבל הוויכוח המרתק באמת מתקיים בשולי הוויכוח הזה. בניגוד למחלוקת על מתכונת הפריימריס, שנסוב סביב שאלות טכניות במהותן, גם אם בעלות השלכות פוליטיות, הוויכוח השני מהותי הרבה יותר. במרכזו עומדים, לעת עתה, שלושה מחברי הכנסת הבכירים של הליכוד. הם מתנגדים, באופן עקרוני ונחרץ, לשיטת הפריימריס בכללותה, ומציעים לליכוד לבחור את מועמדיו, גם לכנסת הבאה, במרכז התנועה. תביעתם, למרבה הפליאה, הולכת וצוברת תנופה.

מסע צלב משולש

מי שפתח במסע הצלב נגד הפריימריס היה יו"ר לשכת הליכוד, ח"כ עוזי לנדאו. לנדאו, מי שהמציא את שיטת השכיניות, הוא מתנגד ותיק לפריימריס, וגם לבחירה הישירה של ראש הממשלה. בישיבה הראשונה של מוסדות הליכוד, שדנה בעניין הזה לפני כחודש, הצטרף אליו ח"כ בני בגין. שניהם דרשו לבטל את מה שכינה הנגיד "השיטה שיבואני ההבלים למקומותינו אמונת פריימריס", ולחזור לבחור את הרשימה במרכז.

אילו נשאר המונופול על התביעה הזאת אצל בגין ולנדאו, אפשר היה להמשיך ולהתייחס אליה כאל קוריוז. לשניהם, ובמיוחד לח"כ בגין, יצא בליכוד שם של פוליטיקאים תמהוניים במקצת, מרוחקים, שלא תמיד יודעים להבחין בין המישור האידיאולוגי הצרוף לבין המישור הפוליטי הפרקטי. אלא שבישיבה האחרונה של המזכירות, השניה שדנה בנושא הזה, הם קיבלו סיוע חשוב ביותר מכיוון בלתי צפוי. יו"ר הסיעה בכנסת, משה קצב, יצא אף הוא בהתקפת מחץ על הפריימריס.

טיעוניהם של בגין, לנדאו וקצב מגוונים. חלקם הגדול מוכר. הפריימריס, הם אומרים, הם שיטה לעשירים, המשחיתה את הפוליטיקה ויוצרת מחויבויות כספיות מפוקפקות של הנבחר כלפי מי שמימן את מירוצו. אבל יש להם טענה נוספת, פחות חבוטה והרבה יותר מעניינת. יש אפילו מי שמתרשם, שהטענה הנוספת הזאת היא, בעצם, המניע העיקרי להתנגדותם לבחירות המקדימות. באמצעות הפריימריס, אומרים השלושה, כל אחד בסגנונו הוא, יכולים להיבחר לכנסת גם אנשים שמידת מחויבותם האידיאולוגית לרעיון ארץ ישראל השלמה אינה מוחלטת, או אפילו מוטלת בספק.

בגין דיבר על כך ברמז, קצב דיבר על כך בצורה מפורשת. שניהם הזכירו את ההצבעה במליאת הכנסת, בה אושר הסכם אוסלו עם אש"ף. בגין הסביר, שהפריימריס יביאו לכנסת אנשים שיפולו למה שנראה בעיניהם כאינטרס של הסקטור אותו הם מייצגים. סקטור, הוא הסביר למי שלא הבין, יכול להיות גיאוגרפי ולא גיאוגרפי. הוא התכוון לרוני מילוא, שנמנע בהצבעה על ההסכם, כדי לא לסכן את בחירתו לראשות עיריית תל־אביב, ולח"כ אסעד אסעד, שנמנע כדי לא לסכן את מעמדו בקרב בוחריו הדרוזים.

בקדנציה הבאה, הזכיר ח"כ קצב, יהיו שלוש ההכרעות החשובות ביותר בהיסטוריה של מדינת ישראל: תוכרע השאלה האם תקום מדינה פלסטינית, שאלת ירושלים וייקבע האם ישראל תיסוג מרמת הגולן. אני לא יודע, אמר יו"ר סיעת הליכוד, מה תהיה עמדת הציבור כאשר תועמד בפניו ברירה חדה בין שלום לבין שטחים; אני רוצה להיות בטוח, שהנבחרת שנשלח לכנסת לא תעמיד אותנו באותה סיטואציה בה עמדנו ביום ההצבעה על הסכם אוסלו.

חששותיהם של בגין, לנדאו וקצב, שלושה מ"שומרי החומות" האידיאולוגיים הנוקשים ביותר של הרוויזיוניזם ההיסטורי, יש להם על מה להתבסס. רבים מהשמות המוזכרים בימים האחרונים בליכוד כבעלי סיכויים טובים להיבחר בפריימריס, הם אנשים נטולי זיקה של ממש לתורת ז'בוטינסקי, או לרעיון ארץ ישראל השלמה. אלו"ם יוסי פלד, למשל, או אלו"ם יצחק מרדכי, גיבשו את עמדותיהם הניציות על סמך שיקולים בטחוניים, לאו דווקא אידיאולוגיים. שינוי בנסיבות הבטחוניות, כך חוששים בצדק האידיאולוגים הארוקים, עלול להביא אותם לשינוי עמדותיהם הפוליטיות. יש עוד כמה אנשים שמוזכרים כבעלי סיכויים טובים בפריימריס: ראש עיריית רעננה, זאב ביילסקי, המקורב מאוד לנתניהו, או ראש עיריית הרצליה, אלי לנדאו, שאחרי שהתרחק מאריאל שרון, אימץ עמדות יוניות ורץ ב־1992 ברשימתו של יצחק מודעי, החליט עכשיו גם לחזור לליכוד וגם להציב את עצמו מעט נוספת בקצה הימני שלו.

דוגמות מול פוליטיקה

המורחק ד"ר יוסי אולמרט, המבקש גם הוא להתמודד על מקום ברשימת הליכוד, הוא יוצא דופן בחבורה הזאת. אולמרט הוא רוויזיוניסט מלידה, שינק את האידיאולוגיה של תנועת החירות מהגיל הרך ביותר. אביו, מרדכי אולמרט, ייצג את תנועת החירות בכנסת בין 1955־1961. אחיו, אהוד אולמרט, מייצג אותו שם מאז 1974. יוסי אולמרט עצמו היה בצעירותו חבר בבית"ר ופעיל בין הסטודנטים של המרכז החופשי, ואחר כך של הליכוד. ראש הממשלה יצחק שמיר מינה אותו למנהל לשכת העיתונות הממשלתית וגם לחבר במשלחת לשיחות השלום עם סוריה במדריד ובוושינגטון. היתה לו רק סטיה קלה אחת מהדרך: הוא התנגד לכמה מהמהלכים של מלחמת לבנון.

דווקא יוסי אולמרט הוא זה שמוכיח, ודווקא בגלל עבר ללא רבב, את צדקת חששותיהם של בגין, לנדאו וקצב. חששותיהם מקבלים חיזוק במאמר שאולמרט פרסם לאחרונה ב"כיוונים", כתב עת היוצא לאור על־ידי ההסתדרות הציונית העולמית. המאמר הזה הוא תמצית של תזה, שאולמרט מתכוון לפתח בספר על הימין הישראלי בכלל, ועל הליכוד בפרט. כותרתו של המאמר היא "הליכוד במבחן תהליך השלום – אידיאולוגיה ומציאות בתנאים משתנים". זהו מאמר מעניין ביותר, גם בגלל הנאמר בו, וגם בגלל מה שלא נאמר בו. אולמרט הולך בו, בזהירות רבה, בין הטיפות.

בלי לחצות בצורה בוטה או מפורשת אף לא אחד מהקווים האדומים האידיאולוגיים עליהם התחנך, הוא קובע שרעיון ארץ ישראל השלמה פשט, בעצם, את הרגל. מה שנשאר לליכוד לעשות, על פי אולמרט, הוא לנהל מלחמת מאסף נגד הקמתה של מדינה פלסטינית ולחזור לעסוק בנושאים שהעלו אותו, לדעתו, לשלטון – הנושאים החברתיים והכלכליים.

בחלקו הראשון של המאמר סוקר אולמרט את דבקותה של תנועת החירות, ושל גח"ל והליכוד אחריה, ברעיון ארץ ישראל השלמה או ב"שלמות המולדת". אחרי שהוא קובע כי "שלמות המולדת היתה נשמת אפה של תנועת החרות ההיסטורית", הוא כותב גם פיסקה שמעוררת, מן הסתם, אי־נוחות רבה בקרב שומרי החומות האידיאולוגיים, דוגמת בני בגין.

"בעצם", כותב אולמרט כאילו על העבר, אבל מתכוון להווה ובעיקר לעתיד, "הפכה תנועת החרות את העיקרון של שלמות המולדת לעניין מקודש, ובכך נהגה כעין מסדר דתי, ולא כמפלגה פוליטית. מסדר דתי פועל על פי דוגמות, שאי אפשר לערער עליהן לגופן או אפילו לשאול שאלות לגביהן, שכן עצם השאלה כמוה ככפירה. מפלגה פוליטית פועלת על פי קוד התנהגות שונה, המבוסס על תשתית רעיונית, שמנסים להגשים אותה בכל שרק ניתן, אך לא בהכרח את כולה, ובייחוד לא כאשר נסיונות להגשימה נמצאים בעימות עם מציאות פוליטית בעייתית".

דיווידנדים של שלום

טענתו המרכזית של ד"ר אולמרט היא, שלא הדבקות האידיאולוגית ברעיון שלמות המולדת היא שהביאה את הליכוד ואת בגין לשלטון ב־1977. אולמרט מצטט, מתוך הסכמה גלויה, את אלה שהעריכו כי "הניצחון התאפשר, קודם כל, עקב הסתאבות המוסד הפוליטי של מפא"י ההיסטורית ומפלגת העבודה יורשתה, וכן בשל הצלחתו של מנחם בגין ליצור קואליציה אלקטורלית חדשה". בנתחו את מהותה של הקואליציה הזאת, כותב אולמרט משפט מפתח: "במרכזה עמדו בני עדות המזרח, שנהרו לתנועה, קודם כל, בשל תיעוב שחשו כלפי המימשל השליט ולא כל כך בשל הזדהות אידיאולוגית עמוקה עם הליכוד ועם תורתו".

אולמרט מוצא הוכחה לטענתו את בתוצאות הבחירות לכנסת ב־1981. "נטורי־קרתא אידיאולוגיים כמו גאולה כהן, שמואל כץ ומשה שמיר", מזכיר אולמרט נשכחות, "פרשו מהליכוד בעקבות הסכם השלום עם מצרים ופינוי ההתנחלויות בפתחת רפיח. "גם חברו הקרוב של בגין, חיים לנדאו ז"ל, הסתייג מההסכם". אבל תוצאות הבחירות העניקו לליכוד 48 מנדטים, הישגו הגדול ביותר בכל הזמנים.

"הסכם השלום עם מצרים", מסכם אולמרט את טענתו, "איפשר לליכוד להציג את עצמו בפעם הראשונה בהיסטוריה כמפלגת שלום וביטחון, וכך לסלק את דימויו כמפלגת מלחמה. לליכוד הוברר, שהשלום נותן דיווידנדים פוליטיים מוחשיים".

אחרי שהוא מזכיר, ללא כל נימת ביקורת, שמנחם בגין הוא שהכיר בהסכמי קמפ־דייוויד בקיומו של עם פלסטיני ובזכויותיו הלגיטימיות, עובר אולמרט לתאר את תהליך נפילתו של הליכוד. "במחצית השניה של שנות השמונים", הוא כותב, "נתפס הליכוד כמפלגה שעוסקת יותר ויותר בענייני חוץ וביטחון, תוך הדגשה כמעט אובססיבית של ההתנחלויות כיעד לאומי מרכזי. מצביעי הליכוד הרבים חשו, שסדר העדיפויות של התנועה השתבש לרעתם. גם בצמרת הליכוד ובקרב נבחריו בכנסת, בהסתדרות וברשויות המקומיות התרבו אלה שערערו, ברוב כלל בשקט ולעתים בפומבי, על צדקת המדיניות הרשמית".

עוד לפני הבחירות ב־92', ממשיך אולמרט את ניתוחו, היו בליכוד גורמים שדיברו על הצורך לעזוב את עזה ולהתקדם לשלום עם סוריה. הם עשו זאת, לדעתו, כי חשו שהקיפאון המדיני פועל לרעת הליכוד, מכיון שהציבור מצפה לפריצת דרך מדינית שתביא עמה גם שיפור כלכלי מואץ. "בצמרת הליכוד", הוא קובע, "איחרו להבחין בקיומה של תופעה זו. אותה צמרת לא נתנה תשומת לב מספקת לשינויי הרגשים שאיפיינו חלק ממצביעי הליכוד, שבשל גישתם המדינית הניצית ולא האידיאולוגית ציפו, שמהלך שלום מוצלח נוסף של הליכוד יבסס את מעמדו כמפלגה של שלום, ביטחון ושגשוג כלכלי. זה לא קרה, ולכן ערקו מהליכוד רבים בבחירות 92'. כך קרה שתהליך מדריד, שאותו יזם הליכוד, האיץ דווקא את שקיעתו, במקום שיביא לעלייתו המחודשת".

הליכוד, קובע אולמרט בחלקו האחרון של המאמר, גם לא הצליח לגבש תגובה הולמת להסכם אוסלו. נתניהו טעה, הוא מוסיף, כאשר הוביל את הליכוד, בעקבות אוסלו, לשיתוף פעולה עם תנועות הימין הקיצוני. הוא צדק, לעומת זאת, כאשר הוביל אותו לתמיכה חד־משמעית בהסכם השלום עם ירדן, תוך כדי הידרדרות סופית מרעיון המתמצה במלים "שתי גדות לירדן".

אולמרט: "האמת היא, שבפועל נפרד הליכוד מהרעיון כבר לפני שנים רבות, אך יש לציין, שלפחות חלק מהנימוקים בזכות הפרידה הזו אפשר יהיה להעלות, גם כאשר תעלה על הפרק שאלת הסדרי הקבע ביו"ש". למשפט הזה, שמפתיע לשמוע אותו מפיו של איש ליכוד, יש המשך מפתיע לא פחות: "גם בעניין רמת הגולן יכול הליכוד לעמוד מול דילמה לא פשוטה: אם יאמץ את הקונספציה של 'שלום תמורת שלום', כאשר הממשלה תגיש לאישור העם תבנית שלום ובטחון עם סוריה, הוא עלול לנחול תבוסה קשה במשאל העם ובבחירות שייערכו בעניין זה. אם, מנגד, יאמץ תוכנית אלטרנטיבית, לתוכנית הממשלה, שתכלול גם ויתורים בגולן, הוא ימצא עצמו מסוכסך בתוכו ועם מרכיבי ימין אחרים".

בסיום מאמרו מציג ד"ר אולמרט שאלה: "האם מסוגלת ההנהגה הנוכחית של הליכוד, בראשות ביבי נתניהו, לעמוד מול אתגרי המצב החדש ולגבש תשובות שיהפכו את הליכוד שוב לתנועה עממית ורלוונטית?" אולמרט אינו עונה.

אחרי נקודת האל-חזור

הסגר גורם לנזק של כמיליון דולר ביום. פריח אבו מדין

לא רק אתם משלמים מחיר כבד בפיגועים, גם אנחנו משלמים, בסגר, באבטלה ובעיכוב המשא ומתן, אומר פריח אבו מדין, שר המשפטים של הרשות הפלסטינית, הטוען שבתחום ההתנחלויות שהוא מכשול לשלום, היתה אפילו נסיגה. העיקר, אומר אבן מדין, הוא שאסור לסגת או להפסיק את מימוש ההסכמים, כי הפלסטינים הם לב המאבק, וכל עיכוב הוא מתנה לקיצוניים ■■ ראיון

עודד ליפשיץ

פריח אבו מדין, שר המשפטים של הרשות הפלסטינית, אינו פנים חדשות במנהיגות העזתית. הוא נבחר פעמיים לראשות לשכת עורכי הדין ברצועה, והיה חבר במשלחת הראשונה לשיחות מדריד. גם כשראש המשלחת, ד"ר חיידר עבד א־שאפי, פרש ממנה כשהתאכזב מההישגים הדלים, אבו מדין, מתון בדעותיו ואופטימי, לא פרש איתו. השבוע, יום אחרי הפיגוע הקטלני נגד מאבטחי מכליות הדלק ברצועה, לטיף דורי ואני הגענו למשרדו. הוא יושב באותו חדר צנוע שבו ראיינתי לפני שנתיים את היועץ לענייני ערבים של המימשל האזרחי, בקריית המשרדים הצבאית, שהפכה לקריית הממשלה של הרשות הפלסטינית. אפילו הטלפונים והמזגן נשארו מהשלטון הישראלי.

הרצועה תחת סגר, המו"מ עם הפלסטינים תקוע, ומעמדו של ערפאת מתערער. אבו מדין היה מודאג ומאוכזב, אבל לא מיואש. כשנפגשנו, עוד תלה תקוות במפגש הפיסגה, שהתקיים אתמול בין רבין לערפאת במחסום ארז.

על השולחן היו מונחים שני גליונות של "העיתון הרשמי הפלסטיני", המקביל ל"רשומות" בישראל, שבו מפרסמים חוקים חדשים ומינויים של הרשות הפלסטינית.

אתם מחוקקים חוקים, אבל מה מקור הסמכות שלכם? מי היא הרשות המחוקקת?

זו הבעיה המרכזית. לפי הסכמי השלום, הבחירות למוסדות הרשות היו צריכות להתקיים ביולי '94, אבל הן נדחו, כי רבין מערים מכשולים כל הזמן. רצינו לבחור 80 נציגים, חציים לרשות המחוקקת והשאר לרשות המבצעת. כדי להקים שלטון דמוקרטי, אנחנו זקוקים למנדט מהעם, לא מההנהגה הקיימת, שגם היא צריכה לקבל מנדט מהעם. הציבור כאן רגיל לתפקד במסגרות דמוקרטיות. כשהייתי ראש לשכת עורכי הדין, התמודדתי מול אחרים ונבחרתי בבחירות חופשיות.

בתוך מחנה השלום הפלסטיני יש חיכוכים בין קבוצות, שכל אחת רוצה נתח יותר גדול בשלטון; יש מקומיים וחוזרים מחו"ל, ובתוך המנהיגות המקומית יש תחרות בין הקבוצה היותר ותיקה, שאתה נמנה עליה, למנהיגות הצעירה, בוגרי האינתיפאדה ומשוחררי הכלא הישראלי. איך יוכרעו המאבקים האלה?

בשלושים השנים האחרונות היו תמיד מאבקים בין קבוצות פלסטיניות על חלקן בהנהגה, זה קיים היום ויימשך בעתיד. החיכוכים אינם חורגים ממה שקיים בכל מדינה וגם אצלכם. תראה מה קורה בממשלה שלכם, כמעט הדיחו את שר האוצר שוחט.

אצלנו זה אותו דבר, ואני אפילו אוהב את ההתמודדות הזו. זה בריא לחברה ולשלטון, ובסופו של דבר, ההכרעות נופלות ומתקבלות.

גם אם יתקיימו בחירות, נדמה שהתמיכה בערפאת ובמתונים יורדת. אולי לא תיבחרו.

אני מודע לבעיות הביטחון ולמחיר הכבד שאתם משלמים בפיגועים, אבל גם אנחנו משלמים את המחיר של התקריות בבית־ליד והתקרית אתמול בעזה, וזה מחיר כבד. יש סגר ויש עיכובים אינסופיים במשא ומתן. אנחנו מנסים לשכנע את מתנגדי השלום שלא יגרמו לתקריות ופיגועים. אנחנו אומרים להם: מדוע אתם מבצעים פיגועים עכשיו ומזיקים לכולנו? איפה הייתם לפני הסכמי השלום, כשפועלים פלסטינים בנו את ההתנחלויות? הרי 95 אחוז מההתנחלויות נבנו בידי פלסטינים, שקיבלו שכר זעום שדי בו ללחם ומים, והטרגדיה שלהם היתה, שהם ידעו שבבניית ההתנחלויות הם כורים קבר לעתידם הלאומי.

היום, ממשלה של מפלגת העבודה מתעקשת על כל התנחלות, גם ברצועה, שומרת על 50 מתנחלים בנצרים עם 400 חיילים, שכל אחד מהם עולה לה 200 אלף דולר בשנה, וגם סוגרת יציאות חשובות של עזה, ורבבות תושבים נאלצים לבצע עיקופים גדולים בדרכם ממקום למקום.

צריך לעצור את זה, ואם לא לפנות את גוש קטיף – לפנות לפחות התנחלויות מבודדות כמו נצרים, מורג וכפר־דרום. בתחום ההתנחלויות, שהוא מכשול מהותי בדרך לשלום, היתה אפילו נסיגה. הובטח לנו שהן יעצרו, ושהמרחק מהגדר לבתים בכל התנחלות לא יעלה על 50 מטר. לא בטוח שההבטחה הזו תקוים, וישראל החליטה להרחיב ולהמשיך את הבנייה בהתנחלויות ובירושלים. זו הליכה אחורה. למרות הקשיים, חייבים להתקדם. אבל איך נוכל לקדם את היחסים בין שני העמים, כשלא מכבדים את ההסכם שחתמנו? אנשים הפסיקו להתעניין בדיווחים על הנושאים האלה, כי אין התקדמות והמצב הכלכלי מאוד קשה ומייאש. הפועלים לא עובדים והמחירים עולים, גם מחירי המזון.

חיים מהיד לפה

מדוע המחירים עולים? אם יש סגר ואבטלה ולאנשים אין כסף, המחירים צריכים לרדת.

לא רק המזון מתייקר, גם הדיור יקר. דירה ממוצעת בעזה עולה 500 דולר לחודש, וזה מכוון במיוחד על הפלסטינים שחזרו מחו"ל, פקידים ושוטרים. המשכורת הממוצעת שלהם היא בין 250 ל־500 דולר לחודש. רק קצינים גבוהים ובכירים במימשל מקבלים עד 1,000 דולר לחודש, וגם הם לא יכולים לשלם את משכרם עבור דיור.

הסגר גורם לנו נזק של כמיליון דולר ליום, חלק מהשכר לפועלים והשאר מסחורות ומוצרים חקלאיים שלא מייצאים לישראל. זה כסף שבדרך כלל מגיע לידי האוכלוסיה, לא הכנסות של השלטון, ומריץ את הכלכלה והמסחר ברצועה. בעקיפין, זה גם מקשה עלינו לגבות מיסים לקיום השלטון.

היו ידיעות לפיהן התגלו מקרי רעב ברצועה.

האנשים כאן חיים מהיד לפה, וסגר של שבועיים פוגע בהם מיידית ובאורח קשה. לפני הסגר חיפשנו ולא מצאנו עובדי גינון לעירייה. היום, בסגר, אפשר למצוא מאות מועמדים בחמש דקות. הבנק העולמי משלם עד היום את המשכורות למנגנון הרשות, ל־9,000 חיילים ו־8,000 פקידים, והם היחידים ברצועה שמקבלים שכר נכון החודש גם בסגר.

ומה עם בניית תשתית וכלכלה עצמאית?

הבנק העולמי ושאר הגופים שהבטיחו תרומות, לא נותנים אף אגורה להקמת תשתית. יש תוכנית "פגסוס" לפרויקטים גדולים, כמו כבישים ראשיים מבית חנון בצפון ועד רפיח בדרום, והקמת שדה תעופה. לשלב ההתחלתי דרושים 260 מיליון דולר, ולא משחררים לנו אף פרוטה. התורמים מבוזבזים זמן בדיונים על השאלה, איך להבטיח שהכסף יגיע ליעדיו ושהרשות הפלסטינית לא תשתמש בו לצרכיה. אמרנו להם: אם אינכם סומכים עלינו, אל תתנו לנו אף אגורה. הביאו קבלנים שלכם, שיבצעו עבורכם את תוכניות הפיתוח. די לנו בכך שהם יספקו לנו 30 אלף מקומות עבודה בשלב ההקמה, ישלמו שכר לפועלים וירכשו כאן חומרים ושירותים. מה שחשוב לנו זה להניע את גלגלי הכלכלה ברצועה, כדי להקל על המצוקה, להרגיע את הרוחות ולשחרר את הלחץ והמתח באוכלוסיה, שסובלת ממחסור. גם להצעה הזו עוד אין תשובה חיובית.

נכון שיש קשיים בהעברת כספי התרומות, אבל המכשול העיקרי זה הטרור והבעיות הבטחוניות.

אנחנו מודים שיש בעיות בטחוניות, אבל שיפור במצב הכלכלי ישפר גם את המצב הבטחוני. כשתהיה תעסוקה, אנשים לא יתפתו לזרוק רימון בעד חמישים שקל. המצוקה משחקת לידי הקיצוניים, במיוחד כשלרשות הפלסטינית אין כסף לתקציב השוטף ולפיתוח, אבל לקיצוניים יש הרבה כסף.

מה שהכי מוזר ומרגיז זה, שרוב הכסף לקיצוניים לא מגיע מאירן, אלא מתרומות שאוספים בארצות הברית, גרמניה ובריטניה. בשנה שעברה אספו ארגונים קיצוניים בארה"ב 200 מיליון דולר, ורק לאחרונה הקפיאו את החשבונות שלהם, כשבאירופה עוד לא נקטו אמצעים לעצור את זרם התרומות לקיצוניים. במערב עדיין רואים את המוסלמים הקיצוניים מנקודת מבט אימפריאליסטית ומסייעים להם, כשנדמה שזה כדאי, כמו שהאמריקאים תמכו בהם באפגניסטן נגד הרוסים.

זה לא רק אימפריאליזם. יש סכנה ממשית מהתפשטות של פונדמנטליזם איסלמי.

הבעיה אינה דת האיסלאם שהיא דת סובלנית, אלא המוסלמים הקיצוניים, שמפרשים את חוק האיסלאם ופוגעים גם במוסלמים וגם בבני דתות אחרות. האיסלאם אוסר שפיכות דם בחודש הרמדאן, אבל הקיצוניים באלג'יר הפעילו ברמדאן מכונית תופת והרגו יותר מ־40 מוסלמים. זה לא איסלם.

צריך לזכור ששתי המלחמות הקשות ביותר במאה ה־20, מלחמת העולם הראשונה ומלחמת העולם השנייה לא פרצו בארצות מוסלמיות אלא באירופה, ואפשר ללמוד מהאירופים גם איך להגיע לשלום ולשיתוף פעולה אחרי מלחמות כאלה, איך להקים קהילה אירופית מנורווגיה בצפון ועד איטליה שבדרום.

לא די בפרס נובל

המו"מ תקוע. איך מתקדמים?

בתחילה שמחנו עם החיילים והמנהיגים, שחזרו לכאן מהגולה בעקבות הסכמי השלום, אבל מאז חיכינו לשווא לצעדים נוספים, שלא באו. הישראלים הבטיחו להעביר לידי הפלסטינים בגדה 32 סמכויות שלטוניות והעבירו לידינו רק שבע. חלפו תשעה חודשים מהסכמי מאי בקהיר, והצבא לא נסוג מערי הגדה.

אנחנו מבינים שנסיגה יוצרת בעיות בטחוניות, אבל זה בגלל ההתנחלויות, שהתנגדנו להן מלכתחילה, ומי הקים אותן? מפלגת העבודה. אז לא די בפרס נובל. הוא נועד לעודד את המנהיגים להתקדם לשלום, אבל במקום זה רבין מציב מכשולים. מדוע הוא תקוע עם פרס נובל בכיס?

צריך לקיים בחירות ולפתור את בעיית האסירים, הישראלים רק ממציאים תירוצים. ישראל טוענת, שהיא לא מוכנה לשחרר אסירים עם דם על הידיים, אבל גם ישראל יודעת שיש רק 265 אסירים כאלה מתוך 4,000, ובין שלושים מהם הם אנשי פתח. למה לא משחררים? שחרורם זה היה מועיל מאוד לרשות הפלסטינית. גם פינוי מרכזי הערים דחוף וחיוני, ולא רק כדי לקיים בחירות.

"אנחנו מנסים לשכנע את מתנגדי השלום שלא יגרמו לתקריות ופיגועים, ומסבירים להם שכשהם מבצעים פיגועים עכשיו, הם מזיקים לכולנו"

הוא גם יחזיר על כנו את שלטון החוק שקרס. היום תלונות של פלסטינים – נגד מורה שהיכה תלמיד, נגד חשמלאי פלסטיני שלא טיפל כראוי בחולה ונגד בעל שהיכה אשתו – מוגשות לבית משפט ישראלי וזו בדיחה, כי לא מטפלים בהן כראוי. יש להקים בערי הגדה בתי משפט פלסטיניים, להשליט חוק פלסטיני, ולבצע מעבר מעידן הכיבוש לעידן השלום, שיתבטא בחיי היומיום של האוכלוסיה. כשהרגנו בשלום ובהחזרת החרב לנדנה, צריך לשבת לשולחן הדיונים ולהגיע להישגים מהירים.

ארבעה מנהיגים נפגשו בפסגת קהיר בשבוע שעבר. האם היו הישגים ממשיים?

לא. זו היתה הצגה לטובת רבין, שנדף ממנה ריח של לחץ אמריקאי, שנועד לקרב את רבין למובארק, ולא לקדם את המו"מ בינו לערפאת. ערפאת ורבין רבו ביניהם בקהיר, מתחילת המפגש ועד סופו.

דווקא הפגישה בין רבין לערפאת במחסום ארז היא יותר חשובה. אחרי שרבין בזבז יותר מחצי שנה, חייבים להשיג שם התקדמות. אם לא תהיה התקדמות עד הקיץ הקרוב, הכל יקפא: תיפתח שנת בחירות בישראל ושנת בחירות באמריקה, ומי יודע מה יקרה אחריהן.

כבר היום יותר קשה לרבין להתגבר על מאה אלף מתנחלים מאשר לנו להתגבר על מתנגדי השלום. יש מאה אלף מתנחלים, ובלי ש"ס יש לו רק 61 ח"כים תומכים בממשלה. דווקא בגלל הקשיים המתגברים, עליו להתקדם במהירות ולהשיג הישגים ממשיים. הפלסטינים הם לב הבעיה, והם אלה שאיפשרו לרבין לקדם את הקשרים עם מדינות ערב, ממרוקו ועד ירדן. הקיצונים בתהליך השלום כבר פוגעים קשות ביחסי ישראל עם מצרים. לאחרונה יצא פסק הלכה של חכם דת מצרי, לפיו מותר לפגוע בישראלים. ביום בו התקיימה הפסגה המרובעת, העיתונים בקהיר היו תוקפניים במיוחד כלפי ישראל, ופרסמו התקפות אישיות קשות נגד רבין, העיתונים הללו, כולל "אל אהראם", הזכירו מאוד, בתוכן ובסגנון, את העיתונות המצרית בתקופת מלחמת יום כיפור.

אני מקווה שתהליך השלום יימשך, כי יש לו עתיד גדול. אני מאמין שבסופו תקום קונפדרציה ישראלית־פלסטינית־ירדנית. צריך לזכור שאנחנו וירדן כמו תאומים, כי בירדן יש 70 אחוז פלסטינים. אם גם הפגישה במחסום ארז תיכשל, יש סכנה גדולה לכל תהליך השלום. אסור לסגת או להפסיק. עברנו את נקודת האל־חזור, וכל עיכוב הוא מתנה לקיצוניים אצלנו, וגם לגנרי "רשמי" אצלכם.

כמו בישראל, גם בקרב הפלסטינים נטוש ויכוח בעניין ההפרדה. בעוד חוגי השמאל מבקשים לשמור על קשר הדוק עם ישראל, חותרים החמאס והג'יהאד האיסלמי לניתוק ■■ גם בתוך הפתח חלוקות הדעות. בכירי פתח בגדה רוצים בהמשך הקשר עם ישראל, המהווה דגם חיקוי למדינה שברצונם להקים, בעוד שיאסר ערפאת הוא תומך נלהב בהפרדה

מעדיפה קשר עם ישראל. חנאן עשראווי

צילום: אנדרה ברוטמן

למה לבנות חומה

פנחס ענברי

גל הטרור המסלים חידד את הוויכוח בישראל בעניין ההפרדה מן הפלסטינים. הוויכוח חוצה את המפלגות הפוליטיות, אבל ניתן לומר באופן כללי, כי מפלגות השמאל תומכות בהפרדה מאחר שהן מבקשות להשתית את ישראל על רוב יהודי, כאשר מן העבר השני של קו הפרדה תקום מדינה פלסטינית. לעומתן, דוגלות מפלגות הימין בארץ ישראל השלמה, ולפיכך הן מתנגדות לסימון קו ההפרדה.

הוויכוח הזה נטוש גם בקרב הפלסטינים, כשכל התנועות הלאומיות מבקשות אמנם לשים קץ לכיבוש ולתת לפלסטינים זכות הגדרה עצמית ומדינה, אולם נטוש ביניהן ויכוח על המשך הקשר עם ישראל, ולא כולן רוצות בהפרדה. כאשר נחתמו בפריס הפרוטוקולים הכלכליים, שקבעו את ישראל והשטחים כאיזור מכס אחד, קיבלה אותם דעת הקהל הפלסטינית בשטחים בשביעות רצון. אדרבה, אבו עלא, שהוא איש מרכזי בפתח, תקף את הסגר ואת ההכרזות של ישראל על הפרדה, באומרו כי אלה אינן עולות בקנה אחד עם הפרוטוקולים של פריס. בעניין הזה קיים ויכוח בין הקבוצות הפוליטיות השונות, ובאורח יותר מובהק מבישראל, הוא אינו מתנהל בין הקבוצות השונות, אלא בתוכן.

בשני הקצוות נמצאות מפלגות השמאל והקבוצות הדתיות. בעוד חוגי השמאל מבקשים לשמור על קשר הדוק עם ישראל, החמאס והג'יהאד האיסלמי חותרים לניתוק. הסיבה איננה כלכלית או לאומית, אלא תרבותית. האיסלם הפלסטיני רוצה להקים חומה גבוהה בינו לבין התרבות הישראלית, שהיא גם יהודית ומערבית, כדי שלא לפגוע בטוהר התרבות האיסלמית. קבוצות השמאל הפלסטיניות רוצות להקים חברה מערבית נאורה ופתוחה, המושתתת על עקרונות דמוקרטיים חילוניים, ולפיכך הן מבקשות לשמור על גבול פתוח עם ישראל, כאשנב אל תרבות המערב.

לא עוד מדינה ערבית

להבדלי הגישות האלה יש משמעות בטחונית וכלכלית: הקבוצות האיסלמיות כונות את האומה על־ידי הטרור וניתוק הקשר הכלכלי. אין זה מקרה שלפני נסיגת צה"ל מעזה הן ריכזו את פעולותיהן נגד סוחרי הירקות הישראליים, שהיוו חוליית קשר בין שתי הכלכלות. מפלגות השמאל, העם ופידא, יצרו קשרים מסועפים עם השמאל הישראלי, והכלכלנים שלהן מרושתים במוסדות הכלכליים הפלסטיניים המתקדמים, כמו פקראר, אשר השתתף בגיבוש הפרוטוקולים של פריס. אין זה מקרה ששתי המפלגות האלה היו הראשונות אשר פסלו את הטרור, גם אידיאולוגית וגם מעשית.

בתוך הפתח חלוקות הדעות: בכירי פתח בגדה – חוסייני, עשראווי ודומיהם, שהם בעלי בריתם של אנשי פידא ומפלגת העם – תומכים בהמשך הקשר הפתוח עם ישראל, מכיוון שגם הם רוצים להקים מדינה פלסטינית מערבית ודמוקרטית, והדגם הישראלי הוא עבורם מקור לחיקוי. סרי נוסייבה אמר למשל, כי אינו רוצה להקים סתם עוד מדינה ערבית, אלא הוא רוצה מדינה ערבית שכדאי לחיות בה. כל החוגים האלה מתקוממים באורח טבעי נגד הסגר המתמשך, לא רק בגלל הסבל שהוא גורם לפלסטינים, אלא מכיוון שהם באמת חוששים, שהטרור ינתק את הפלסטינים מהקשר עם ישראל וידחוף אותם מזרחה לעולם הערבי, ופלסטין תהיה "סתם עוד מדינה ערבית", כדברי נוסייבה. פעילים אחרים של פתח, מאגף הוועדות הפוליטיות, המבקש לפרוק את פתח מנשקו, מתבטאים באורח דומה, למשל איהאב אל־אשקר מעזה, שהיה חבר המפקדה המאוחדת של האינתיפאדה.

מנהיג אש"ף, יאסר ערפאת, תומך נלהב בהפרדה. בראיון שהעניק באמצע השבוע ל"אל־אהראם" הקהירי, אמר כי הוא תומך בהפרדה, אם היא נועדה להקים מדינה פלסטינית ולא לצרכים בטחוניים גרידא. הפלסטינים מוכנים לשאת בתלאות הסגר, אמר, אם הן יביאו את המדינה הפלסטינית.

להשתלב בעומק הערבי

מול האגף של הוועדות הפוליטיות בפתח נמצא פתח הקלאסי, ושני נציגים מובהקים שלו התבטאו אף הם באחרונה בעניין הזה: אום ג'יהאד, השרה לענייני רווחה, אמרה בראיון לירחון "ארנהאר" (21.1.95), כי קונפדרציה בין פלסטין לישראל אינה באה בחשבון. באותה הזדמנות הזכירה, כי הפתח לא קיבל מעולם החלטה להפסיק את האינתיפאדה. דברים שאמר נציג אחר של פתח ההיסטורי, יועצו של ערפאת לשעבר האני אל־חסן, בראיון ל"א־ראי" של ירדן (על פי "אל־קודס", 17.1.95) הוא אמר, כי על הפלסטינים להשתלב ב"עומק הערבי", ולא בישראל. באותה נשימה ציין, כי הפתח ביצע באחרונה 33 "פעולות צבאיות", וכי ישראל עצרה 24 פעילי פתח ברמאללה וטול כרם.

הוויכוח הזה מסתעף גם לשאלה, אם להקדים את השיחות על הסדר הקבע או להמשיך בשלב הביניים. אלה המבקשים לשמור על שלב המעבר, מבקשים גם לשמור על הקשר עם ישראל; המבקשים להקדים את השיחות האלה הם, בדרך כלל, הדוגלים בהפרדה. העיתונאי הפלסטיני תאופיק אבו בכר גילה, כי נכנס באחרונה לוויכוח עם ערפאת. הוא טען באוזניו כי על הפלסטינים להאריך את שלב המעבר, ומנהיג אש"ף נמלא חימה וזעם, כי ככל שיקדימו הפלסטינים להגשים את המדינה, כן ייטב. בעניין זה יש לשים לב לדבריה של חנאן עשראווי, דוברת של האגף הדמוקרטי באש"ף, כדברים שנשאה בארצות הברית, על פי דף מידע של סוכנות ההסברה האמריקאית USIA מ־4.12.94, הסתייגה מהצעתו של סגן שר החוץ, יוסי ביילין, להקדים את השיחות על שלב הקבע. היא אינה בטוחה, אמרה, שההנהגה הפלסטינית מסוגלת לעמוד במשימה, על סמך יכולתה לטפל בבעיות של שלב הביניים.

מנקודת המבט הזאת – להמתין להנהגה פלסטינית אחרת – צריך להבין את התגובה המפתיעה של סוריה לרעיון ההפרדה. אפשר היה לצפות כי סוריה תתעלם התעלמות אוהדת מהסגר, שכן היא תומכת בסגירת גבולות עם ישראל, גם בעידן השלום, והיא ידועה בהתנגדותה לנורמליזציה. אבל בטאון הממשלה הסורית, "תשרין", דווקא ייחד (ב־25.1.95) מאמר מערכת נגד "הקמת חומות", וקרא ל"ממשלה הישראלית" שלא להאשים את כל העולם בטרור, אלא להתייחס לתהליך השלום מתוך נקודת המוצא של "לגיטימיות בינלאומית והחלטות האו"ם". לא חומה תגן על בטחון ישראל, הוא קבע, אלא התייחסות רצינית לשלום.

עדיין מוקדם להסיק מסקנות מרחיקות לכת מן ההכרזה הזאת, לגבי שינוי מגמה אפשרי בסוריה בנושא הנורמליזציה עם ישראל וקשר פתוח עמה בעתיד, אבל בשיחות וושינגטון, לפני אוסלו, כאשר עשראווי היתה דוברת המשלחת הפלסטינית, תמכה סוריה בשיחות על שלב ביניים.

הקו הדק בין הרדיפה הלגיטימית של העיתונים אחרי סקופים, לבין חשאיות שתמנע סיכון חיי אדם, כמעט נשבר השבוע כאשר צלמים שהתגודדו ליד ביתם של היהלומן החטוף ובתו ונצפו על ידי החוטף, פגעו בחשאיות החקירה. אחר כך, היו ידיעות שמפקד מחוז תל אביב כועס על העיתונים, אבל גם על זה שהוא דווקא נורא מרוצה משיתוף הפעולה עם התקשורת

היכן מציבים את הגבולות? בני משפחת גרטלר
צילום: חנוך גרויצקי/ישראל סאן

שאלה של גבולות

נחמן גלבוע

האם כועס מפקד משטרת מחוז תל־אביב, ניצב גבי לסט, על התקשורת או לאו?

שלשום התפרסמו בסוכנות עתי"ם שתי ידיעות שונות, המתייחסות לנושא זה. בידיעה הראשונה, שהועברה למערכות העיתונים לפני הצהריים, יום לאחר סיומה המוצלח של פרשת חטיפתם של היהלומן אשר גרטלר ובתו קרן, נמסר כי במשטרת תל אביב שוררת התמרמרות רבה על מספר צלמי עיתונות, שלא נענו לקריאת המשטרה ושהו בזירת האירוע בעת שהחטיפה היתה בעיצומה. כתב עתי"ם, יהושע בן אבי, ציין כי "זמן קצר לפני שהמשטרה עמדה לבצע, בסיוע משפחת גרטלר, את מסירת הכופר, הבחין החוטף בקבוצת הצלמים שהתרכזה ליד הבית בתל־ברוך. החוטף שינה את תוכניותיו, העלה את דרישותיו הכספיות ומאז, למעשה, השתבשה תוכנית הפעולה של המשטרה".

בן אבי הוסיף, ש"מפקד משטרת מחוז תל־אביב, ניצב גבי לסט, רגז מאוד על התקשורת והרגיש כי בשעות הצהרים, במהלך החטיפה, התקשר אישית בטלפון לכל מערכת עיתון, ל'קול ישראל', לגלי צה"ל ולטלוויזיה על ערוציה השונים, ודרש שצלמי התקשורת לא יגיעו לזירת האירוע, כדי לא לפגוע בפעילות המשטרה בשטח. אותה עת הועברה גם הודעה לכתבי המשטרה בגוש דן ובה נאמר, כי אכן אירעה חטיפה של יהלומן ובתו, והוצא צו איסור פרסום של בית משפט השלום בתל אביב, המונע פרסום כל פרט על עצם החטיפה ועל פעילות המשטרה בשטח. למרות כל אמצעי הזהירות שנקטה המשטרה, וכן דרישתו המפורשת של מפקד המחוז מכלי התקשורת, הגיעו צלמים רבים והתמקמו מול בית משפחת גרטלר בתל ברוך".

בידיעה נוספת, שהועברה למערכות בשעות הערב, מסר בן אבי גירסה מתוקנת, לפיה "מפקד משטרת מחוז תל אביב, ניצב גבי לסט, טילפן אל עורכי העיתונים ושיבח אותם על שיתוף הפעולה המלא שלהם עם המשטרה בפרשת חטיפת היהלומן אשר גרטלר ובתו החיילת קרן. ניצב לסט ביקש במהלך האירוע, בשיחות טלפון שקיים עם כל אחד מעורכי העיתונים, שלא ישגרו כתבים או צלמים לזירת האירוע, שכן הדבר עלול לסכן את חיי החטופים. בסיום מבצע החילוץ של היהלומן אשר גרטלר, ואחרי ששוחררה בתו קרן, שב וטילפן ניצב לסט אל עורכי העיתונים, והודה להם על שיתוף הפעולה".

כתב עתי"ם שב והזכיר, כי "בסיום המבצע של סיכול החטיפה הביע מפקד משטרת תל אביב כעס על כך, שמספר צלמים בכל זאת שהו ליד דירת המשפחה, והדבר גרם לשיבוש בפעילות המשטרה". הוא ציין, כי נמסר לו מהמשטרה שזהותם של הצלמים אינה ידועה לה, וכי לא ידוע אם יש להם קשר כלשהו לאחד מגופי התקשורת, שהמשטרה יצרה איתם קשר וביקשה מהם לשתף פעולה ולהימנע משיגור צוותי סיקור לשטח.

צל"ש לעורכי העיתונים

כתב "מעריב", אודי אבישר, פרסם אתמול גירסה שונה (שנה מצוטט לסט עצמו), הנוגעת לעיתוי שבו הועברה ההודעה לעורכי העיתונים. על פי גירסה זו, נראה שאין ללסט שום סיבה לכעוס על הצלמים. "ניצב לסט הסביר, כי הכתבים לענייני פלילים והצלמים הגיעו לאיזור מייד כאשר נודע להם על החטיפה", כותב אבישר ומצטט בהמשך את מפקד המחוז: "מייד כשנודע לנו על התקלה – ועל כך שהחוטף הבחין בצלמים כאשר עבר ליד הבית – התקשרתי באופן אישי לעורכי העיתונים ווכיחתי לשיתוף פעולה יוצא מהכלל. ייתכן שאחת המסקנות מהאירוע הזה היא, שבעתיד נבקש בקשה זו הרבה יותר מוקדם".

"אני לא כועס על אנשי התקשורת", אומר ניצב גבי לסט ל"על המשמר", "כשאמרתי שהצלמים שיבשו את התוכנית, ציינתי זאת כעובדה, כאשר תיארתי את התפתחות האירוע. אין לי מה לכעוס עליהם. להיפך, אם צריך לציין לשבח, זה את כל עורכי העיתונים. פניתי אליהם פניה מאוד כלליות שיגרתית. לא שמעתי מאף אחד ניסיון להתחמקות או להתחכמות. היו כאלו שאמרו לי, שהצלמים יצאו לשטח והם ינסו להחזיר אותם. הם עשו את כל המאמצים לאתר אותם ולהודיע להם להתקפל. למחרת האירוע צילצל אלי אחד העורכים ואמר לי שני דברים: הראשון, שהוא מברך אותי על הרעיון לפנות לעורכים, והוא מאמין שאם אני פונה מדובר בעניין רציני. השני, שהוא עשה את כל המאמצים להודיע על כך לכל הכתבים והצלמים".

מי שבקי בנושא הסיקור העיתונאי של אירועים פליליים, יודע שרק לעתים נדירות מצליח צלם לצלם אירוע בזמן אמיתי. גם הצלמים הזריזים ביותר אינם נוטלים חלק פעיל במרדפים משטרתיים, ומגיעים לזירה דקות ספורות לאחר סיום האירוע. המצב שונה באירוע שבו חלה "הקפאת מצב", כפי שהיה, לדוגמה, בעת המצור הממושך על ביתו של עווי משולם ביהוד. ביום שלישי בצהרים, לאחר שנמסר לכתבים ולצלמים על החטיפה, לא היה ברור עדיין גם למשטרה, היכן תהיה זירת האירוע. במצב זה – שבו מוטל צו איסור פרסום של הפרשה, אך לא נמסר על הגבלות אחרות – היה בית המשפחה המקום הטבעי ביותר שבו ניתן להתמקם, במטרה לצלם את בני המשפחה. בדיעבד הסתבר, כי הבית היה ריק, ותמונות גדר האבן שבחוצו היו ריקות מתוכן. כמו במספר מקרים לאחרונה, ובהם הפיגוע באלפרון, התמונה "החזקה" צולמה דווקא על־ידי צלם מזדמן, שמכר אותה במחיר גבוה למדי ל"ידיעות אחרונות". במקרה של אלפרון, נמכרה התמונה על־ידי צלם שהפסיק לעבוד עבור "מעריב" זמן קצר לפני האירוע. במקרה של אבי סטן, צולמה התמונה ברמת אביב על־ידי יואב גינאי, שהוזמן באקראי למקום הנכון שניות ספורות לאחר הירי.

האמת היא, שגם הכתבים לענייני פלילים לא ידעו היכן למקם את עצמם ביום החטיפה. עד לשעות אחר הצהרים שמרה המשטרה על איפול כבד בנושא, והתשדורות המשטרתיות הגיעו ממקומות שונים ברחבי איזור דן. גם הכתבים החרוצים ביותר לא יכלו לקלוט את תמונת המצב במלואה, כשלב שבו עקבה המשטרה באמצעי האזנה אחר הרכב החטוף של גרטלר, שנע ברחבי האיזור. בשלב שבו נתגלו הצלמים הממתינים, והיה ברור כי תחול הרפה במצב, ביקשה המשטרה מהכתבים להתרכז בבית השוטר שכיר־אליתא, לשם קבלת עדכון.

קצת לפני השעה 15.30, שבה נקבעה פגישת העדכון עם ניצב לסט, קיבלו הכתבים הודעה ממד"א על ירי ברמת אביב ועל ההרוג. במקביל, נשמעו בקשר המשטרתי תשדורות שונות על מרדף אחר מכונית רנו קליאו שחורה, שהתרחש דווקא ביפו. בשלב מסוים, נדמה היה שהחוטף נתפס במכוניתה של קרן ביפו. בעוד הכתבים מתלבטים להיכן לצאת כדי לסקר את האירוע, התברר כי מכונית הרנו האמורה אינה קשורה לאירוע. בשלב הזה, ההוראה לאחר מכתבי שני העיתונים הגדולים היתה ברורה ביותר: "תישאר כל הזמן במקום שבו נמצא כתב המשטרה של העיתון השני", נמסר לו על־ידי המערכת.

על מגש של כסף

בסופו של דבר, למרות שלעיתונאים קשה להודות בכך, קיבלו הכתבים את כל הסיפור על מגש של כסף מידי המשטרה. בשעה 17.00 אחר הצהריים תיאר ניצב לסט לעיתונאים את כל ההתרחשויות, עד לרגע שחרורו של האב. בעודו מוסר את העידכון, קיבל בטלפון את ההודעה על שחרורה של הבת במגדיאל. כשעתיים לאחר מכן יכלו הכתבים לראיין את כל בני המשפחה במטה המשטרה בתל־אביב, ולקבל מהם את כל הסיפור שעשה את היום.

למותרת האירוע, הפך נושא נוכחותה של התקשורת לחלק מהדיון התקשורתי בפרשה. חיים פנחס, "שוגון", שהיה בעבר ראש מדור ביחידה המרכזית של מחוז תל־אביב, טען ברדיו שאנשי התקשורת היו צריכים לקחת אחריות ולא להתקרב לזירת האירוע. הוא הוסיף, כי העיתונאים והצלמים היו צריכים לגלות ריסון עצמי ולא לסכן חיי אדם. לדבריו, יש בידי המשטרה אמצעים משפטיים, והיא יכלה לעצור את הצלמים בגין שיבוש הליכי חקירה.

"אני לא מצדד בנקיטת צעדים כאלה, למרות שיש לכך גיבוי משטרתי", אומר ניצב לסט, "אני חושב שעדיף ליצור מודל של הידברות. למעשה, אני לא בטוח שהיתה צומחת תועלת ממעצר הצלמים. אם הייתי שולח שוטרים אל הבית, כדי שיתחילו להתעסק עם הצלמים, יכול להיות שנוכחותם היתה גורמת להפרעה נוספת של המצב".

לדיון הציבורי הצטרף גם שר המשטרה, משה שחל, שאמר שלשום, כי נוכחות צלמי העיתונות ברמת אביב הפריעה לעבודת המשטרה וסיכנה את חייהם של החטופים. השר שחל שלל את האפשרות, כי פרשיות מן הסוג הזה ינוצלו כדי להסתיר מידע מהציבור, ואין [illegible] הוא קבע כלל, לפיו אם ייעצר עיתונאי בשל [illegible] אישית, הוא עצמו יהיה זה שיודיע על כך [illegible] העיתונות. הוא הוסיף, שהוא מודע לכך שהעיתונים מאזינים למשטרה, ואמר כי נבדקת אפשרות לשידורים חסויים במקרים חריגים.

למרות ההצהרות על נקיטת צעדים חריפים [illegible] מעצר, קשה להאמין שמישהו ישקול אותם ברצינות [illegible] כי רבים משני הגופים לא יאהבו להודות בכך, [illegible] ההדדית בין המשטרה לתקשורת רבה. גם אם [illegible] לרגע מפרשת האזנות הסתר, שבה נחשפה [illegible] בין הגופים הללו במלוא חריפותה, גם ברמה [illegible] ביותר של מסירת מידע ומתן הערכות [illegible] המשטרה, קיימים יחסי תגמול הדדי בין שני [illegible] ברמה הכללית והאישית. עובדה זו אינה [illegible] מסעיר, וקיימת כמעט בכל תחום שבו עוסקת העיתונות. התייחסותו של מפקד מחוז תל אביב לעיתונות [illegible] מפתיעה, בהתחשב בעובדה שמדובר במחוז [illegible] ביותר. לסט חווה כבר בדרך הקשה את [illegible] של השר שחל למשטרה בפרשת משולם, [illegible] באופי הכתבות שנכתבו בעיתונות יום קודם לכן. [illegible] בפרשת משולם דווקא על צלמים שנקלעו [illegible] וחולצו בעמל רב מידי אנשי הכת על־ידי [illegible]

דפוסים של אמון

אין, כנראה, פתרון בית ספר להתנגשות בין [illegible] המשטרה לבין זכות הציבור לדעת, המתבטאת [illegible] מתן גישה לכלי התקשורת. השר שחל קרא בראיון [illegible] ליצור הידברות בין עורכי העיתונים לבין המשטרה, שתיצור קוד התנהגותי לגבי מקרים שבהם [illegible] נוכחות עיתונאים בזירה שבה מתרחשים אירועים [illegible] לסכן את הפעולה המשטרתית. הוא אמר, כי [illegible] לכנס את עורכי העיתונים והמפכ"ל, כדי להסביר [illegible] את משמעות הנושא. שחל הדגיש, כי אינו [illegible] להפעיל על העיתונות אמצעי כפייה, אלא להגיע [illegible] לשיתוף פעולה.

גם ניצב לסט מצדד בפתרון המבוסס על רעיון [illegible] לזה של ועדת העורכים. הרעיון, לפיו [illegible] מעודכן בזמן אמת, מבוסס כמובן על בקשה [illegible] איפוק, רק במקרים שאכן יהיה מדובר [illegible] "קשה ליצור מודל שיענה על כל מצב בעתיד", [illegible] לסט, "אני בטוח שיצרנו דפוסים של אמון הדדי [illegible] יהיה לפתח אותם בעתיד. אני משוכנע [illegible] העיתונאים והצלמים שדיווחו על האירוע [illegible] להיות רגישים בעתיד, ושמה שקרה [illegible] איפשהו בתודעה, אם ייתקלו במקרים דומים".

לא זקוקה לחיזוקים

גם לאבסורד יש גבול. השר דוד ליבאי
צילום: ישראל סאן

הנה לנו אחדות לאומית בשעותיה היפות. ואין אחדות אלא זו שיש לה אויב משותף. אויב אכזר, שמערער על איזה פסיק מהמכנה המשותף שלנו. וכל מי שיהיה קצת יותר בוטה בבוטות שלו לאויב האכזר, כך יגדל קצב מחיאות כפיים. שהרי אין אחדות בעד משהו. אחדות היא תמיד נגד. היא חייבת להיות נגד.

השעיר לעזאזל התורן הוא החרדי המצוי, שמעז להביע עמדה נגד נשים עירומות ב"יד ושם". ולא חשוב מה הוא אומר ומה הוא חושב, מה הטענות שלו ומה הרגשות שלו. מספיק שהוא חרדי עם זקן וכיפה שחורה – הרי מכאן כולם נראים אותו דבר – כדי שנתנפל עליו בקריאות קרב, כמו להקת עורבים.

אחרי שהתנפלנו, אבל לא הרגנו, כדי לא לאבד את התענוג להתנפל עליו עוד כמה פעמים, כדאי לחשוב רגע מה הם רוצים, החרדים. בסך הכל, הם אומרים, תמונות העירום מפריעות לנו. יש בהן פגיעה בצנעת הפרט. יש בהן חשיפה, שהיא מעבר לנדרש כדי להמחיש את השואה.

ועל הטענה הזאת, שעוד לא סיימנו איתה, יש כבר מי שטוען שמדובר בפרברסיה חרדית, שגורמת לאנשים המעוותים הללו להתגרות, רחמנא לצלן, מתמונות עירום של מובלות אלי מוות. הטענה הנגדית הזאת כל כך זולה, כל כך דמגוגית, כל כך נמוכה, שאין צורך להתמודד איתה. גם אם איזה חרדי אמר שהתמונות הללו מביאות לידי מחשבות לא צנועות, הוא רק אמר. ייתכן גם, מי יודע, שמי שכל חייו לא היה חשוף לשום תמונה שחושפת משהו, גם תמונת שואה עלולה להשפיע עליו. ולא בגלל שהוא פחות אדם. גם לא בגלל מחלה. רק בגלל שיש לו חינוך ורקע אחרים. ומי שרוצה להיאבק ברקע הזה, שלא ינצל בבקשה את השואה.

לעצם הטענה: השואה לא זקוקה לחיזוקים ריאליסטיים בדמות תמונות עירום דווקא. הנשים המעונות באותן תמונות הן לא שחקניות חיזוק בתיאטרון ריאליסטי. הטענה הזאת, על הצורך בריאליזם, מזכירה את הטענות של במאים. הם זקוקים לעירום, כך הם אומרים, כדי להפוך את הסרט או ההצגה למשהו ריאליסטי. זו טענה בהחלט לגיטימית, בטריטוריה ההיא. אבל זו טענה קצת לא רצינית לעניין השואה.

ובכלל, מה הוא בדיוק הגבול? עד להיכן בדיוק יהיה ההיתר, בשם אותו צורך בריאליזם והמחשה? האם תמונות של גופות מבותרות מותרות להצגה? הרי הגבול, בתחום השואה, הוא לא גבול שמייצג אמת מוחלטת. זה גבול שהחליטו עליו בני אדם, ומותר להעמיד את ההחלטות שלהם במבחן ובביקורת.

מה שנכון להצגה או סרט, שהליכה אליהם היא עניין אישי, לא נכון לעניין השואה, שצפייה בזוועותיה היא כמעט בגדר חובה. ולכן, הכללים במקום אחד הם לא הכללים במקום אחר. כך שטענות החרדים צריכות להיבחן לגופן. השנאה אליהם, מסיבות אחרות המצויות בוויכוח, אסור שתעביר אותנו על דעתנו. מי שמנסה להבין את הפלסטינים, ואפילו את החמאס, למרות ולמרות ולמרות, כדאי לו לקחת נשימה, לפני שהוא מצטרף ל'לינץ' הציבורי נגד החרדים. גם להם, למרות ולמרות, יש זכויות.

בניעתם החכמה של השופטים

בדיוק לפני שבוע החליט בית המשפט העליון שלא לבטל את תוקפו של ההסכם הקואליציוני בין ש"ס למפלגת העבודה. העותרים הכריזו מייד שעל שופטי בית המשפט העליון נפל פחד, בעקבות ההתקפות האחרונות עליהם, והם נתנו הכשר להסכם לא כשר.

למרות שאני סולד מהעותרים הללו, צריך להודות שהם צודקים. ההחלטה הזאת היא החלטה פוליטית, לא במובן המפלגתי חלילה, ולא החלטה שמתאימה לכיוון של בית המשפט העליון בתקופה האחרונה. דווקא השופט ברק שמר על יושר אינטלקטואלי, והראה לכולם שהוא ממשיך בשלו. שום דבר לא משפיע עליו.

אבל למרות כל מה שנכתב על ההסכם, וההשמצות עליו שנשמעו כלקוחות ממניפסט פוליטי, אוי ואבוי לנו אם היתה מתקבלת החלטה אחרת. בית המשפט, שכבר הפך עצמו לצד בכל מיני ויכוחים, היה מקבע את הפוליטיזציה של עצמו. הוא עצר, וצריך לקוות שהעצירה הזאת מונעת הידרדרות.

שהרי צריך להזכיר, שמי שהיפר את האיזון היה בית המשפט עצמו, בכמה החלטות מאוד שנויות במחלוקת. כל המהפיכה החוקתית, שמכונה ההמצאה של השופט ברק, היא זו שהכשירה את הדרך לכך שבית המשפט סטה מכל מיני עקרונות, שהיו פעם מושכלות יסוד. והיא זו שהובילה להחלטות מאוד שנויות במחלוקת. בפעם האלף ואחת: אלה שהעבירו את חוקי היסוד החשובים לא התכוונו להפר את הסטטוס קוו, שאף פעם לא היה קבוע, אלא דבר גמיש, שהגמישות שלו היתה בעיקר לטובת הצד החילוני. בא בית המשפט והחליט כמה החלטות, שהעלו בצדק את חמת הדתיים.

כלומר, לולא החלטות שנויות במחלוקת, שמתאימות בעיקר ל"ציבור הנאור", לא היה איש מערער על מעמדו של בית המשפט, ושום ערך חשוב לא היה נפגע. אבל בית המשפט רצה לתפוס יותר מדי, ובחוסר חכמה, גרם לכך שתהיה נסיגה בדיוק באותם תחומים שבהם הוא רצה להשיג. עכשיו, למשל, יהיה קשה, אם לא בלתי אפשרי, להעביר חוקי יסוד נוספים, שביחד היו אמורים לגרום לאותה מהפיכה חוקתית אמיתית. עכשיו, כאשר המחוקקים יודעים שמישהו נותן פרשנות מרחיקת לכת, בלשון המעטה, לדברי החקיקה, תהיה זהירות רבה בהמשך החקיקה. ובמלים אחרות, תפסת מרובה – הפסדת.

צריך להודות, שחלק מהשופטים הבינו שהם הגיעו אל פי תהום. הם הבינו שהם משחקים באש, ושאם יימשך האקטיביזם המוגזם, הם יגרמו למאבק חוקתי, שרק יפגע בשלטון החוק. כך שהכניעה שלהם לאותו לחץ ציבורי, היא גילוי של חכמה. הפעם, לשם שינוי, צריך לברך על ההחלטה.

ביקשו ברכה וקיבלו קללה

ועוד דבר שראוי לשימת לב: כאשר החל הוויכוח הציבורי בעניין בית המשפט העליון וסמכויותיו, יצא השופט יצחק זמיר במאמר שנוי במחלוקת, שזכה לביקורת בזמן הזה, ובו ביקש מקהל המשפטנים להתגייס להגנת בית המשפט העליון והכיוונים שאליו הוא הולך.

התוצאה היתה מעניינת: בהודעות רשמיות, של דיקני הפקולטות למשפטים, נשמעה תמיכה בלתי מסויגת בבית המשפט. אבל כמעט בכל ההתבטאויות של אנשים בולטים מהקהילייה המשפטית, היתה בעיקר ביקורת על הכיוון. כולם, כמובן, שיבחו את גודלו וחכמתו של האיש שעמד במוקד המחלוקת – אהרן ברק – אבל כמעט כולם גם הסתייגו, מי בלשון עדינה ומי בלשון פחות עדינה – מהכיוונים. אפשר להזכיר את היועץ המשפטי לשעבר, משה בן־זאב, את השופטת לשעבר חנה אבנור, את השופטים העליונים לשעבר משה אלון ולנדוי, שהיה נשיא בית המשפט העליון, ועוד שורה של אנשי אקדמיה, כמו פרופ' רות גביזון, פרופ' בלבן, ועוד. אפילו לשכת עורכי הדין פרסמה הודעה, שעולה ממנה גם הבעת אמון וגם ביקורת. פרופ' זמיר ביקש מברכים, ובתשובה קיבל, לשם עידון, בעיקר מבקרים.

כך שהמאזן אומר, שמעבר להצהרות תמיכה פומביות, לבית המשפט העליון אין תמיכה מוחלטת בקהילייה המשפטית והאקדמית. הוויכוח הציבורי רק הוכיח, שעם כל הכבוד לשופטים העליונים, ובעיקר למי שהולך להיות נשיא, יש צורך בהרבה זהירות ובהרבה ריסון עצמי. לפי ההחלטה של ברק, עושה רושם שהוא לא קולט את הרוח הלא אקראית שנושבת אליו, מהקהילייה שלו בפרט ומ"הציבור הנאור" בכלל. ומשום כך, מובטח לנו שבשטח הזה אנחנו לא צפויים לרגיעה, ולא בטוח שזה לטובה.

מק'קארתיזם צדקני

שר המשפטים, פרופ' דוד ליבאי, טוען שווידא כי לא קיבל הנחה, וכי אם זו ניתנה לה, מישהו רימה אותו. ואילו המפכ"ל לשעבר רפי פלד לא התכוון לעבור עבירה. אלא שה'לינץ' הציבורי לא היה מוכן לקבל או את ההסברים, כך שהשאלה היא, האם יש דין שונה לשר משפטים ולמפכ"ל.

צריך להודות, שיש הבדל מסוים בין מה שיוחס לפלד לבין מה שמיוחס לליבאי. כי ליבאי ביקש במפורש שלא תינתן לו הנחה. אבל עדיין מדובר באיש ציבור שקיבל הנחה. גם שמחה ריניץ, שעומד עכשיו למשפט, זכה להרבה טובות הנאה, וגם הוא טוען שלא היתה לו שום כוונה רעה. מי שמכיר את מצבה הכלכלי של משפחת ריניץ, יודע שמדובר בפסיק של פסיק. הוא לא היה זקוק לכמה מאות או אלפי דולרים, כהוצאה בתפקיד.

וגם כאן צריך לסייג ולומר, שמקרה ריניץ שונה לחלוטין מסיפורי פלד וליבאי. ובכל זאת, השאלה היא עד היכן נגיע כדי לרדוף אנשי ציבור. הרי כל מי שטס יודע, שחברת תעופה עושה שידרוג לאחמי"ם, ולא רק להם. קונים כרטיס למחלקה רגילה וזוכים לשבת במחלקה ראשונה. גם זו טובת הנאה, ששווה הרבה כסף. האם גם על זה צריך להשליך אנשים למאסר? הם זו גניבה? האם זו טובת הנאה אסורה?

אפשר להניח שלליבאי יניחו, לא בגלל שהוא צדיק יותר מפלד, אלא בגלל שגם לאבסורד יש גבול. אני גם מוכן להסתכן בניחוש, ולהעריך שהרודפים המקצועיים לא יתנפלו על ליבאי, לא יגישו בג"צים, ולא ידרשו שהיועץ המשפטי יורה על פתיחת חקירה. הרי ליבאי, בניגוד לפלד, הוא אחד משלהם. הוא שייך למסדר הטהורים מעונש, שכללי החברות בו לא כתובים בשום ספר. הוא ייצא מזה, וטוב שהוא ייצא מזה. חבל רק על אלה שספק אם באמת עשו משהו רע, וללא ספק לא היתה להם שום כוונה לקבל טובת הנאה, אבל נאלצו לשלם מחיר, בגלל המק'קארתיזם הצדקני ששולט בנו.

מי יודע, אולי פרשת ליבאי, כמו החלטת בג"ץ לפני שבוע, יהיו נקודות מפנה. אינשאללה.

תשעים אחוז מהמשוררים נשארים אנונימיים. רפי וייכרט (בתמונה מימין) ודוד אבידן (משמאל)

צילומים: רלי שטאלמן

היה נורא אמנותי

גבריאל מוקד החמיא לדוד אבידן, שהוחמא וקרא משיריו, זוגות משוררים הקריאו פואטיקה, שפי ישי ואסף אמדורסקי ניגנו ושרו והאווירה היתה מאוד לירית. היה גם דיון על התרבות והתקשורת, ואולי להיפך, והכי חשוב שכולם פירגנו לכולם. איך הוכחנו, בדיוק ביום ההולדת ה־35 של כתב העת "עכשיו", שהשירה בכלל לא מתה

גלעד פדבה

"יחצ"ן אומר למשורר, תספר לעיתונאי מתי התחתנת, מתי התגרשת, עם מי שכבת ועם מי רבת. מול שיש את חנוך לוין שלא מוכן להתראיין, אבל מוכר בכל שיחה אינטלקטואלית", צעקה אמנית מהקהל, בדיון על תקשורת ואמנות שהתקיים ביום שני ב"צוותא", במלאת 35 שנה לכתב העת לענייני אמנות, "עכשיו". "גם יהודה פוליקר מתראיין רק פעם בשנתיים או שלוש, ועדיין נמכר היטב", השיב גל אוחובסקי, עורך "תרבות מעריב". "יש אמנים שמתראיינים ברצון רב, אך מרכזים על יצירתם בצורה ארוכה ומשעממת", הוסיף.

החגיגה של כתב העת הספרותי "עכשיו" מילאה את "צוותא" ביום שני עד אפס מקום, ולא במקרה. לא פשוט להוציא עיתון מסוג זה במשך 35 שנים רצופות. שוחרי שירה ומעריצי פרווה התיישבו בצפיפות על המדרגות. אמנים ואנשי אקרמיה רבים הגיעו לאירוע, ביניהם עורך כתב העת, פרופ' גבריאל מוקד, הסופר ומבקר הספרות רני יגיל ואביו, השחקן גדי יגיל, המשורר רפי וייכרט, המוסיקאים שפי ישי, אסף אמדורסקי, קרני פוסטל ורונה ורד, העורך הספרותי פסח מילין, אנשי התקשורת עופרה ריזנפלד וארם ברוך, המשורר משה בן שאול, המשוררת מאיה בז'רנו והאמנית והמשוררת הילה לולו־לין, בכובע קונוס מרהים בצבע כחול מזעזע. ומני פאר הנחה את החגיגה.

המארגנים הסתפקו בתפאורה מינימליסטית במיוחד, רקע שחור, גיטרה חשמלית, תופים, צ'לו, פסנתר ועטיפות של חוברות "עכשיו" החדשות, מספר 61 ו־62, שנתלו על הקוליסות. המשוררים קראו שירה בזוגות: משה בן שאול ומרדכי גלדמן, מאיה בז'רנו וישראל אלירז, עודד פלד ואורציון ברתנא, ישראל אלירז ורפי וייכרט, רוני סומק ופרץ דרור־בנאי, נתן זך וא"ב יהושע. סומק הקריא שיר, בו הגדיר את השירה, "השירה היא נערת פושעים / במושב האחורי של מכונית אמריקאית".

הזיווג הפיקנטי ביותר, כמו שכותבים בעיתונים הגדולים, היו דוד אבידן ומוקד. "היכרתי את אבידן בתחילת בית הספר התיכון, כשהיינו נערים. הוא היה בשומר הצעיר, ואני בתנועת נוער עוד יותר שמאלית. אבידן הגיע לבית אמי ואמר לי, 'אני יודע בצורה מושלמת את כל הכרך הראשון של 'הקפיטל' של קארל מארקס, ואת הניקוד העברי. מה אתה יודע?'"

אבידן: "השאלה בעינה עומדת".

מוקד: "מיהרתי לדקלם שושלות של מלכים באירופה, וכך התחיל הדיאלוג בינינו, שנמשך עד היום הזה".

הנוכחים האזינו לקלטת דו־לשונית חדשה, בה מקריא אבידן באקספרסיביות רבה את שירו הנפלא "נאום בחירות לארצות הברית של סין אמריקה".

אבידן הקריא במהלך האירוע את שירו "ארבע הצהרות", המתפרסם בגליון 61 של "עכשיו", בו נאמר בין השאר: "לגבי חשיבות והאני־כביכול והאשמות האגוצנטריות – / קיימת קודם־כל החשיבות של האני־הקיבוצי של כדור־הארץ / (כי לצערנו אין לנו עדיין כוכבים אחרים), / וכדאי להכריע הכרעת־שעה, אם האני־הקיבוצי הזה / הוא ארה"ב – או סינתיזה רב־מעצמתית. / אם האני הזה הוא ארה"ב, אז אנחנו מניחים לארה"ב – קארט בלאנש – לטפל בכל ענייני כדור־הארץ".

המוסיקאי שפי ישי התגלה, פעם נוספת, כאמן רגיש ומעניין ביותר. הוא ביצע שירים של נתן זך, עמיחי וסומק, וגירסת רוק חזקה ל"יונתן" הנצחי של יונה וולך: "אני רץ על הגשר והילדים אחרי. / יונתן, יונתן הם קוראים / קצת דם / רק קצת דם לקינוח הדבש".

בדיון על תקשורת ואמנות השתתפו ארם ברוך, עורך "שישי תרבות" של "גלובס", גל אוחובסקי, המשורר רוני סומק ופרופ' מוקד. מוקד אמר, שהוא לא כל כך יודע מה זו תרבות. "יש דיאלוג או יחסים בין יצירה לתקשורת, בין טקסטים לתקשורת, או בין יוצרים לתקשורת. המונח תרבות נראה לי קצת לא ברור, או קצת מנופח. כלי תקשורת חזקים הם יותר טובים מספרות גרועה, אבל שלא יגידו לנו מה לעשות. אני רוצה להיות מתוקשר, אך השאלה היא, האם אינני יכול להתקיים על רגלי עצמי, והאם ייווצר דיאלוג חדש בין התקשורת לאמנות".

ברוך ציין כי בתחילת שנות השבעים, בעקבות שידורי הטלוויזיה הישראלית, החלה תנועה לקראת התכונות התקשורתיות של האמנות, והתכונות האמנותיות של התקשורת. "היו טקסטים עתונאיים שנפלו, ולעיתים עלו, על טקסטים ספרותיים", הוא ציין.

מני פאר: "אם פעם היה לנו ז'אן פול סארטר, היום יש לנו ירון לונדון".

ברוך: "באחרונה, בוטלו ההגמוניות. פעם דיברו על האמנים הגדולים, כמו וריצקי וארוך, אך היום אין יותר הגמוניה בתקשורת ובאמנות. הכל הולך לרוחב".

פאר ביקש להתייחס לצד החטטני של התקשורת, וברוך הזכיר כי גם במוסף התרבות של ה"אינדיפנדנט", עיתון אנגלי יוקרתי, פורסמה לאחרונה כתבה, שאינה מתרכזת ביצירתו וחשיבותו האמנותית של דה־קונינג, אלא במערכת היחסים של האמן ורוזנברג, מאהבו.

"צריך להבין, שהתקשורת היא גורם בתוך המערכת, ולא שופר ודרכו מעבירים אינפורמציה מצד אחד לצד שני", אמר אוחובסקי. לטענתו, סיקור האמנות לא בהכרח קשור לאמנות, אלא לנושאים שנראים לתקשורת חשובים ומעניינים.

פאר: "האם תיתן שני עמודים למי שנפתחה לו תערוכה חדשה?"

אוחובסקי: "כן, בתנאי שהתערוכה תעניין הרבה אנשים, ואמצא בין הכותבים שלי מישהו שיכול לכתוב על זה משהו מעניין. אם אתה רוצה ליצור שירים ולזכות בהכרה, עליך להחליט, האם רצונך שמנחם פרי, דן שילון או דודו טופז יחשוב שאתה גדול ויתנו לך 15 דקות שידור, או שאתה כותב בגלל צורך אישי, אפילו אם יגלו אותך בעוד חמישים שנה. אם אדם רוצה לעסוק במשוררות, עליו לזכור ש־90 אחוז מהמשוררים נשארים אנונימיים כל חייהם. אם הוא יבחר להיות מרצה בטלוויזיה – הסיכוי שלו להיות מוכר גדול יותר".

פאר: "האם זה לא חשוב, כמה אנשים יקראו את שירתו של אותו אדם?"

אוחובסקי: "זו שאלה מעניינת. בעוד שבוע ייצא ספר חדש של מאיר ויזלטיר. תהיה כתבה עליו ב"7 ימים" של 'ידיעות אחרונות', וב'מעריב' יפרסמו שירים שלו באופן בלעדי, וכך יותר אנשים יקראו את ויזלטיר. העניין הוא, שאין עשרה משוררים שזוכים לקבלת פנים כזאת. אם מישהו מעדיף לפרסם את שיריו ב'עכשיו', הוא צריך לקחת בחשבון את התפוצה שלו.

"במוסף התרבות, אנו מקדישים מחצית העמודים לעיסוק ביוצרים, ומחצית העמודים ליצירות. כמו הופיע התקליט החדש של שלום חנוך, רון מיברג כתב ב'סופשבוע' של 'מעריב' על היצירה של חנוך, ולא על האיש. להבדיל, בטלוויזיה הישראלית לא היתה במשך שנים תוכנית תרבות ראויה, ולערוץ 2 עדיין אין, כי לא מצאו את האיש הנכון", הוסיף אוחובסקי, "בינתיים, אין אדם שהצליח לדחוף את השירה אל המרכז".

סומק: "ברוך עורך את 'שישי תרבות' בתוך 'גלובס'. השאלה היא, אם הטנגו הזה בין עסקים לתרבות מתקיים בצורה מקרית או לא. השמועות על מות השירה הן מוגזמות. היום מדורי הספרות מצטמצמים, והיום לא מפרסמים שירים בסופי שבוע. הבעיה היא, שבישראל קוראים שירה רק בערב יום השואה ובערב יום הזיכרון.

"לי היתה פינת שירה ב'סגנון', עד שהגיעה עורכת חדשה, שפחות אוהבת שירה. ב'שישי' הודפס רק שיר אחד, של רחל חלפי, על הופשטטר. במוסף של אוחובסקי התפרסם רק שיר אחד, של אבידן. זה היה קו זינוק מגניב, אך הכל שלא התפתחה ממנו שירה נוספת", אמר סומק והמליץ על הלחנה של שירי משוררים. "מיקי גבריאלוב הלחין את 'הכניסיני' של חיים נחמן ביאליק, ובכך תרם רבות. הלחנה עושה שירות גדול לשיר, מאחר שהיא מוציאה אותו מהאנונימיות של ספר השירה, והופכת מרווחים לפחות את המלים. אפילו כאשר צביקה פיק הלחין כמה שירים, הרבה אנשים עברו במסוף את הפילטר הזה, ועכשיו יחליטו, האם זה טוב".

"עפות כאן הבריקות לא נורמליות, ואני מוקסם", הגיב מוקד על הדיון, והסביר שיש לו "שיח תומיסטי" [illegible] כהגדרתו. "בעצם, אין הבדל גדול כל כך בין חידוש בפיסיקה לבין חידוש בסמנטיקה או סינתזה של הלשון. אלה רק שדות שונים. יכולים לשבת שלושה חברה צעירים, גם ב'עכשיו', ובזכותם קורה משהו ללשון. אני מאמין גם בביקורת על התקשורת ועל הממסד. אנחנו לא חייבים ליישר קו ולהסכים לדגמים תקשורתיים מסוימים. במצב הנוכחי, השירה הזאת יכולה להיתפס כחוממת, אם לא תתחבר מייד לפס של התקשורת. אבל אני לא יכול [illegible] כאן כאייטם תקשורתי. אני לא טוען, שאם לא יהיה [illegible] השירה הזאת בכמה מקומות, או הערך שלה אבד".

פאר: "אני חושב שנקרא לך ההומניסט האחרון, כי במשפט הזה הוצאת את עצמך מכלל האוכלוסיה של מיליון אנשים, שרק מחכים לרגע שיכתבו עליהם בעיתון".

רגע, לא להירדם.

הגדר הטובה והשכנות הרעה

אם תושלם התוכנית הנוכחית להקמת גדר הפרדה בינינו לבין תושבי השטחים, ייוותרו בתוך שטח ישראל הרבה פלסטינים תושבי הגדה באיזור ירושלים, ולעומתם יותר ממאה אלף מתנחלים, שיישארו בשטחי הגדה ורצועת עזה. אם כן, מה הועילו חכמים בהתקנתם? האם לא מוטב לדון בנושא כעת, לפני שיוציאו מיליארד שקל על גדרות תיל, מחסומים ומגדלי תאורה?

יהודה ליטני

"...ויאמר אברהם אל לוט: אל נא תהי מריבה ביני וביניך ובין רועי ובין רועיך כי אנשים אחים אנחנו. הלא כל הארץ לפניך, הפרד נא מעלי אם השמאל ואימינה ואם הימין ואשמאילה..."

בראשית, י"ג, ח־ט

ההפרדה שעמדה בפני אברהם ולוט בימי קדם היתה קלה יותר, הרבה יותר מאשר בימי רבין וערפאת, באמצע שנות התשעים של המאה העשרים. הארץ היתה ריקה יחסית, למרות ש"הכנעני והפריזי יושב אז בארץ". ובכל זאת, כתוב בספר בראשית, "ולא נשא אותם הארץ לשבת יחדיו". ולא מדובר כאן באנשים זרים, כי לוט היה אחיינו של אברהם, בן אחיו, הרן.

ואם בני אותה משפחה, שניהם רועים, לא יכלו לחיות יחדיו לפני אלפי שנים בארץ, שבהשוואה לארץ ישראל של היום היתה כמעט שוממה, מה לנו כי נלין על יצחק רבין, המבקש להביא לא רק להפרדה, אלא ליצירת חסימה של ממש בין שני העמים? השאלה היא, האם בשנת 1995 ניתן לחלק את הארץ, בדומה למה שהיה כאן בין השנים 1967-1948.

"הקו הירוק" המפורסם הפריד בין ישראל לבין הגדה המערבית ורצועת עזה, כאשר הגדה והרצועה היו ישויות פלסטיניות סגורות, והיוו חלק משתי מדינות אחרות – ירדן ומצרים. כיום, למעלה מ־27 שנים לאחר מלחמת ששת הימים, הגדה המערבית וגם רצועת עזה זרועות בהתנחלויות ישראליות, בהן מתגוררים בין 130 ל־140 אלף ישראלים, אשר בחלקם הגדול מתנגדים לרעיון ההפרדה. יחד עימם מצויים בישראל עוד מאות אלפים, הרוגלים (עדיין) ברעיון ארץ ישראל השלמה, ומתנגדים לכל הפרדה בתוך חלקים בארץ ישראל.

גם בחברה הפלסטינית בגדה וברצועה מצויים – בעיקר בקרב תומכי החמאס והג'יהאד האיסלמי – רבים המתנגדים לכל חיץ בין יהודים לערבים, שכן, בהתאם להשקפתם, כל חלקי הארץ הוו הם וקף, הקדש, אשר האיסלם אוסר באיסור מפורש לוותר עליהם ללא־מוסלמים (בהתאם לפסוק הידוע בקוראן בנושא אל־אקצה, "אשר ברכנו את סביבותיה", והפירוש – בהתאם למחמירים – למלה "סביבותיה" הוא כל חלקי הארץ, מנחל הירדן ועד לים התיכון).

תלות כלכלית מוחלטת

אך גם אם ניתן יהיה להתגבר על האלמנטים הקיצוניים בשתי החברות, המתנגדים לעקרון החלוקה, יצירת חיים בתנאים הקיימים עתה לא תפתור את הבעיה העיקרית, הבטחונית. "התנאים הקיימים" – משמע ההתנחלויות הישראליות, חלקן בגושים וחלקן מפוזרות, יחד עם התלות הכלכלית הכמעט טוטלית של התושבים הפלסטינים בשטחים בישראל.

בין השנים 1948-1967 לא היו בשטחים התנחלויות (המובלעת הישראלית היחידה בתוך שטחי ממלכת ירדן היתה הר הצופים בירושלים, אליו הגיעו בשיירות מתוך שטח ישראל ובחסות האו"ם מדי שבועיים), ולא היה קיים כל קשר או תלות כלכלית בין הגדה והרצועה לבין ישראל. מאז 1967 ועד היום גברה התלות הכלכלית של הפלסטינים בישראל, עד שכיום היא, כאמור, כמעט מוחלטת. רצועת עזה, גם בשלטון הרשות הפלסטינית, תלויה בישראל בדלק, מים, חשמל, טלפונים, מצרכי מזון, ביגוד והנעלה וכמה לא. מאז 1967 לא השכילו ממשלות ישראל השונות לשמור על קו ההפרדה שבין השטחים לישראל, וברבות הזמן פעלו בכיוון ההפוך והמנוגד – זירזו והמריצו ישראלים להתיישב בחלקים שונים של השטחים.

עתה מבקשת הממשלה הנוכחית להשיב את הגלגל לאחור, והאפשרות היחידה לבצע זאת היא לשנות או להפוך את שני התנאים המגבילים הפרדה כזו עתה. התנאי הראשון הוא הפחתה (הדרגתית) של התלות הכלכלית של השטחים בישראל, באמצעות פיתוח מסיבי של התשתית הכלכלית והאחרת בשטחים.

ישראל מסוגלת לתרום במשהו להפחתת התלות הכלכלית של השטחים בישראל, אולם בעיקרו של דבר, הקמת תשתית רצינית בשטחים תלויה יותר ברצונן הטוב של מדינות אירופה, ארה"ב ויפן. עד כה לא נראה כי בעשור הקרוב ישתנה באופן בסיסי המצב הנוכחי של התלות בישראל, גם אם הקמת תשתית החלה ועיר פה ועיר שם ברצועה, ופחות מכך בגדה.

התנאי השני, החשוב לא פחות, פינוי רוב ההתנחלויות, אינו מעשי בשלב זה, הן בשל חולשתה של הממשלה הנוכחית והן בשל ההתנגדות הקשה (ולא רק של הימין, אלא גם של חלק מתומכי העבודה), שפעולה מעין זו תביא עימה.

גדר גבוהה, כלבים, תאורה, סיורים ופטרולים במשך 24 שעות ליד הגדר – כל אלה אמצעים טכניים. אולם דרך גדר זו יהיה צורך להעביר את המתנחלים למקומות עבודה בישראל, ויותר מכך, את התושבים הפלסטינים, עשרות אלפים כיום, למרכזים הישראליים בשפלת החוף, שם הם מוצאים את פרנסתם. מי שירצה בכך, מקרב אנשי החמאס או הג'יהאד האיסלמי, תמיד יוכל להסתנן, שכן בכל גדר, גבוהה ויעילה ככל שתהיה, תמיד ייימצאו פרצות הקוראות למחבל.

לפני שמוציאים מיליארד

שירו של המשורר האמריקאי הידוע רוברט פרוסט, שכותרתו, בתרגום לעברית, היא "קיר המתקן את עצמו", או "לתקן קיר", מספר על שכנו, המאמין בהפרדה בין שכנים באמצעות גדר. אותו שכן אומר כי גדרות טובות גורמות לשכנות טובה. ואילו המשורר, פרוסט, מאמין ביחסים בין שכנים ללא הפרדה וגדרות, והוא כותב:

"...לפני הקמת קיר חוצץ הייתי מבקש לדעת
את מה גידרתי בפנים ומה הותרתי בחוץ
וכמי אפגע בעשותי כך..."

לא רק ששאלות אלה של רוברט פרוסט לא נשאלו במקרה שלנו, אלא גם השאלה העקרונית לא נשאלה – האם באמת גדרות טובות גורמות לשכנות טובה? בתקופה שבין שתי המלחמות, מלחמת העצמאות ומלחמת ששת הימים, חצצה גדר בין שתי חברות, שתי קהילות, שזה עתה סיימו מלחמה עקובה מדם ביניהן, אשר כתוצאה ממנה מצאו עצמם מאות אלפי פלסטינים בגלות, חסרי כל. כיום, לאחר חיים בשכנות (אמנם כפויה ותחת כיבוש), המציאות שונה. עד 1967 היו רוב הפלסטינים משוכנעים – עם או בלי גדר –, כי יש לגרום למחיקתה של מדינת ישראל מהמפה. כיום, מפוכחים יותר, רובם מבינים כי ישראל הינה, לפחות בשלב זה, עובדה מוגמרת, שיש להשלים עימה.

במציאות הקיימת, ובמיוחד לאחר חתימת הסכמי אוסלו וקהיר עם הפלסטינים, הקמת גדר הפרדה בין ישראל לגדה המערבית (ועל פי החלטה חד־צדדית ישראלית, במיקום שייקבע בידי ישראלים בלבד) הוא צעד טכני, שנועד בעיקרו לגרום ליצירת אווירה של רגיעה, מבלי שיינתן פתרון אמיתי לשתי הבעיות העיקריות המונעות הפרדה בפועל. הקמת גדר כזו חייבת להיעשות בד בבד עם פינוי התנחלויות מסיבי וקטיעת התלות הכלכלית בישראל. אחרת, תהיה זו הוצאה של למעלה ממיליארד שקל לריק.

ותשובתי לשכנו של המשורר רוברט פרוסט: שכנות טובה אינה תלויה רק בגדרות טובות. שכנות טובה היא תוצאה של גורמים רבים ושונים, ובעיקר – כיצד חשים השכנים האחד כלפי רעהו. אסור לשים את יהבנו ומבטחנו בגדרות ובקווים ובצבים למיניהם (ובל נשכח את קו מדינו וקו בר־לב בהקשר זה). בעיקר כדאי לא לשכוח את השאלה "את מי גידרתי בפנים"? בהתאם לתוכניות המתוכננות כעת, ייוותרו בתוך שטח ישראל מאות אלפי פלסטינים תושבי הגדה באזורי ירושלים והמשולש – ומה הועילו, אם כך, חכמים בהתקנתם? מוטב לדון בנושא בעת, לפני ההוצאה הענקית של מיליארד שקל, מאשר לאחר שכספים אדירים אלה יוצאו כבר על גדרות תיל, מחסומים ומגדלי תאורה.

בכל גדר יימצאו פרצות הקוראות למחבל

צילום: אי.פי

דאגה אמיתית לשלומם של בעלי החיים. פרות בבריטניה

גלגוליו של השניצל

דפנה ורדי, בריטניה

בתגובה על התנאים הקשים בהם מוחזקים עגלים וכבשים המיוצאים מבריטניה לארצות אירופה, קמה בבריטניה תנועה המונית למאבק למען שלומם של בעלי החיים. השבוע נהרגה במהלך הפגנה של התנועה ג'יל פיפס, קורבן ראשון במאבק, ומותה עורר סערה ציבורית. האיכרים שרואים ברכה כלכלית בשיטות בהן הם מגדלים את הבקר לא נבהלים

ב יום שלישי הקרוב תיערך בעיר קובנטרי שבבריטניה הלווייתה של ג'יל פיפס, הקורבן הראשון במאבק הגובר למען שלומם של בעלי חיים. הוריה כבר הביעו חשש, שהלווייתה תרכז לאיזור מאות מפגינים הלוקחים חלק במאבק, ביניהם רבים אשר כבר החלו להשוות אותה לנשים שלחמו למען שוויון זכויות.

אך חקלאים המתפרנסים מיצוא בעלי חיים לשחיטה במדינות אחרות של האיחוד האירופי הבהירו בימים האחרונים, שאין בכוונתם לשבת בשקט מול ההפגנות הגוברות. לצידם התייצב גם שר החקלאות, ויליאם וולדגרייב, אשר הבטיח להם שיקבלו סיוע מלא, כל עוד הם פועלים במסגרת החוק.

ג'יל פיפס מצאה את מותה במהלך הפגנה נגד ייצוא עגלים חיים למדינות אירופיות, בהן החוקים להגנה על שלומם של בעלי חיים אינם כה נוקשים כמו בבריטניה, בעיקר הולנד וצרפת. המתנגדים לייצוא בעלי חיים טוענים, כי למרות שבבריטניה הצליחו להביא לחקיקה המגבילה את החקלאים בכל הנוגע לשיטות גידולם של בעלי חיים, ייצוא בעלי החיים מאפשר לעקוף חוקים אלה, ולהעביר עגלים וכבשים צעירים למדינות אירופיות אחרות, בהן לא קיימים חוקים נוקשים כאלה. התוצאה היא, שבאותן מדינות מוחזקים בעלי החיים בכלובים ועירים במשך כל שעות היום, ומזונם מוגבל במקרים מסוימים לחלב בלבד, כדי להבטיח שלאחר שחיטתם, יהיה בשרם מאיכות משובחת במיוחד.

שיטת גידול זו הוצאה בבריטניה מחוץ לחוק, אך בהולנד ובצרפת אין כל מגבלות בעניין זה. לכן החקלאים המייצאים עגלים חיים נהנים מרווחים גדולים הרבה יותר מאשר לו היו מגדלים אותם בבריטניה, בהתאם לשיטות המבטיחות שבעלי החיים יוחזקו בתנאים סבירים, ובשרם ייוצא רק לאחר שחיטתם.

מפעילי המעבורות נרתעו

הלחצים שהפעילו ארגונים למען בעלי חיים על הגורמים השונים המעורבים בייצוא הביאו לכך, שכיום מסרבות כל חברות הספנות להעביר בעלי חיים במעבורות שלהן. לחצים אלה כללו מערכת הסברתית ענפה. מודעות בעיתונים – בהן הוצגו צילומים של עגלים בתנאים המחרידים בהם הם מוחזקים בהולנד – וכן איומים בפיגועים באותן מעבורות בהן השתמשו החקלאים לייצוא העגלים. שילוב זה הביא לתוצאות המקוות. החשש של מפעילי המעבורות מפני האפשרות של פיגוע, יחד עם גל של מכתבים מנוסעים, אשר הביעו את סלידתם מסחר זה בבעלי חיים, שיכנעו את מפעילי המעבורות לוותר על ההכנסה מהובלת בעלי החיים, במטרה לא לפגוע בשאר ענפי ההובלה שלהם.

אך הורעתם של מפעילי המעבורות לא הביאה את החקלאים לוותר לגמרי על ענף הייצוא המכניס, ובלית ברירה, החליטו להשתמש במטוסים. תפנית זו הביאה את הנאבקים למען בעלי החיים לשנות את הטקטיקה שלהם בהתאם. הניצחון בענף המעבורות עודד אותם להמשיך במערכה, במטרה להביא להפסקת הייצוא לחלוטין. לפני זמן מה התרסק מטוס, שהיה בדרכו להובלת בעלי חיים מבריטניה להולנד. עדיין לא ברור אם הסיבה היתה חבלה, אך השאלות בעניין זה נמשכות.

בינתיים, החלו להצטרף לנאבקים למען שלום של בעלי החיים אורחים מכל שכבות העם. בהפגנות שנערכו בשבועות האחרונים בסביבות שדות התעופה, מהם יצאו הטיסות עם המטען החי, השתתפו תושבים מקומיים רבים, אשר מעולם לא היו מעורבים בהפגנות. נראה שהפעם היה הנושא כה קרוב ללבם, עד שהיו מוכנים להצטרף אל המפגינים, כדי להביע את מורת רוחם מיצוא בעלי החיים למדינות בהן אין מגבלות על דרך גידולם האכזרית, כאשר המטרה היחידה היא לשפר את טעם בשרם. בין המפגינים נראו גם נשים, ילדים ופנסיונרים.

כמעט מות קדושה

אולם גם הפגנות אלה לא הרתיעו את החקלאים או את בעלי המטוסים, אשר לא היו מוכנים לוותר על ענף ייצוא כה מכניס. המפגינים החלו להגביר את הלחץ, והיו ביניהם כאלה שאף סיכנו את חייהם, במטרה לעצור את המשאיות המובילות את בעלי החיים לטיסות. בין אלה היתה ג'יל פיפס, אשר יחד עם מפגינים אחרים הצליחה להדוף את אנשי המשטרה, שניסו לאבטח את דרכן של המשאיות. פיפס נפלה ממש לפני גלגלי אחת המשאיות, ותוך שניות נדרסה למוות.

ג'יל פיפס ואחותה היו מוותיקות המפגינים, ולאחר מותה הסתבר שהשתיים, יחד עם אימן, היו בעבר בין אלה שפרצו למעבדות, כדי לשחרר בעלי חיים ששימשו לניסויים רפואיים, והשתתפו באין־ספור הפגנות עוד מגיל צעיר.

יומיים לאחר מותה של פיפס, אשר בעיני עמיתיה למאבק מתואר כמעט כמות קדושה, נעצרו אביה וחברה לחיים על־ידי המשטרה יחד עם מפגינים אחרים, אשר ניסו למנוע את המראתו של מטוס משדה התעופה שבקובנטרי. מפגינים אחרים נעצרו על־ידי המשטרה, כאשר ניסו לתקוף את ביתו של בעל חברת התעופה וליידות אבנים בחלונותיו.

העלייה ברמת האלימות המלווה את ההפגנות ומספר תקריות, כמו משלוח מטעני חומר נפץ קטנים לחקלאים, שכנעו את המשטרה שאל המפגינים המקומיים מתחילים להצטרף אלמנטים קיצוניים, אשר אינם בוחלים באלימות כדי להשיג את מטרתם. מבחינתם של המפגינים, הצטרפותם של קיצוניים עלולה להוות פגיעה בתדמית הציבורית החיובית שהחלו להשיג, וברור להם שאם ברצונם לשמור על התמיכה הציבורית הרחבה ממנה הם נהנים כיום, אסור להם לתת לאלימות להשתלט על מאבקם.

המאבק העממי, הנובע מדאגה אמיתית וכנה לשלומם של בעלי חיים והתנגדות לשיטות הגידול האכזריות, הביא בתחילה את שר החקלאות, וויליאם וולדגרייב, לצאת בקריאה לעמיתיו האירופים להצטרף [illegible] בחקיקה דומה, שתבטיח את שלומם של בעלי חיים המיועדים לשחיטה. אך כאשר המאבק החל לקבל [illegible] אלים, נאלץ וולדגרייב, כאמור, להצטרף אל החקלאים ולהבטיח להם שמירה הולמת, אשר תאפשר להם להמשיך בייצוא, כל עוד הם פועלים במסגרת החוק.

הניצחון על הפרוות

הנאבקים למען שלומם של בעלי החיים מוצאים [illegible] את עצמם מול שתי בעיות. הראשונה, [illegible] הרחקתם של אלמנטים אלימים, הפוגעים [illegible] והשניה, הצורך לשכנע את הציבור בצדקת [illegible] ולגייס את תמיכתו הרחבה בנושא.

הרחקתם של קיצוניים אינה משימה קלה [illegible] שכן בין אותם קיצוניים יש בעלי ניסיון של שנים [illegible] אלים למען מטרות שונות, הנוגעות להגנה על בעלי חיים. אלה רשמו בעבר לזכותם את הניצחון [illegible] הפרוות. לאחר שנים של מאבק, אשר כלל [illegible] בחנויות והתקפות על נשים שלבשו מעילי פרווה, [illegible] היה שהאופנה מתחילה להיענות לדרישה, [illegible] האחרונות כמעט אין רואים בבריטניה פרוות. הקיצוניים מאמינים, שההישג הוא רק בזכות הדרכים האלימות [illegible] החלו להשתמש, והעובדה שרק במקרים בודדים [illegible] המשטרה לעלות על עקבותיהם של האחראים [illegible] אולם השנה נראה, שחלה נסיגה בתחום זה, [illegible] אופנה רבות החלו שוב להיראות מעילי פרווה, [illegible] שאותם קיצוניים יחזרו לפעול בשיטותיהם [illegible] בינתיים עושים תושבים רבים כמיטב יכולתם [illegible] לאותם קיצוניים, שאינם רוצים בהם בחלק [illegible] יצוא בעלי חיים, בתקווה שהשמירה על [illegible] תביא לתוצאות טובות יותר.

בתחום ההסברה, מנסים לאחרונה [illegible] שלומם של בעלי חיים להביא לכך, [illegible] לרשתות השיווק את התנגדותם לשיטות [illegible] מסוימות, שיש בהן התאכזרות לבעלי חיים. [illegible] נראה, שגם אותם אנשים המוכנים לצאת ולהפגין [illegible] יצוא בעלי חיים אינם ממהרים לשלם את [illegible] יותר, של גידול טבעי ושיטות חקלאיות [illegible] יותר. קצבים ובעלי רשתות שיווק מודים, [illegible] כל בעיה לשווק בשר מגידול טבעי, בתנאי [illegible] יהיו מוכנים לשלם את המחיר היקר. [illegible] מתאימים את ההיצע שלהם לדרישות [illegible] הם מוצאים, שהעלייה בדרישה לגידול [illegible] מוערית.

בבריטניה מצפים לתוצאות מאבקם של [illegible] למען בעלי החיים בשתי החזיתות – [illegible] בעלי חיים, ושכנוע הציבור שלא לקנות בשר [illegible] שאינם מקפידים על שיטות גידול [illegible]

אחים חורגים לגורל

נסבלים, אבל לא רצויים. צוענים ברומניה

צילום: איי.פי

גם אותם טבחו הנאצים ללא רחם, והשמידו חצי מיליון מהם באירופה הכבושה. גם אותם האשימו בכל מיני מנהגים נוראים, כמו קניבליזם, חטיפת ילדים, עין רעה, ומה לא. אחרי מלחמת העולם השניה חש העולם אשמה כלפיהם, אבל בניגוד ליהודים, הצוענים לא דרשו מדינה, רק ביקשו לחיות בשלום, משהו שהעולם עוד לא למד לעשות

ב אוּרְבָּאוּ שבאוסטריה נהרגו ארבעה צוענים, כשניסו לסלק שלט הקורא להם לחזור להודו. השלט, שנמתח לרוחב הכביש, המוביל לשכונה מאוישת בצוענים, היה ממולכד. התקשורת האוסטרית לא הקדישה לאירוע תשומת לב מיוחדת. רק כעבור יום פורסמה ידיעה צנועה, הרומזת שהצוענים שיחקו בחומר נפץ. מאוחר יותר הופנתה תשומת הלב לשלט, והאשם הוטל על הניאו־נאצים. התקשורת העולמית הבליטה את הסיפור הרבה יותר, האוסטרים לא התרגשו. במדינה שבה זכה הימין הקיצוני ב־20 אחוז מקולות הבוחרים, במדינה שבה אומרים בגאווה שהיטלר היה בעצם אוסטרי, מותם של ארבעה צוענים הוא לא אסון גדול. להיפך, שיחפשו מולדת אחרת, שיחזרו להודו.

הצוענים, אכן, הגיעו לאירופה מהודו, למרות שבמשך דורות נחשבה מצרים למולדתם, ובאנגלית מכנים אותם ג'יפסי, שיבוש של EGYPTIAN. באירופה המזרחית והמרכזית הם נקראים ציגאנים. אין אחדות דעים לגבי מועד כניסתם לאירופה, משהו בין המאה החמישית לשביעית. חלקם הגיע דרך ממלכת ביזנץ, אחרים פנו מערבה והתפשטו בסוריה וצפון אפריקה. במאה ה־13 כבר היו בהונגריה, במאה ה־15 בכל יבשת אירופה, בראשית המאה ה־16 דווח עליהם באנגליה, רוסיה וסקנדינוויה, במאה ה־17 חצו את האוקיאנוס לאמריקה הצפונית ומשם נדדו לדרומית. במאה ה־19 הגיעו לאוסטרליה.

שבטים נודדים אלה מכנים את עצמם רום, שבשפתם פרושו אדם. באופן כללי הם נחלקים לשלושה פלגים עיקריים, הנבדלים בלשונם ומנהגיהם. אנשי שבט קאלדֶראש, הגדול מבין השלושה, חיים בבלקן ובאירופה המרכזית. שבטי ח'יטאן – בדרום מערב אירופה (דרום צרפת וחצי האי האיברי) ובצפון אפריקה. המאנוש חיים במערב אירופה, באיטליה וגרמניה. צועני אנגליה אינם שייכים לאף אחת מקבוצות אלו.

הצוענים חיים בקבוצות קטנות, "ויקות", המבוססות על בתי אב ומנוהלות בידי "ויכודה", מועצת זקנים. ויקות אחרות – הקשורות בקירבה משפחתית או טריטוריאלית – מתאחדות לפעמים ל"קומפאניה", שבראשה רום בארו, ברון הצוענים, ממש כמו באופרטה.

לצוענים אין כתב, אבל יש ביניהם פייטנים ומשוררים, וחוקרים רבים רשמו את יצירותיהם בשפות המקום. יש להם דת עתיקה וסודית, מבוססת על טקסים מסתוריים, כשפים ואמונות קדומות, אבל באופן רשמי הם מאמצים את דת המקום, על מנהגיה. רובם נוצרים קתולים, פרבוסלבים, מקצתם אנגליקנים או פרוטסטנטים. אולי ניתן להשוות אותם לאנוסים.

הועלו על המוקד

לא נעים להודות, כי הרי אנחנו עם נבחר, יהודי מאוד, לבדד ישכון, אבל יש הרבה מהמשותף בין צוענים ליהודים. גם הצוענים שומרים על שפתם, על הפולקלור, על מנהגיהם, על אורח חייהם, על מקצועות מסורתיים.

כמונו, שיותר משהשפה והתורה שמרו עלינו, עשו זאת האנטישמים, גם הצוענים גורשו בכל מקום שבו ניסו להתיישב. האמת היא, שהם לא ממש ניסו להתיישב. הם נדדו. בעגלות, בקרונות, בקרוואנים; אחר כך – בבוא הקידמה – במכוניות הגוררות מגורונים. בימים עברו הם נדדו מעיר לעיר, מכפר לכפר, הקימו מחנה סמוך ליער, במקום מאוכלס יותר בנו אוהל קרקס, הנשים פשטו בשווקים, למכור עשבי מרפא ולקרוא בקלפים; הגברים סחרו בסוסים וגנבו מכל הבא ליד.

בתחילת המאה גדלו ילדי אירופה על סיפורים עצובים, סיפורי בנות ובני טובים שנגנבו על־ידי צוענים וגדלו בתוך השבט הנודד, כשהם סובלים מהתעללות והתנכרות, עד שהתברר, שהם בעצם בנים אבודים של אצילים, בעלי ארמון, שמאמציהם המרושעים שלחו אותם לגנוב ממנו.

בכל מקום שהתגלגלה עגלתם של הצוענים האשימו אותם בגניבה, חטיפה, עין רעה, והרעלת בארות ואסונות טבע. אלפי צועניות זקנות הועלו על המוקד בימי הביניים ובתחילת העת החדשה. אלפי צוענים נתלו בכיכרות, כאוהדה לגונבי סוסים. כיוון שלא הורשו – ואולי גם לא רצו – להתיישב בערים, נאלצו לעסוק במקצועות שוליים: נפחות, קדרות, סחר סוסים (ובעיקר גנובים, מה שנכון נכון), ריפוי שבימינו נוהגים לכנות טבעי. ניתן היה למצוא אותם בכל קרקס נודד, כלוליינים, רוכבים, מגידי עתידות, מאלפי חיות בר. צועני מלווה בדוב מאולף, שרקד למשמע מנגינת החליל, היה מחזה נפוץ באירופה עד מלחמת העולם השניה. שיטת האילוף היתה אכזרית; גור דובים נקשר לעץ או עמוד בחבל קצר, שאילץ אותו לעמוד על רצפת ברזל. הצועני הצית אש מתחת לרצפה והשמיע מנגינה מסוימת. הגור, שניסה להימלט מהחום, רידה מרגל לרגל. אחר כך – בהתאם לרפלקס המותנה של פבלוב – כל אימת שהשמעה המנגינה, הוא מיהר "לרקוד" – עומד על רגליו האחוריות ומרים אותן זו אחר זו.

הצועניות ידעו לקרא את הגורל בקלפים (ובעיקר קלפי טארוט), בעלים, בכף היד ובקיביים. בילדותי ניבאה לי צועניה אחת, שיתלו אותי לפני שאגיע לגיל 30. מן הסתם הרגזתי אותה מאוד, כי בדרך כלל הנבואות – כמו ההורוסקופים של ימינו – התרכזו בבשורות טובות, נסיעה, מחזר עשיר, גבר שחרחר שיאהב אותך, עבודה טובה, כאלה. כיוון שלא תלו אותי עד גיל 30, חדלתי להאמין בנבואות.

במזרח אירופה התייחסו לצוענים בהסתייגות, אבל בסובלנות מסוימת. הם היוו אטרקציה ביריד, אך עקרות הבית מיהרו להוריד כבסים מהחבל ולהסתיר את הילדים מפניהם. ספק אם הצוענים גנבו ילדים, תמיד היו להם די והותר משלהם. ברוסיה, פולין, הונגריה, רומניה ובמידה מסוימת בצ'כיה – הצוענים היו נסבלים, אם כי לא רצויים. לא הציקו להם יותר מאשר ליהודים. בארצות המערב הם היוו נטע זר מאוד, מפגע תרבותי, והטיפול בהם דמה לזה שלו זכו היהודים: גירוש, גזירות, הגבלת חופש התנועה, כליאה, שריפה על המוקד. להבדיל מהמזרח, שם התנכלו לצוענים בעיקר פשוטי העם, במערב הגזירות באו מהמימסד. ב־1499 – שבע שנים אחרי שגירש את היהודים – פרסם פרדיננד הקתולי, מלך ספרד, את הגזירות הראשונות באירופה נגד הצוענים. העלילו עליהם שהם אוכלי אדם, חוטפי ילדים ומטילים עין רעה באנשים ובהמות.

לא בבית ספרנו

מדי פעם ניסה שליט נאור להיטיב עם הצוענים ולמצוא להם מגורי קבע, כמו שאצלנו נוהגים בבדואים. בברית המועצות שאחרי המהפכה הוקמו קולחוזים של צוענים, אבל הניסיון לא ממש הצליח. באנגליה של שנות השלושים הוקצו להם אזורים כפריים, וגם שם זה לא הלך. בהונגריה וברומניה, לעומת זאת, קיימים כפרים של צוענים, שהתאקלמו, התבוללו והתחתנו עם תושבי הארץ. רק המוסיקה נשארה ייחודית, מוסיקה מאוד מיוחדת, שבה מתפארים במרכז אירופה. אגב, חוקרים סבורים שאין מוסיקה צוענית אחת. בהונגריה היא שונה מאשר ברומניה, היא שונה לחלוטין ברוסיה, אחרת בצרפת ושונה לחלוטין בספרד. כל מדינה והמוסיקה הצוענית שלה. את זה לא לוקחים מהם.

הנאצים הגדירו אותם כפרזיטים, גזע נחות. בכל שטחי הכיבוש הגרמני, במלחמת העולם השניה, נידונו הצוענים למיתה. בדומה ליהודים – רק בשל היותם צוענים. בהמוניהם, משפחות שלמות, עד התינוק הקטן ביותר, הובלו למחנות ההשמדה, לאתרי הרצח ביערות, לפאנוב, באבי יאר, טרנוב. בכל מקום ששם נרצחו יהודים, נטבחו גם צוענים. בלי רחמים, בלי הנחות. חצי מיליון נפש. כמעט כל הצוענים של אירופה הכבושה.

ההשמדה התחילה בגרמניה ובאוסטריה שאחרי האנשלוס, אם כי ההרג ההמוני לא בוצע על אדמת גרמניה ואוסטריה. ההתחלה היתה במחנות ריכוז, מחנות "חינוך מחדש", שנועד להפוך את הצוענים (בדומה לסוציאליסטים, קומוניסטים והומוסקסואלים) לאלמנט פרודוקטיבי. מעטים שרדו בתנאים ששררו במחנות, ובתחילת שנות הארבעים הם הועברו מזרחה, למחנות שבפולין, אוקראינה וליטא. כמו היהודים.

אחרי המלחמה חש העולם קצת מחויבות כלפי הצוענים, אבל – בניגוד ליהודים – הם לא דרשו מדינה משלהם. פשוט רצו לחיות בשלום, לפי דרכם. למה שלא תתברגנו? שאלו אנשים טובים, שחשו ייסורי מצפון. למה שלא תקימו יישוב קבע, עם בית ספר וכנסיה ומרפאה ומועדון? אי־אפשר היה, בעולם הדמוקרטי, לאסור צועני בשל היותו צועני, או הפעילו נגדם חוקים האוסרים נוודות. בכל מדינה יש חוקים כאלה, המחייבים בן אדם שתהיה לו כתובת קבועה. עם הצוענים זה לא הצליח. לא בארצות שהיו פעם יוגוסלביה, לא באנגליה – לא בכל מקום שביניהן. מה גם, שלמרות הפירגון של המימסד, האוכלוסיה לא ראתה בעין יפה שכנות של צוענים. רועשים, מלוכלכים, גנבים, מלאים כינים, מפיצים מחלות. היום לא מאשימים אותם בהרעלת בארות, בקניבליות ובחטיפת ילדים, אבל כשכנים הם לא ממש מציאה.

נכון, צריך לאפשר להם להתביית ולהתיישב, אבל לא במחוז שלנו. צריך לאפשר להם להתפרנס בכבוד, אבל לא בבית הגרושה ששבבעלותנו. שילדיהם ילמדו, אך לא בבית ספרנו. הם ממשיכים, איפוא, לעסוק במקצועות שוליים, מלצרים, נגנים, סוחרי מכוניות, אמני קרקס, מגידי עתידות, שקשה להם להתחרות בהורוסקופים ממוחשבים. בעלי מלאכה – מי צריך היום בעלי מלאכה? מי צריך קדרים, נפחים, פחחים? אין מקום למאלפי דובים, כי דוב הוא חיה מוגנת. צועני לא.

אותם צוענים שהצליחו "להתביית" – ויש כאלה בארצות רבות, מרוסיה ועד אוסטרליה – רכשו השכלה והשתלבו באוכלוסיה. יש ביניהם אמנים ידועי שם, פרופסורים, מדענים ואנשי עסקים עשירים ומצליחים. יחסית למספר הצוענים בעולם (אין הערכה מוסמכת, משהו בין 7 ל־20 מיליון), הם מעטים מאוד.

רוב הצוענים מארצות הדרום והמזרח – יחד עם שאר תושבי ארצות אלו – נודדים למדינות עשירות, לגרמניה, לאוסטריה, להולנד, לסקנדינוויה. גאסט ארבייטרס. בניגוד ליהודים, המצליחים להקים עסק משגשג בכל מקום שהם מגיעים אליו, הצוענים מסתפקים בעבודה שחורה. זה היה טוב בימי פרוספריטי, אבל רע מאוד במיתון ואבטלה. הפטריוטים המקומיים, שמתנגדים לעבודה זרה, מציעים לצוענים לחזור להודו. לפני 35־60 שנה הכירה אירופה כתובות נוסח "יהודים לפלסטינה", למרות שהכל ידעו שזה בלתי אפשרי. בין היתר, מפני שהיהודים גורשו מארץ ישראל אלפיים שנה קודם לכן. הצוענים עזבו את הודו לפני יותר מאלף שנה. מה יש להם לחפש שם?

ואולי הם בכלל לא מהודו? אולי הם שרידי עשרת השבטים האבודים, ובמוקדם או במאוחר, אחרי עוד מיבצע או שניים באוסטריה וברומניה, יישבו שכאו ומתמיד נתנו לשמור שבת?

הומלס אינטלקטואלי

איזה פרליס

■ *פול אוסטר: "ארמון הירח". מאנגלית: ברוריה בן־ברוך. הסדרה הלבנה, עם עובד 1994*

באחד הראיונות טען פול אוסטר, שבמידה זו או אחרת כל רומאן הוא אוטוביוגרפי וששספריו מלאים איזכורים לחייו הממשיים. בנוסף לכך, תמיד הוא מטפל באותן בעיות־יסוד של הקיום האנושי, כמו מקריות, בדידות, חיפוש זהות, חירות ועבדות, יחסי אבות ובנים ועוד. אותו מכלול חוזר ונשנה, על רקע תפאורה זו או אחרת, בכל יצירותיו.

לשאלה: "מהו הספר הזה?" – הוא משיב: "סיפור האובססיות שלי... כל ספרי סובבים סביב אותה מערכת של שאלות, אותן דילמות אנושיות". גיבוריו הם אינטלקטואלים, ילידי אמריקה שאינם מסתדרים בחברה המסורתית, חיים בשוליה כחריגים, כופרים במוסכמותיה, ומחפשים נואשות את זהותם האמיתית וטעם חייהם.

"ארמון הירח", שתורגם עתה לעברית, הוא גירסה מתוחכמת של אותו "מתכון" קבוע. שם הגיבור הראשי: מארקו סטאנלי פוג, מרמז על מי ש"המסע טבוע ברמו", שכן מארקו פולו היה האירופאי הראשון שהגיע לסין ואילו סטאנלי מצא את ליווינגסטון בלב אפריקה. שם משפחה: פוג הוא קיצור מ"פוגלמן", שם שניתן לו ביוזמתו של פקיד הגירה, שקיבל את סבא פוגלמן בבואו לאמריקה. זהו רמז על יהדותו של הגיבור, אף כי מוצאו לא משפיע ממש על המתרחש בסיפור.

פוג הוא בן דמותו של המחבר, אבל הביוגרפיה שלו ברוכה בדיונית. הוא סמל הבדידות, הניכור והניתוק מן החברה. הוא נולד לאם לא נשואה, לא הכיר את אביו, נתייתם מאמו בגיל אחת־עשרה ולאחר מכן נתייתם גם מדודו האהוב, שגידל אותו. הלם האבדן וגם חסרון כיס מביאים את האינטלקטואל הצעיר, ש"חשב יותר מדי וקרא יותר מדי ספרים", לידי פעולה קיצונית: "סירוב תוקפני לנקוט פעולה כלשהי". במקום לחפש עבודה הוא מתנסה בחיי רובינזון קרוזו בסנטראל פארק, בלב ניו־יורק, שם הוא מתקיים כ"הומלס" וניזון מפחי זבל. זו "התרסה נגד דרך החיים האמריקנית... אני הוכחה חיה לכך שהשיטה נכשלה, שארץ השפע זחוחת הדעת והשבעה יתר על המידה מתפוררת לבסוף". על סף המוות מרעב, הוא ניצל על ידי חברו ונערה סינית, בשם קיטי. נסיון אהבה וחיי בית ומשפחה עם קיטי מסתיים אף הוא באבדן.

פוג מתקבל לעבודה כמטפל ובן־לוויה של ישיש עיוור ומרותק לכסא גלגלים, בשם תומס אפינג, לפני מותו מכתיב לו הישיש את קורות חייו, כדי שימסור עדות זו לבנו, שאינו מכיר את אביו. סיפורו של אפינג הוא גירסה שנייה, או ואריאציה חדשה על נושא בדידות מתוך לחברה, החלפת זהות ושם משפחה, קונפליקט בין אב ובן ועוד. הפעם מקום ההתבודדות אינו סנטראל פארק, אלא מערת שודדים באיזור הקניונים הגדולים שבמערב. ההתרחשות שייכת לעבר. המחבר טורח להבהיר ששני החלומות הם חלום אחד. "לא יכולתי שלא לראות בו נשמה־אחות...הרי לי עצמי היו זכרונות של חיים במערה... נראה היה לי שהוא מתאר איכשהו את הדברים שהרגשתי אני עצמי. סיפורי שלי היה בלתי סביר לחלוטין, בדיוק כסיפורו".

פול אוסטר

כל ספריו של אוסטר סובבים סביב אותן דילמות של החברה האמריקאית ◻ גיבוריו הם אינטלקטואלים החיים בשולי החברה כחריגים הכופרים במוסכמותיה ◻ גם כתיבתו, במידה רבה, היא מעין תרגיל אינטלקטואלי מתוחכם.

הגירסה השלישית של אותו חלום היא סיפור בנו של אפינג, סלומון בארבר. (אביו אימץ שם משפחה אחר ביחד עם זהות חרשה). הבן לא הכיר את אביו, שנעלם לפני היוולדו. (חזרה על פרשת אביו של פוג). בארבר הוא היסטוריון ומרצה במכללות קטנות בערי הפרובינציה. חריגותו ובדידותו מסומלת בגופו השמן – הר של בשר, שבתוכו הוא כלוא. המעגל של שלושה דורות של בדידות, חריגות וחיפוש אבות אבודים, נסגר בגילוי מרעיש: בארבר הוא אביו של פוג.

אוסטר מגדיר את עצמו כסופר ריאליסטי, ואכן הוא מלביש על עלילותיו האבסורדיות תיאורים פרטניים של ריאליה. גם הרקע החברתי וההיסטורי הוא ממשי ומחווק ב"מסמרים" של תאריכים מרוייקים. מוקד הסיפור הוא בסוף שנות השישים – העשור הסוער של מלחמת וייטנאם, מהומות בקאמפוסים ומעצרים של סטודנטים, כינוס רבבות בוודסטוק, כסמל התקופה, וכיוצא באלה. אולם ההווה האמריקני מאוס על המחבר וגיבוריו והם נמלטים אל העבר, שהפך בינתיים למיתוס ושרידיו עדיין נותרו בשממות המערב. בארבר ההיסטוריון חיבר שלושה ספרים של היסטוריה אמריקנית, שעניינם יחסי המתיישבים הלבנים והאינדיאנים. פוג ראה במוזיאון תמונה, "אור הירח", המתארת נוף לילי פסטורלי, אוהל אינדיאני ודמויות אחדות על יד המדורה. התמונה מעוררת בפוג נוסטלגיה רומנטית אל העולם האבוד. האינדיאנים חיו בהרמוניה עם הטבע, בניגוד קוטבי לציוויליזציה הטכנולוגית ולפולחן הכסף של החברה המודרנית. זו היתה "אידיליה אמריקנית, העולם שבו חיו האינדיאנים לפני שבאו הלבנים להחריבו... תמונה זו נועדה לסמל כל מה שאיבדנו. לא היתה זו תמונת נוף אלא מצבה, שירת מוות לעולם שנכחד". האובדן הפרטי של גיבורי הסיפור עולה איפוא בקנה אחד עם האובדן של דרך חיים אלטרנטיבית, שהדמיון הרומנטי רואה בה אידיאל.

ביצירותיו של אוסטר מופיעה לרוב מטאפורה מרכזית, שבה מתגלם המסר העיקרי של היצירה. כך החומה הנבנית ללא תכלית ב"מוסיקה של מקרה", פסל החירות ב"לוויתן" ו"הירח" בספר שלפנינו. בפתיחה נזכרת גם נחיתת האדם על הירח – הניצחון הכביר ביותר של הטכנולוגיה האמריקאית. בסיום מגיע פוג, במסעו לגילוי המערה של סבו, עד חוף האוקיינוס השקט, כשמאחוריו אמריקה של שלהי המאה. הוא רואה את הירח העולה בשמי הלילה בתחושת אושר של אדם שהשתנה, שמתחיל בחיים חדשים. בין הפתיחה והחתימה, נזכר הירח הרבה פעמים בהקשרים שונים. פוג מגלה בברודווי שלט ניאון נוצץ כשלל צבעים: "ארמון הירח". זהו בסך הכל שלט מסעדה סינית ושמה הפיוטי אינו אלא גימיק של פירסומת. לעומת זאת הירח טעון גם משמעות מיתולוגית. בארבר, בן השבע־עשרה, מנסה לחבר רומן, המבוסס על היעלמות אביו. בין היתר נאמר שם, שהירח הוא המקום שבו שוכנות נשמות בני האנוש לאחר המוות. והעיקר: הירח הוא משהו חלומי, המנוגד בתכלית לחיים מעשיים. "אתה חולם חלומות בהיר – אומר אפינג לפוג –, הראש שלך נמצא על הירח... הוא לא יהיה לעולם בשום מקום אחר". אכן, גיבוריו של אוסטר ראשם על הירח.

דמיונו הספרותי של אוסטר נובע מן הראש ולא מן הלב. זהו תרגיל אינטלקטואלי, מין אלגברה ספרותית, בלא טיפת הומור. גיבוריו אמנם מתלבטים ומתייסרים, אבל בכל זאת אינם דומים לבשר ודם. מדוע קוראיו הרבים, לא רק באמריקה אלא בעולם כולו, כל כך "שרופים" עליו? אולי בגלל ביקורתו הקטלנית על חברת השפע והטכנולוגיה? ואולי מפני, שקלע "בול" לרוח הזמן, הסוחפת את הדור הצעיר? מכל מקום עם הצלחה קשה להתווכח.

דברים

ציטוט

אני מודה, בחוברות "עכשיו" (שתיים מהן 61 ו־62 המוקדשות לשירה הופיעו עתה ונתייחס אליהן בקרוב) אני אוהב לקרוא את הפינות של גבריאל מוקד 'על הפרק' ו'דג הדיו'. יש לי חולשה לפולמוסים המחודדים שלו, לדיאגנוסטיקה ולחריפה של אישים ותופעות בציבוריות הישראלית, שאין כמוהו המיטיב לשרטט את דיוקנאותיהן.

הנה דוגמה אחת, המקום לא יספיק כאן ליותר.

ברשימה שכותרתה "האמנות החזותית בארץ והבראקורות של הפוליטקל קורקטנס" הוא כותב: "מינויו של פרופסור עומר לאוצר מוזיאון תל־אביב עורר גלי עוינות והשמצה כמעט ללא תקדים מצד החבורה של 'פוליטקל קורקטנס' המבוצרת בחלק ניכר של המעוזים התולשים על האמנות החזותית בישראל. כל האגף השינקינאי־בורגשוכי של הדקונסטרוקציה האנטי־מודרניסטית והאנטי־ציונית לתיאבון ושל כל 'תיאוריה וביקורת' אולטראדדיקלית, נחלץ ממש לנידויו של עומר [...] אין מנוס ממסקנה, כי חטאו היחיד של עומר בעיניהם של אוולאיות ולוסקיים למיניהם, החברים במועדון הפי.סי. העדי־אופירי, הוא שמעולם לא קיבל את התכתיב המשולב שעיקרו העמדת מיעוטים של 'אחרים' (ערבים, הומוסקסואלים, פמיניסטיות) כמרכז תוקפני של יצירות אמנות..."

אין הכרח להסכים עם כל מילה של מוקד כדי ליהנות מפולמוס טוב. עם זאת חשיבותם של דבריו גם בכך שהם מהווים קול ייחודי כמעט, על שתי גדות הירקון.

ע.ל.

סחרחרת וינאית

ענת שפיצן

■ *רוברט שינדל: "אריין מוצא: אוסטריה". מגרמנית: דני לוביאניקר, עם עובד 1994.*

עברו שנים רבות עד שרוברט שינדל היה מסוגל לכתוב על חותמה של השואה בווינה עירו. שינדל עצמו הוא ניצול שואה. אביו נרצח בדכאו. רוברט התינוק הוסתר בימי המלחמה במחבוא בווינה, אחרי המלחמה חזרה אמו ממחנות המוות ומצאה אותו. רק בהיותו כבן ארבעים ושמונה כתב את הרומאן הזה על השפעותיה של תקופת האימים.

שינדל, משורר ומבקר קבוע בבתי הקפה הווינאיים, מצייר כאן את חיי הבוהמה בבירת אוסטריה בשנות השמונים. סופרים, משוררים ושאר אנשי רוח עסוקים בעניינים שברומו של עולם: כותבים ספרים וביקורות אמנות, מתפלספים וגם מרבים לבלות. הם מסתופפים בבתי קפה, משתכרים ומנהלים רומאנים סוערים, אבל מתחת למעטה הדק של תרבותיות מהוגנת וקירבה בין יהודים לנוצרים, ממשיכים לגעוש תהומות אפלים. העבר רודף את כולם – את ניצולי השואה וצאצאיהם, וגם את בני המרצחים. הסיפורים על מגוון הדמויות משקפים תגובות אופיניות לזכר השואה.

אחת הדמויות הבולטות הוא דני דמאנט, עורך בהוצאת ספרים. פרטים מחייו מזכירים את הביוגרפיה של שינדל יוצרו: אביו של דמאנט נספה במחנות, ואילו הוא ואמו הסתתרו בכפר וניצלו. דני מנסה לחיות חיים רגילים בלי "להתעסק בלי הרף עם יהודים מתים". הוא מפתח רומן אהבה עם כריסטיאנה, שמה מעיד בעליל על מוצאה, שהיא רופאה קאתולית יפת תואר, שהשאירה את שתי בנותיה ואת בעלה מתחת לעץ חג המולד ומיהרה ליפול לתוך זרועותיו. אך דני אינו מסוגל להינתק מעברו. בחלומותיו עולים מן הקבר גברים מזוקנים מהגטו, וארונות מתים רודפים אותו, ובהזיותיו הוא נמלט משוטרי האס. אס. או מנסה להציל את מכריו מרשימות המשלוחים לאושוויץ. עד מהרה הוא מתחיל לתהות מה בדיוק עשו הוריה של אהובתו בימי הרייך השלישי. לפתע נראה שגם הרומאן ביניהם מותנה בעבר, וכי כריסטיאנה נמשכת אליו בגלל האקזוטיות היהודית שלו. ואילו הוא באהבתו מנסה להתקרב אל ה"ילידיות המבעבעת" שבה.

לעומת זאת סאשה גראפיטו, אחיו התאום של דני, מאוהב במאשה, יהודיה למחצה, הסובלת מבעיות קיבה ומתסביך רדיפה יהודי. היא נוהגת לחטט ולמצוא אנטישמיות בכל מקום. וכדי לנגח אויבים או אויבים מדומים "שולפת מחיקה בזה אחר זה את קרוביה המתים", כפי שנאמר באירוניה.

גם עמנואל כץ נושא על גבו את נטל יהדותו, הוא "נר זיכרון" טיפוסי, כמו שהגדירה זאת דינה ורדי בספרה "נושאי החותם". לפי הגדרתה נרות זיכרון הם בני הניצולים ההופכים לסמל של כל מה שאיבדו ההורים, וחייהם מוקדשים לשימור זכר המתים. שינדל מסביר כלשונו את התפקיד הזה, כץ לדבריו "שימש אגן קיבול למשפחתו המצועה פצעי מוות ואגר בתוכו את תוגתה". אבל אחרי מות אביו התמרד כץ והחליט להתנער מהתפקיד המעיק ולחיות את חייו. המרד שלו מתבטא בתאווה לנשים בלונדיניות בעלות מראה ארי. ואולם התנאי הבסיסי לחזרתו לחיים תקינים הוא העמקת הידע על זוועות השואה וכתיבת סיפור על ניצול המחנות. כך הצליח למצוא דרך יעילה להתמודד עם הכאב: לחזור ולעבור אותו במקום להתכחש ולהדחיק.

גיבור סיפורו הוא הרמן גבירטיג, דודן דמיוני לדמות קיימת – מרדכי גבירטיג – משורר ומלחין יהודי, שנודע בגטו קראקוב, ושירו "העיירה בוערת" היה כהימנון ליושבי המחנות ולפרטיזנים. הרמן גבירטיג, הדודן הדמיוני, ניצל ממחנות ריכוז, ומאז הוא מנסה להימלט מהם. בבריחתו הגיע לניו־יורק, ושם הוא חי חיים שטחיים: מתעסק עם יהודיות פולניות, שאפילו את שמן אינו זוכר, וכותב קומדיות בעלות הצלחה מסחרית. אך הבריחה מהעבר מדומה. לאמיתו של דבר עדיין לא הצליח להיחלץ מהמחנות. מבחינתו עדיין רודפים אותו אנשי וינה, משליכים בו רימוני יד ומשסים בו את כלביהם. מתגובתו מתברר שדווקא הנסיון לברוח מהעבר מחזק את הקשר אתו.

הספר מאיר גם צד אפל, מוכר פחות – השפעת השואה על בני המרצחים. מסתבר שנטל העבר מעיק גם עליהם. הם מנסים לטשטש את עקבותיו או להרחיקו. אפילו במשפחתה של כריסטיאנה דבק רבב, חמיה נענש על תרומתו למנגנון הנאצי, ועל אמה נאמר באירוניה שלקמצוץ הנאציזם שלה לא נודעה כל חשיבות אחרי שנת ארבעים וחמש. כריסטיאנה עצמה מתעלמת מהנושא, מצהירה שאינה מתעניינת כלל בפוליטיקה, ומוכיחה זאת הלכה למעשה באהבתה ליהודי.

לעומתה בנו של הפושע הנאצי אגנברגר הוא ממכחישי השואה, מצדיק את מעשי אביו, שכן נעשו לדבריו "ברוח התקופה", ועם זאת מטיל ספק בגודל הזוועה במחנות. לדעתו תאי הגאזים ותצלומיהם של הררי הגוויות הם "מעשה ידיהן של המעצמות המנצחות ובראשן אמריקה".

שונה לגמרי תגובתו של קונראד זקס, המיועד ... בעלי המוסר. אביו ארנסט זקס היה מבעלי השררה במשטר הנאצי, מושל פולין הכבושה, אשר אחרי המלחמה הורשע במשפטי נירנברג והוצא להורג. זקס שהיה בעבר "נסיך פולין" מתבייש באביו ומתכחש לו. הוא שומר את מוצאו בסוד, מתרחק מעיר הולדתו, ומאמץ לו זהות שאולה, "חי במסווה של איש תרבות" ומטפח חוג מכרים אנטי־נאצים.

ושוב הנסיונות להימלט מהעבר אינם מצליחים. יחסו לאביו מסובך, למרות הבושה במעשיו נותרת בנפשו גם פינה חמה לאב. הוא זוכר דווקא איך צעדו יד ביד בשבילי המחנה. גם קונראד כמו הרמן גבירטיג לא נחלץ מהמחנות. בחלומותיו הוא משחק בגולות ובכוכבים צהובים. ולא צריך להיות פרויד כדי להבין שחלומו מסמל את רגשות האשם שלו על שבקרונו ... הוא ממשיך לשחק את "נסיך פולין" – הילד השחצן שמחנה המוות הוא מגרש המשחקים שלו. המאבק המתמיד עם נסיך פולין המוצנע בתוכו הורס אותו ומביא להתמוטטות נפשית. הפתרון למצבו הוא חשיפה, רק עם פרסום ספר המגלה את האמת על עצמו, הוא נפגש עם הילד המרושע, ש"לא היה מסוגל לשאת את ...". דמותו של זקס מבוססת על אדם אמיתי, העיתונאי ניקלס פרנק, שיצא נגד פשעי אביו, רב המרצחים הנאצי הנס פרנק, הוא "מושל פולין".

מתוך תגובותיהם של יהודים ונוצרים כאחד אנו למדים שכל נסיון להתעלם מהעבר – להרחיק, לשכוח או לברוח – נידון לכשלון. אין מנוס מזכר הזוועות. וכבר תוארו בכך מחקרים פסיכולוגיים כמו "נושאי החותם" על השפעת השואה על בני מחולליה כגון של פסיכולוגים. ביניהם דן בר־און שחקר תגובות של בני נאצים, מהכחשה עד להודאה באשמה והתמודדות אתה.

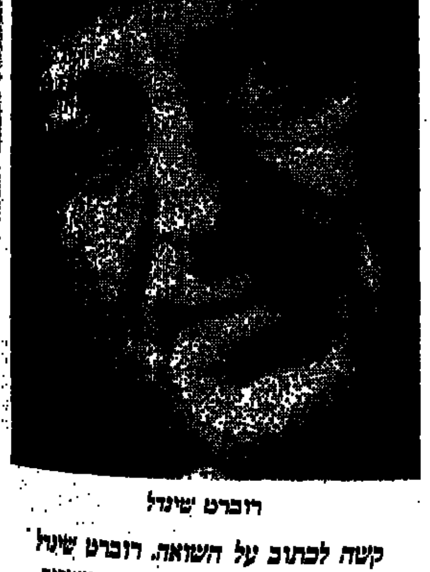

רוברט שינדל

קשה לכתוב על השואה. רוברט שינדל מצליח לעשות זאת. כתיבתו מעודנת, אירונית, מסוגננת, רבת עלילות ודמויות ◻ חיי הניצולים ובני המרצחים כרוכים אלה באלה, ממרדף של ארבעים שנה בווינה של שנות ה־80.

אמנם על התגובות השונות כבר דיברו, אך ייחודו של הספר הוא הצגת הדברים. הרעיונות אינם מובאים ישירות אלא דרך סיפור חייהן של הדמויות השונות. שינדל מצליח להפיח בהן רוח חיים, ואינו מחלק אותן בצורה מלאכותית לשחור ולבן. גם היהודים אצלו אינם טלית שכולה תכלת: למשל גבירטיג מעורר חמלה אבל גם דחייה, בעיקר משום שהוא רואה רק לעצמו, מתנער מאחריות ואינו רוצה להעיד נגד פושע נאצי. לעומת זה קל להזדהות גם עם מי שנמצא מעבר השני של המתרס כמו עם זקס, נסיך פולין, המתייסר בתרבות על פשעי אביו.

הרומאן רחב היריעה המצייר מגוון טיפוסים מכמה עלילות; סיפור האהבה בין דני לכריסטיאנה, זה של נסיך פולין, הרומאן על גבירטיג, וחייו של כץ מחברו. כן משובצים סיפורים משניים כמו אהבתו של סאשה גרפיטו למאשה. העלילות קלועות זו בזו כמו במבנים מורכבים כסיפור בתוך סיפור. שיבוץ קטעים ממקומות שונים: שירים, מכתבים ויומן, או הבאת הדברים מפי של שני מספרים: סאשה ותאומו דני.

ובכלל הספר עשיר באמצעים אמנותיים: אמצעים סגנוניים, תמונות נוף צבעוניות, תיאורים אירוטיים, ... והגדרות ציוריות, כמו לבני אוסטריה המכונים ...

(המשך בעמוד הבא)

נתן שחם

מאשליה לאשליה

לקח סיפור כראי לזכור את הקיים ועומד בכל הזמנים. לאמונה ולתקווה חיים קשים. כל אמונה, שאינה כמופלא מאיתנו, מתקשה להוכיח את היסודות הרעיוניים התומכים אותה. וגם לתקווה לא קל להוכיח על מה להסתמך. רק הזמן יכול לדבר בעדה.

אילו האכזבה והייאוש – כל כישלון מפיח בהם רוח חיים. כשאין כסף, מתקיום של האכזבה מוגש לה על מגש של כסף. והייאוש, שלפעמים נוח להסתפק בו כבנעלי בית רכות, ניזון מקוצר יכולתה של האידיאולוגיה לקיים את שהבטיחה ומהמחשבה שאף ההיסטוריה כנראה מגיעה לקיצה.

יש גם מי שנוח לו בכך. ומה אנושי מזה? מי שהתעייף משחייה נגד הזרם רוצה לנוח על גבו ולשחות קצת עם הזרם. הנה בזרם הזה נגרף מדור לדור המין האנושי כולו, והגיעה השעה שנכיר גם אנחנו בזה, שאיננו טובים מאחרים, ואף לא חזקים מהם, ואפשר שאם לא נתכחש לטבע האנושי אולי יקל עלינו לשאת בנטל הקיום.

חוששני שהזרם שאחרים מאיתנו מבקשים לשחות בו הוא מערבולת. וקודם שנקפוץ קפצים לתוך מי המנוחות המטעים הללו כראי להכניס רגל כדי להווכח לאן הזרם הזה סוחף אותנו.

כל מעם שאדם עומד על פרשת דרכים הוא זוכר ציווי מימי קדם: דע מאין באת ולאן אתה הולך.

ותוך מי שיודע, אני חושש שבאנו מאשליה של סדר מושלם ואנחנו הולכים לקראת אשליה של חופש גמור. באנו מאשליה שאפשר ללמוד על רגל אחת את החוקים שעל־פיהם העולם נוהג ואנו בורחים לאשליה שחוקי השוק יסדירו את חיי השיתוף. חוששני, שאנחנו נמצאים היום במצבו של אדם שניסה לתפוס מרובה ולא הצליח ולכן הוא שומט מידו גם את מעט היש.

כלום זה באמת לקח ההיסטוריה, שחיי השיתוף יפים לאוטופיה? כלום התמוטטות הקומוניזם הפכה את הקפיטליזם לארץ המובטחת? כלום השחיתות הקולחוז חרצה את דינו של הקיבוץ? כלום השימוש לרעה ברעיון השיתוף הפך אותו לנבואת שקר? והרי היסוד האנושי שהעניק תוקף מוסרי לאמונה בסוציאליזם לא התמוטט מפני שמישהו נשא את שמו לשווא.

אני שם את נפשי בכפי, ואומר כאן כמה מילים על האידיאולוגיה, שלצערי יש גם רבים הסבורים שעבר זמנה ובטל קורבנה. אידיאולוגיה אינה מלה ריקה מתוכן. היא הניסיון להבין איך יכולים מעשינו ומחדלינו להשפיע על עתידנו. מי שמתנער ממנה יגלה עד מהרה כי לתוך החלל הריק שיוצרת נכנסת כרוח סופה אידיאולוגיה אחרת, הרסנית סהרורית ומשוכנעת, שכאין לנו כלים להתמודד עמה היא עלולה לפגוע בנו יותר מכל שהכרנו גם יחד.

ראוי לזכור: השוק התחרותי הפרוע אינו נמצא לפנינו אלא מאחורינו. קצת כמי שעקב בצד אגודל מתרחשת בכפר הגלובאלי שלנו פסיעה איטית לקראת נאורות, וקצת מפני שאפילו היזמים הגדולים חותרים כיום לשיתוף פעולה. הם עושים זאת מתוך חשבון. אם לא ייזמו חלוקה צודקת יותר של העושר יכפו אותה עליהם בכוח. אבל גם הומאניזם מתוך חשבון הוא הומאני יותר מחשבון בלי הומאניזם. מכל־מקום, גם אם הצורך בשיתוף פעולה לא נולד מתוך רגש של אחווה למין האנושי והכרה באחריות לגורלם של הזולת, הוא מוליך אותה מסקנה עצמה: שיתוף פעולה ואחריות קולקטיווית חיוניים לקיומה של החברה האנושית.

ומה זאת, היא שעליה בנינו את חיינו. היא היתה טעם קיומנו והיא עמדה לנו בשנים הטובות ובשנים הרעות גם יחד. ואין טעם, שדווקא אנחנו, שהלכנו לפני המחנה, נמצא את עצמנו פתאום במאסף.

די כאן, ולא נותר לי עוד אלא לברך את הוועידה שתדע לחולל את השינויים החיוניים לקיומנו בחברה המבקשת לשמור הן על האיזון העדין שבין חירות לאחריות והן על הגחלת העוממת של התקווה למידה מרובה יותר של אחווה אנושית וצדק חברתי.

דברי פתיחה בוועידת הקיבוץ הארצי (1.2.95) בגבעת־חביבה.

■

רחל חלפי

איזה סוס פרא נפלא הזמן

איזה סוס פרא נפלא הזמן
רעמה מתאיינת ברוחות נבחשות
עיניים נשרפות בסערות השמש
גרידים קלים מגעגועים
לגע
מנוחה של דומם מפסל
צפרני הגעגוע
איזה סוס פרא אמיץ הזמן
דהרתו מהירה ממהירות־
אוננו עוד שבויה במשק פרסותיו מראשית
שאגת קולות מרוצו
שם קראות שאבדו
איזה סוס פרא אכזר הזמן
שונא אכפים רושף בועט
לא מוכן שנשב עליו לא מוכן
נושא אותנו בצהלותיו מתיז סופות רק
מסרב לשאת אותנו על גבו
אל מחוזות כסופינו
מתמרד רוקע
נעמד על אחוריותיו
נוטש בועט
מפיל אותנו מעליו
רגלים למעלה ישבן למטה
אפים ארצה

מתוך "אהבת הירקון", ספר שיריה החדש של המשוררת העומד לראות אור בסדרת ריתמוס לשירה, בהוצאת הקיבוץ המאוחד.

יעקב בסר / שיחת השבוע

עם אילן שיינפלד: בספר הזה השלכתי עצמי אל הקורא בלא סייג

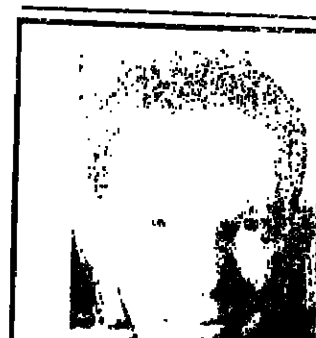

אילן שיינפלד

"תשליך" (שם ספרך החדש בהוצאת תג) זה יותר מחמין?

יש לזה שתי משמעויות. משמעות אחת, באמת, המנהג היהודי של היטהרות מחטאים או מרגשות האשם. אתה קודם מקבל על עצמך את משא האשם ואחר כך מיטהר ממנו. הדבר השני, ההשלכה של עצמי אל הקורא. בספר הזה, ביתר־שאת מספרים קודמים, אני פשוט השלכתי את עצמי אל הקורא לחלוטין, בלא סייג. והעזתי לתת את כל מה שיש לי. לכן, שנים רבות היה הספר גנוז, כי לא היה לי כוח נפשי להוציא אותו.

אני מתייחס לשיר הראשון 'פתח דרך' ואני מצטט: "כי יום אשר הגיע וכבר בא; סימפוניות פראיות/ של כוכבים; מזמור נישא מפי רקיע; כי הנשגב/ הרשב לכאן ופי גנו בעין סבין כעין שלהבת// אנחנו מחברים את הימנונות הדור הבא". זה מניפסט?

במובן מסויים כן. קודם כל, זה מנוסח באנחנו, במקום באני, או יש כאן בהחלט עמדה קולקטיבית של דור. לכאורה זה טריוואלי, כי הרי כל דור בונה את התשתית השירית לדור הבא, אבל מה שמורגש כאן זה המינות. 'מיזמור' ו'הימנונות' ו'סימפוניות פראיות של כוכבים', שזה בעצם מוסיקת הקבלה. ואת אומרת יש פה דבר דתי. השירה שאני מדבר עליה, שאנחנו כאילו מחברים אותה, היא שירה בגוון דתי. זה מניפסט. כי הספר הזה כולו רווי ביהדות ובניגון לשירים של זך, או של ויזלטיר, או של דברים מסוג זה, הוא ספר שמבקש לחבר תורה את השירה העברית אל היהדות. אני בכלל לא מקבל את ההפרדה בין ממלכתי דתי לממלכתי חילוני. אני חושב שהציונות נכשלה כישלון עמוק בעניין הזה של החיבור למסורת ולהיהדות. זאת אומרת זה היה אולי כישלון הכרחי, כי בלי הנתק אי־אפשר היה להקים פה מדינה, אבל אני חושב שזה כישלון גדול מבחינה רוחנית.

אתה לא מבדיל בין יהדות־דתית לבין יהדות־חילונית?

אני לא יודע מה זה יהדות־דתית ומה זה יהדות־חילונית. אני הומוסקסואל, חי חיים חילוניים, אוכל לא כשר, נוסע בשבת, אז כמובן, שלכאורה, אני לא רק יהודי חילוני, אלא אני כופר יהודי, בעיני הדתיים. אני גם לא מקבל לא את היהדות החרדית, ולא את היהדות של הימין החדש, היהדות המשיחית של הימין הפוליטי.

קרה לי דבר מוזר. נודע לי, שתלמיד ישיבה מסויים, בן של עיתונאית ששלחתי לה את הספר, קרא אותו בתדהמה וראה שיש שם הרבה יהדות, ולקח את הספר הזה לישיבה שלו וישב עם חבריו האברכים וקראו בו בהתפעלות. בשבילי זה סימן נפלא. זה סימן שאפשר לגשר על הפער המדומה הזה בין דתי לחילוני שנוצר במאה השנים האחרונות.

אתה רואה את עצמך דבר של דור, של מהלך מסויים?

אני רואה את עצמי כדובר של מהלך, אבל אני נורא נזהר במה שאני אומר עכשיו. הראשון שהתחיל לדבר על המושג המאד כולל הזה – פוסטמודרניזם בשירה – הייתי אני. המושג הזה הוא לא מוצלח בהכרח, ומכיל הרבה מאד דברים. הוא מכיל גם דברים שאשר רייך עשה – השירים המדורגים שלו עם השבעיות, השמיניות והתשיעיות וגם טריולטים של מאיר ויזלטיר וגם דברים של אנשים הרבה יותר צעירים. אני חושב שמתחילת שנות ה־80, יש בשירה הישראלית מהלך, שהוא לא מודרניזם, ושיש לו כמה פנים, שאף אחד לא שם עליו את היד מלכתי, בינתיים.

מהלך של התחברות למקורות?

יש לו כמה פנים. פן אחד של התחברות למסורת כרמה התוכנית. פן נוסף של התחברות למסורת השירית כרמה הצורנית, כאשר לא כל סונטה עונה בעיני על הדבר הזה. רבים וטובים יודעים לכתוב סונטות, שקספיריות או פטרקיות, אבל השאלה היא מה אתה עושה עם זה. בספר הזה ניסיתי לכתוב 'כליל סונטות' עם כל ארבע צורות המשקל והחרוז של השירה העברית לדורותיה. זה הנושא של 'הכליל', ואני רוצה להכליל את הנושא הזה בקומפוזיציה רחבה מספיק, שיש בה סממנים של כל השירה העברית, משום שאם אני מדבר על ההיסטוריה. כמו שבספר קודם כשכתבתי 'קדושתא לרע' רציתי להכיל אהבת רע, בכוונה, בתוך מסגרת של שיר קודש.

אבל מעבר לזה, המודוס הראשוני של שירתך מורכב מלשון קישוטית גבוהה, על גבול המליצה [illegible].

אני לא חושב כך. שפה מליצית, אם אכן אתה רואה זאת כמליצית, זה בסדר. אני רואה זאת וזה כשפה גבוהה. אבל באותה מידה יש בתוך השירים, לכל אורך הספרים, גם שימוש בסלנג. זאת אומרת מי שמתבונן היטב בתוכך הלשון של השירה שלי, רואה שילוב בין סלנג, לשון מרובדת, לשון צבאית, עגה הומוסקסואלית עכבית לחלוטין, לעז ולשון גבוהה. וזה במכוון.

"באחרית דבר" לספר אתה מפתח תיזה על פרידה מן ההוראויות, דרך העלם, אל ההוראי הנשגב יותר. אתה מוכן להסביר זאת?

הספר מתחיל בשירים שלפעמים הם באים מעמדות ערכיות מנוגדות בתכלית. שירים כמו 'שיר שבועה לרמת הגולן', 'אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני', שהימין היה מאמץ את זה בשמחה היום. לעומתם יש שירים שיש בהם כפירה איומה בכל הדבר הזה, בכל מה שהארץ מייצגת ובכל המציאות הישראלית ובהיהדות. יש שיר על השואה, ויש שיר שכותב דברים חריפים מאד על השימוש בשואה. יש שיר שמקדש את הגוף ואת הפרשותיו, ויש שיר שמגיע לביטול הגוף. אז יש תגודות מכוונות בין עמדות ערכיות. אני לא כיוונתי את התגודות האלה, אבל כן כיוונתי את הבאתן בספר אחד. זאת הכוונה. אני הבנתי שאסור לי, ולכן אני גם ממליץ על זה לקורא שלי, להיות מחוייב להזות אחת. לא ימנית, לא רוחנית, לא פוליטית. כלומר, אסור לי להישאר בודאי. במה שאני בטוח שאותו רגע שהוא העמדה שלי.

אני צריך לתת לעצמי ללכת, כי אחרת אני לא אתקדם.

מהי ההוראה הנשגבת יותר?

אין דבר כזה.

אתה מדבר על אלוהות?

אני לא יודע. אני אומר את זה בהיסוס, כי כל מה שאני בא להצביע זה על החיים בתהליך ועל היצירה כתהליך. על זה שאסור אף פעם לעצור בתחנה ביניים ולהגיד שזה סוף הדברים. אם אתה עוצר באיזה שהוא מקום ואומר, זה תכלית הדברים, אז אתה בעצם הבאת את חייך לסיומם. זאת אומרת, זה מסע של תגלית מתמדת.

כל "הגילויים" בספר לגביך, הם דברים ידועים. אורח החיים ההומוסקסואלי שלך ידוע. אתה היית בין הראשונים שהצהירו על כך ברייש גלי ועשית זאת בצורה מכובדת. אני לא מבין את הסיבה שנאלצת לגנוז את הספר לכמה שנים.

אני בתוך קהילתי אני חי. אני יודע מה השירים האלה יכולים לעורר אצל הומוסקסואלים. יש שם הצבעה על דברים, שהם בהחלט חדשים בשירה ההומוסקסואלית – יחסי כפיל: גן העצמאות כמקום שמכלים בו אהבה, לא מגלים בו אהבה; הקשר בין ארוטיקה הומוסקסואלית לבין הפרשות – המון דברים שמעולם לא העזתי לבטא ושלא בוטאו מעולם בשירה העברית ההומוסקסואלית, גם מבחינה פוליטית. פחדתי להוציא אותם. פחדתי לפגוע בקוראי. היום אני רוצה שידעו איזה מהלך עברתי כאדם צעיר. מהיותי חייל ברמת הגולן בשנת 78', דרך השקרים של מלחמת הלבנון והאינתיפאדה, עד היום. וגם הדברים המרים מאד שאני אומר על היהדות, על הציונות ועל השואה, דברים שלא הייתי מסוגל להוציא קודם.

יש שירים בהם אתה מדבר על התירה ההומוסקסואלית מאי־הולדה – 'שלא הולדתי / קורא לי בשנתי' – ואתה אומר 'קח לך אשה, העמד פנים' וכיוצא באלה.

אני בעצם מציע מודל, שאמנם הוא קיים בכמה עשרות זוגות בארץ, אבל זהו מודל שלא מדובר עליו בקנה מידה רחב. מודל של משפחה מסוג חדש. תחיה עם בן זוג, תחיה גם עם בת־זוג. אל תוותר, בשם ההומוסקסואליות, על יכולת ההולדה. וזה דבר שלא אמרתי קודם.

היום אחרי הרבה שנים של התלבטות והתחבטות ברור לי, שהעובדה שאתה הומוסקסואל, אינה אומרת שאתה לא תהיה אב וכשם שבמקומות רבים בעולם זה קיים, גם בארץ זה מתחיל להיות מודל חדש של משפחה. הומוסקסואלים מקימים משפחות.

נחזור קצת לשפת השירה. יש תיאוריה שאומרת כי אחרי זך אי אפשר לכתוב כמו לפני זך. אני אומר זך, לא רק משום שהוא מקבל בימים אלה את פרס ישראל, אלא משום שהוא באמת קבע איזה שהם תמרורי דרך בשירה העברית.

אני מעריך את תרומתו של זך לשירה העברית, אבל אני לא מקבל את דרכו. אני כופר בדרכו. ואני חושב שהוא סיים את תפקידו ולכן הוא גם קיבל עכשיו פרס.

זך בשנות ה־60 הניח את אבן דרך בשירה.

בלי שום ספק. אולם הדרך הזאת מוצתה. היא מוצתה על־ידי צעירי הצעירים של "עכשיו", שהגיעו למבוי ללא מוצא. אני חושב שחזי לסקלי ואלון אלטרס ורובי שונברגר, מהקבוצה ההיא, הגיעו למיצוי טוטאלי, שאין אחריו דרך אחרת של הפואטיקה הזכית. זו דרך שמסכנת את השירה והתרבות העברית. ואני רוצה לומר לך, שבניגוד לרבים שהחמיאו לחזי לסקלי ז"ל על ספרו "העכברים ולאה גולדברג", אני חושב שאסור היה שספר זה יראה אור. זו גרפומניה ואם זאת לא גרפומניה, זאת שירה מסוכנת – ערכית, שירית, תרבותית. זך דיבר על לשון השירה, ואמר, כי הלשון בעצם צריכה להיות נקיה מפיגורטיביות, או מגבהות או מגשבות, כי היא צריכה לגעת בממשות. עיקר פעולתו של זך היתה בשנות ה־50', ואני חי בשנות ה־90'. ואני יודע, שאין דבר כזה, מציאות. מהי הממשות הזאת שצריך לגעת בה? מהי האמת הקיומית הזאת? הרי אחרי פיסיקת הקוונטים ותיאוריית המיתר, כבר יודעים שלמציאות יש לא 4 ־5 ממדים, אלא 12 או 24. הרי ברור הוא שהספרות היום אינה יכולה לשקף שום אמת ואינה יכולה לגעת בשום ממשות, משום שהאמת והממשות אינן בנמצא. זה הכל אשליה. ובעולם של אשליה ותוהו אני טוען שמותר וראוי להשתמש בכל לשון, מהגבוהה ביותר ועד לנמוכה ביותר. משום שהלשון משקפת אך ורק דבר אחד: אמת סובייקטיבית ומציאות סובייקטיבית.

מאחורי ההודרה לשון גבוהה מסתתרת טענה אחרת, הגורסת שמישהו כבר בנה את המשכנים האלה, לא אתה.

אני כופר בכך. אני חושב שאני לא משתמש בלשון שאחרים הכשירו לפני. אני חושב שאני ממציא מלים, ממציא צירופים, שאינם קיימים במילון השירה העברי. אני בדקתי זאת. לדוגמה, כאשר אני כותב על 'קונצרטינה כגינה', אף אחד לא כתב את זה לפני. כאשר אני כותב 'וגינה של אהבה' בהקשר גברי, אף אחד לא עשה את זה לפני. יש עוד הרבה מאד דוגמאות אחרות.

בשיר [illegible] אתה כותב: "...פעורת אליך/ וגינה של אהבה. אתה שולה ממנה אבן חן תרסה. /(...)/ זהו יהלום האהבה האדומה". זה שיא האהבה?

זה שיר שהתלבטתי אם להכניס אותו לספר. האמת שכתבתי אותו בשנת 84' ואמור היה להיות כבר בספר "עושים אהבה בלשון", ספר השירים השני שלי. אך עד היום לא הכנסתי אותו לספר, כי מאד התלבטתי בו. מצד אחד היה ברור לי שהמין קשור להפרשות, גם המין ההטרוסקסואלי. אבל אף אחד לא כתב אף פעם בעברית על העניין הזה במין ההומוסקסואלי. היה לי ברור שאני צריך ליצור איזו מטאפורה שתקדש גם את זה. שתגיד שגם זה חלק מהאהבה. זה לא השיא שלה, חס ושלום, אבל זה חלק ממנה. כשם שבמישגל עם אשה יש הפרשות של מיצי גוף וגם את זה חלק מהאנשים קשה לקבל, כך גם במישגל בין גברים יש הפרשה אחרת. ואז חשוב לי בתוך המרחב הגדול התורותי שאני מנסה למפות פה בהקשר ההומוסקסואלי, להכניס גם את האלמנט הזה, לא להתכחש לו.

אתה מקדש את זה, אחרת לא היית קורא לזה יהלום?

כן, מקדש. אני בא לומר: זה חלק ממעשה האהבה. ההתרסה היא חלק ממעשה האהבה. ואתם מוכרחים לקבל את זה.

אני מודה לך שהשארת את השאלה כשאלה אחרונה, כי מנוס בן (ובכותרת) 'תל־אביב' הכתיר את מאמרו בכותרת 'אבן חן ומה של שינפלד'. זאת אומרת הוא צבע את כל המאמר שלו על הספר בצבע של המטאפורה המסויימת הזאת. וזה עוול גדול, משום שהוא מתעלם מכמה שניסיתי לעשות. בספר ההוא מתעלם מכל הדברים האחרים בספר, שדיברנו עליהם בשיחה זאת.

תודה.

משא הארץ

רפי וייכרט

■ **חוה פנחס־כהן: "מסע איילה", סדרת ריתמוס הוצאת הקיבוץ המאוחד, 80 עמ' 1994.**

חוה פנחס־כהן שייכת לקבוצה של משוררים הכותבים שירה אותה ניתן לכנות "דתית". מדובר במשוררים כמו אדמיאל קוסמן, יונדב קפלן, מירון איזקסון ונוספים. תפיסת עולמם חודרת לשירתם וזו מורכבת לעיתים קרובות, אם כי לא תמיד, מרבדי עברית מקראית ומקורות הלשון לדורותיה. בדומה ללשונם גם המטאפוריקה של שירתם רוויה שברי פסוקים ותמונות המוכרים מן המסורת והתפילות, אולם תוך שימוש מודרני לחלוטין. גם דמויות מקראיות מופיעות כאן בהקשרים חדשים, כגון אברהם 'להרהים ולהישכח' (69) או משה בשיר 'דברים כאלה' (70). לדוגמה פראזה אופיינית לשיר בו נזכרת העקדה: "יש עצים ויש סכך, ריח של אש / ומראה עשן. עם אימהות לא משחקים מחבואים – // בקוצר ידי מכה על עיני / קולי אובד בצעקה / אל־קולית// איכה?" (עמ 30).

בעייתה של השירה הזאת היא ליצור את האיזון העדין שבין הארכאיות הלשונית לנסיון לצקת אל תוכה חוויות מודרניות. כך למשל כותבת חוה פנחס־כהן תפילה חדשה מתוך היומיום של האם העסוקה בטוטות יומה ומפללת לכוח: "בשעה שאני עומדת לבשל ריסת סולת / הסר ממני כל מיני מחשבות זרות / וכשאני נוגעת בגו התינוק ומודה חומו / שיילכו ממני כל מיני טרדות / שלא יבלבלו מחשבותי. / ותן לי אומץ לזכך פני / שיוכל כל אחד מילדי / לראות פניו בתוך פני / כמו במראה ותוצה לקראת חג [...] תן בי אהבתך שיהא כי די לעמוד בפתח הבית ולחלקה / כפשטות בה פורסים לחם ומורחים חמאה כל בוקר / מחרש ניחוח חלב רותח וגולש וריח הקפה..." (תפילה לאם בטרם שחרית' עמ' 33).

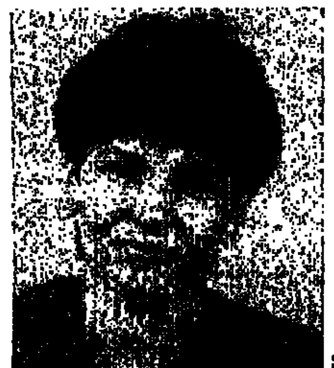
חוה פנחס־כהן "הארץ מקיאה אותי או עלי"

אחת החוויות הבסיסיות בספר היא חוויית האימה, שהיא אימה אפוקליפטית ואישית כאחת. בשיר 'ביום בו הארץ התלה להקיא' מנסה הדוברת לכלוא בתוכה את החושך פן יפרוץ אל העולם. השיר מסתיים בתמונה מעין־נבואית, כשהדוברת נמצאת במסלול התנגשות עם הארץ: "גל גדול של אדמה בא ועליו גולשים בתים קטנים...עוד מעט יתנפץ הגל בקצף / עלי". והסיום מעורר תהייה קיומית, שלא נעדרים ממנה, לדעתי, רמזים, פוליטיים עכשוויים: "מהמקום בו אני נמצאת – / עדיין איני יודעת היכן הצדיק שעל כתפיו הארץ / עדיין איני יודעת אם הארץ / מקיאה אותי / או עלי" (עמ' 55).

לטעמי, תרף השורות העזות שבהן נחתם שיר זה, שיריה היותר טובים של המשוררת הם דווקא אלה בהם היא מצליחה להשתחרר מ"נטל" המקורות ופונה ישירות אל החוויה המתוארת בלשון פרוזאית וללא אינטונציה של קריאה או זעקה. למשל, בשיר 'צמאון' השונה בריתמוס שלו מהשירים רבי־הפאתוס שמאכלסים חלק מהספר: "האור השאול מחלון זר של / בית קפה מקרי, שימש אותי / כמו האור הזורם בקו אלכסון / מחלון צבעוני של ויטראז' / על אלטר. / כדי שאוכל לכתוב שבחורף ההוא / הגשם והקור התחלפו / בשמש / וכתום כמו רפרוף מהיר של הרוח / בתוך מחברת מונחת על אדן־חלון. / הכל היה קיצוני בחורף ההוא / גם שמחה שטבלנו בריחו של תינוק / חלפה ברוגז קשה / עם תחושת הערר" (עמ' 67).

זווית מרכזית נוספת הנוכחת בשורות הללו היא חוויית הלידה, ההורות והאימהות. הדוברת הנשית בשירים מקיימת תפקיד כפול של בת לאם הולכת ומזדקנת, ושל אם לילדים הבאים אל העולם בצמא ורעב גדול. באחד השירים היפים שבקובץ 'מיאטה' עוסקת המשוררת בחילופי תפקידים בינה לבין אמה. בילדותה הוחזקה היא על ברכי האם, ואילו עתה מחזיקה היא את האם על ברכיה. אצטט שיר מרגש זה, המוקדש לרות קרטון־בלום, במלואו: "היה רגע בו החזיקה אותי על ברכיה / וברכיה היו לי בית / וברכיה היו שולחן / וברכיה היו מזבח / וברכיה היו מקום להיות קטנה בתוכו / מה ראיתי מעבר לכתפה / ומה ראתה מעבר לכתפי – / ואת הרגע ההוא איני זוכרת // אך עצמתי עיני לראות /אותי נושאת אותה על ברכי / וזרועותיה נופלות משני צידי / עיני אימי היו מביטות בעיני / ועיני היו מביטות בתוך עיניה / והיא אומרת לי להתכסות היטב בלילה / ואני אומרת לה להמשיך הלאה הלאה / ובורח הסירן מעצמה / וממעט בשרה על ברכי // ושלחתי את ידי להרים אותה / מעלה" (27). בשיר זה ובאחרים, מגיעה פנחס־כהן לאותו איזון אמין ועדין בין החוויה למקצב ולמספר המילים המוקדש לתיאורה.

אתתום בציטוט מאחד השירים הטובים שבקובץ, העוסק בארס־פואטיקה, נושא קרוב ללבי. השורות עוסקות בציפייתו של הכותב למפגש אינטימי עם הקורא: "אני מדברת אליך מבותרות השיר / מדברת אליך ומבקשת שתקשיב / אני מדברת אליך שלא כדרך הטבע / אתה תקרא ואחר־כך יבוא קולי / אני מדברת אליך כי בקשב שלך / לקולי המרוסק / הברה הברה הבהרה / בחיבור הזה / יש סיכוי למפגש" (עמ' 66).

קריאה לקשב

חיים מרגלית

■ **מוקי צור: "התשמע קולי", עם עובד, 1994**

כאשר שקעתי בקובץ הרשימות שכתב מוקי צור בשם "התשמע קולי" נזכרתי בפרשת נח בספר בראשית שנפתחת ב"אלה תולדות נח, נח איש צדיק תמים היה בדורותיו". רש"י מפרש ואומר כי נח לא היה צדיק כל כך גדול ואף תמים לא היה, אלא שבדורו, דור שנאמר עליו באותה פרשה "ותישחת הארץ...ותימלא חמס", היה נח צדיק, יחסית לאותו דור.

כך מוקי צור. אין הוא מתכוון להיות צדיק הדור, וגם תמים איננו. אולם בנסיבות הקיימות בארץ, ובמיוחד בתנועה הקיבוצית, הוא צדיק ותמים לעומת הציניקנים מצד אחר ומטיפי המוסר הצבועים מצד שני. ולא רק צדיק ותמים, הוא צור, אלא גם בעל כשרון כתיבה, היודע לבטא תעצומות נפשו ולהיות שליח ציבור לכלל.

ב'פתח דבר' הוא כותב כי עם כניסתו לתפקיד במזכיר התק"ם כתב רשימה 'התשמע קולי' שהיתה מעין קריאה לקשב ולהתבוננות עצמית לקראת כניסה לאחריות ולהרפתקה (ואכן, רוב הרשימות והמסות בספר התפרסמו ברובן ב"קיבוץ" שבועון התק"ם). ברשימה זו, הכתובה בלשון נקבה, אומר צור: "תמיד בהתחלות הללו, המרגיזות כל כך, תקועה בחלומות שלא ברור לאן ישאו אותי, שלא ברור אם יוכלו אי פעם להתקיים...לעת עתה תופסת טרמפ על כל ענן בדרך, ומרוב פחד מתקרקעת במהירות. כי זה לא ילך..ביום שישי אני מתקרבת לשער. אני רואה את העצים הגבוהים, את שבילי הבטון המסומנים היטב. אני יודעת, הם, הגדולים, היו כאן, בנו כל זה בעבודה נוראה בשבילי. שלא אצטרך להיות בפרשות הדרך, להתחיל בבראשית. הם פתרו לי את כל החלומות שלא היו לי, ואני עומדת מעל מגדל חיי. מתחילה הכול, האם יוכלו הם לשמוע קולי?" (203).

ברשימה אחרת "לפתוח שער" הוא מהרהר בקולו ובעטו על הקיבוץ: "הקיבוץ אינו דרך־חיים כפויה מלמעלה, ולו היה הופך למדינה היתה ניצבת בפניו בעיה רצינית – קשה היתה הבחירה בו. למרות שיש כבר ארבעה דורות בקיבוץ, אחת השאלות הכי מעניינות נשארה השאלה כיצד אדם בוחר בו, האם יתמיד בבחירה? שאלה זו מתקיימת גם כשנולד בקיבוץ. העיקר בקיבוץ הוא באפשרות להצטרף אליו, לעזוב אותו, ולקבוע בכל הזמן עד כמה אתה מעורב בו" (205).

ב"תצפית לטווח ארוך" הוא קובע, כי "הקיבוץ נמצא היום בתוכו אחד ממשבריו הגדולים ביותר. זהו צירוף בין משבר דמוגרפי כלכלי לבין חיפושי דרך אידיאיים. בניגוד למשברים קודמים, במשבר הנוכחי הוא מוצא עצמו ללא מנהיגות".

צור מרגיש כי "היציאה מן המשבר תלויה בכוח הגנוז ביישובים עצמם, באנשים המתמודדים בחיי היום־יום ולא נסוגים מאחריותם, באלה שלמרות המודעות העמוקה ואפילו מתוך כאב ואבל מגיבים באופן חכם למציאות. מנסים לגייס את החוזקות ולדלג מעל לחולשות" (208).

הספר של מוקי צור הוא אחד הספרים שהופיעו בסדרה "ארון ספרים יהודי" בעריכת אברהם שפירא. ואכן הרשימות והמסות עוסקות גם בנושאים יהודיים בארץ ובחו"ל, ובתוך אלה בציונות.

נושא מרתק אחר שעוסק בו צור ולא מהיום, הם "הראשונים אנשי העליה השנייה" (1904־1914) אותם הוא מעריץ ומכבד ועושה מאמץ רב להביא את מורשתם בפני הדורות הבאים. במסה "ראשונים מול המצלמה" הוא אומר כי עלייה זו היתה עלייה שהוותה לראשונה את הקרע בתוך המשפחה היהודית והעמידה אותה במרכז ההתנסות של הגיל הצעיר. "הרבה משפחות עלו בה, אך קווי המתאר שלה עוצבו על ידי כמה אלפים שעלו ארצה כאנשים צעירים ונעשו כאן לפועלים. פני צעיריה היו לכיבוש העבודה, לנדודי עבודה במקומות שונים בלי לבנות בית ולהיעגן בקרקע" (40) עם זאת מ־1908 החל להתהוות מפעל ההתיישבות השיתופית בסיועה של ההסתדרות הציונית.

מאנשי העלייה השנייה הוא מעריץ את ברל כצנלסון הערצה ללא גבול וראה רשימתו המקסימה "איש לא קרא" על יומני רחל כצנלסון־שזר (62) וכן "אין דרכים כבושות" (79). הוא מכבד מאד את אהרון דוד גורדון ומקדיש לו שתי רשימות "שתי פרישות ומהפכה" (50) ו"השמן למאור" (101). הוא כואב עם ברנר את מצוקת היהודים ב"יהדות מן המיצר", וכותב על אישים נוספים מעליה זו, חלקם ידועים יותר וחלקם ידועים פחות.

מוקי צור איש צדיק בדורותיו

בספר המרתק הזה יש רק פגם מהותי אחד: הוא מובן ומדבר אל אלה שחיו וגדלו במה שנקרא פעם "ארץ ישראל העובדת". אלה שלא גדלו על ברכי הציונות הסוציאליסטית, יתקשו היום בהבנת ספרו.

קריעה ונביטה

שמואל רגולנט

■ **רות לאופר: "כלבן כבד המסע". הוצאת צדיקובר 56 עמ' 1994**

זהו ספרה השני של רות לאופר. ספר שיריה הראשון "המלח זורם", יצא לאור ב־1992 וספרה השני הוא התפתחות טבעית של הראשון ומהווה חטיבה אידיאית ופיוטית אחת. המטאפורה "כלבן כבד המסע", מצביעה על אחד המוטיבים הבולטים בו: הינתקות מן המציאות אל עולם הדמיון, ארעיות, נדודי תמיד, כמיהה לעולמות נעלמים.

אך הריחוף איננו עולה יפה נוכח המציאות, ולא בכדי מופיעה גם הציפור כמושא חלומות וכמשאת נפש, אלא שזו פורשת כנף שבורה ונכחדת, הגם שהיא גדלה "אל הנדירה המתבקשת" עוד מהיותה גוזל רך. תפיסת עולמה של רות לאופר דטרמיניסטית: הגורל נגזר מראש, ואין לשנותו. מכאן, הצער הוא בן לוויה נאמן ברב השירים: "בצער גיליתי את שמי / והוא ארעי / ומוכרע". ולא לחינם בחרה המשוררת במוטו משל יעקב שטיינברג, המדבר על "עצב עז מנשוא במאפל דמך נם".

מותה בלא עת של אמה היה חוויה מכרעת לילדה, ואכן, דמות האם אינה מרפה. עם מותה, קרס הבית שבקיבוץ, "התקרה כרעה לנוח (מנוחה נכונה!) על אדמת העמק", האמת האכזרית שניחתה עליה הותירה אותה יחידה, "מרממת על כביש העמק הבוצי ומתפתל מכאב", והיא נותרה עם אביה, אשר במקום למלא את החלל שנפער, מעדיף את עסקי הכלל.

נסיונות מצד האב להתקרב עליה, כלב ולב, נרחים. והיא מטיחה בו אשמה כבדה על התנכרותו: "רציתי לומר לך כבר את בתך היחידה / אשר אהבתי אותך בשבילים שהלבינו...ואתה עברת על פני לפגוש את האדמה הכברה / שאהבת אותה על פני". מוטיב זה מחלחל בשירים גם בעבור שנים, בנימה מפויסת במקצת, אך שאינה שוכחת לאב את העזובה "שניהל דיאלוגים רכים עם אדמת העמק. אותי לא הספיק לך הזמן".

יש גם שוני במזג בין האב לבתו: הוא איש ממוסד, האוהב את התעלות החרוצות המתמלאות ממי הגשמים, ואילו היא אוהבת את הים הגועש, הפורע סדרים עם גשמים רחוקים... אך היא קשורה בטבורה אליו, וכשהיא ניצבת ליד מיטת מותו, הריהו נגלה "בטוח בלתי מושג ואזול מהריאות", ולבה יוצא אליו עם בוא היורה, אלא שהוא שוכן שם לבדו בקרה "והקריעה טמונה בי / לקראת נביטה". אישיות הכותבת טבועה בצער, בתוגה, עקב חוויות ילדות קשות, שהאני־האמן חותר לביטוין.

כמה ישויות מתרוצצות בקרבה: היא הציפור ההומה ושבורת הכנף, חתומת מקורה להרעיד אבנים... זו שעל אף היותה חבוטה ונואשת, הרי עדיין בכוחה לקרקר קיר... שמחתה אינה מלאה, ואפילו הנופים הנפלאים אינם מפיגים את הכאב מחמת אותו עצב: "הכל כאן טובל, תובע, ירוק סרפדי מהול בסמי ארוכה", "והיופי היה שם נקי מחמלה".

שירי האהבה של רות לאופר עדינים ורכים ומהולים בעצבות בכמיהה למגע ולרכות, שלעתים מושבת ריקם, והגב "שח והולך" ו"המלח זורם". ויש גם יום שבו החושים מתגבהים בנוגה של שמש מלאה וירק השדירה חוגג בשל ערנה והזיעות עד תום. אז המשאלות הגדולות מתגמדות ומפנות מקומן לששונות זעירים, ודי לה אז בהנאה "שבגובה העשב המתעקש בחריצים, ובהתמרה של ויתורים לטמון בה את אהבתה הנגמה, הזמנית לזרא".

זוהי שירה אימננטית שותתמה אמת, חוויות הילדות הקשות באות לביטוי כאוב ונוקב. חומרי הלשון פשוטים, לכאורה, אך מאחריהם מסתתר עולם פיוטי עשיר. ההגד מרוכז, קפרני ומנועך ומכל מליצה, וזהי עוצמה של מילות השיר שבכוחן לגעת בשורשי הכאב.

כותרים חדשים

■ "עכשיו" חוברות 61־62, עורכים: גבריאל מוקד, ברוך חפץ, חורף 1995 / שתי חוברות עכשיו המוקדשות בעיקרן לשירה, מקור ותרגום, וכן למאמרים וביקורת על השירה, בהשתתפות עשרות משוררים, סופרים ומבקרים. וכן המדורים הקבועים והידועים של ...

■ זאב לוי: "היהדות בתמונת עולמם של הוגים הרדר וגיתה", מוסד ביאליק ומכון ליאו בק, ... 1995 / יחסם של שלושה הוגים בולטים בשלהי המאה הי"ח הנאורה באירופה ליהדות, המקיף שני פולמוסים, פולמוס מנדלסון ופולמוס שפינוזה

■ "שאול טשרניחובסקי – מחקרים ותעודות", עורך: בועז ערפלי, מוסד ביאליק, 629 עמ' 1995 / ... התעודות בולט כתב היד של 'מעין אוטוביוגרפיה' שמעולם לא פורסם. בחטיבת המחקרים מאמרים מאת ... מירון, שמואל ורסס, עמינדב דיקמן, בועז ערפלי ונוספים.

■ אברהם שפירא: "חרוח במציאות – מגמות העיקר בהגותו של בובר", מוסד ביאליק ואוניברסיטת ..., 279 עמ' 1995 / יצירתו של בובר מקיפה ומגוונת. ... זה מבקש המחבר לחשוף את המפתחות המאחדים ... פניה השונים.

■ קלוד כהאן: "האיסלאם", מצרפתית: ... קטלביין, הוצאת דביר, 490 עמ' 1995 / תולדה האיסלאם מלידתו עד תחילת האימפריה העותומנית. תיאור עלייתו של עם כמעט בלתי ידוע המתלכד עם דת חדשה והמתפשט תוך שנים אחרות עד גבולות אירופה. מאת החוקר הידוע ששימש פרופסור בסורבון.

■ אנטוניו סקרמטה: "חלמתי שהשלג בוער", מספרדית: ליאו קורי, זמורה ביתן, 189 עמ' 1995 / שחקן כדורגל צעיר ובתול יוצא מהכפר אל העיר הגדולה לחפש את המלחה ואהבה ונקלע למעורבות פוליטית סוערת.

■ "מעשיות האחים גרים" האוסף המלא, מגרמנית: שמעון לוי, ספרית פועלים 595 עמ' 1995 / לראשונה בעברית האוסף המלא של המעשיות הנודעות המפורסמות מתקופת הרומנטיקה הגרמנית, עם תוספות ונספחים.

■ יעל פרדקין־מוצפי: "אפילפסיה", ספרית פועלים בסיוע אגודת איל, 112 עמ' 1995 / החיים בצלה בחברה בריאה, עבודת מחקר על עולמם של חולי אפילפסיה המופלים על־ידי החברה הסובבת.

טור שוטף

ספר שירים חדש של מאיר ויזלטיר "מתקפי יהי אור" החודש בספריה החדשה לשירה. ספרו ... של המשורר היוצא לאור לאחר הפסקה של תשע שנים כולל בספר מחזור "שירי אהבה" וכן שירים ... את משורריו ● הגיליון החדש של "עיתון 77" מס' 161 מוקדש לפרנץ קפקא במלאת 70 שנה למותו. בגליון מסה מאת הלל ברזל, השוואת תרגומים, קטעים ... 'קפקא' של מיכל פורת ועדי עציון ● "ספרות ... מודר" – ד"ר לילי רתוק תשוחח על כך בתוכנית של פרופ בן־שלמה "שיחות ברוח" בטלוויזיה הלימודית ב 10.2.95 בשעה 08:00 ● "אהבות אחרונות" ספר שירי הזמר של המשורר משה שפריר, רואה אור בהוצאת ... גולן.

סחרחרת

(סוף מעמוד קודם)

מתחסדים המועדים על שורשיהם שלהם". והלשון ... מטאפורות ודימויים, לדוגמה בקטע על ... ש"העמיקו להתחפר זה בתוך זה, ישנו וניעורו, ... שעות על שעות, קעורים. קצות גופם כמו ... הנשימות, הריחות, הטמרפטורות המשתנות. ... כולם בתוך שלהם הקדימו את שפת המלים ... אחריהם". כל זה מתובל בשמץ אירוניה, ... הלעגני על "הפראנויה היהודית" היא ... אחר אנטישמים", שלוקה בה למשל ... בתחילת המאמר.

קשה לכתוב על השואה. כמעט חצי מאה ... ששינדל הצליח לעשות זאת. כתיבתו ... מתמקד בתיאורי הזוועות אלא עוסק ... ומגיש אותן במעטפת אמנותית, מפתח ... הדמויות, המבנים והלשון הפיוטית. המעטפת האמנותית היא כלי המאפשר טיפול במצע הכואב. ... האמנות לבין הטיפול בצלקות השואה ... בו מספר רני דמאנט על השתתפותו ... טרזיינשטאט. אגב בסרט זה משתתפים ... מישראל המתוארים באורח סאטירי ואירוני ... להסריט משחזרים את חיי המחנה, ... המדים המטופספים, ומחיים את זוועות ... חשים המשתתפים בהסרטה שהעבר הנורא ... לתחייה, ומובא הסבר לצורך בשחזור ... נאמר שהתסריטאית "רוצה באמצעות ... המתגוננות להעצים את המלנכוליה שלה ... באחר". סרט, ספר או כל מעשה אמנות ... להכאיב, אך יש לו גם כוח מרפא. ... בספרות לעיבוד הכאב; שילב רק מעט ... מהביוגרפיה שלו ולא עסק בה ישירות, ... ידיו יצירה סגנונית, מרתקת ומרגשת. ... האמנותית הזאת יכולים גם אנו הקוראים ... בנושא שקשה לחזור אליו, אך גם אין ממנו ...

הלוח הירוק

ת"א: 03-6388508/581 • פקס' 03-372301 • חיפה: 04-673673
מודעות דרושים מתקבלות כל יום עד שעה 18:00

מטפלות

מחפשים **מטפלת** במשרה מלאה או **אופר** במרכז ת"א
טל' 03-5234669

בהרצליה דרושה בחורה לעבודות בית + בישול (לא מעשנת) כולל לינה
בית 552389 עבודה 09-540887

לבת שנה **מטפלת עם לינה** מעל 30
בעלת ניסיון, התחייבות לשנתיים לעבודה בארץ ובחו"ל.
עדיפות לבעלת רכשון נוסף
להתקשר: טל' 04-252673 בין 16.00 – 19.00

לקיבוץ יקום
דרושה **מטפלת** לגיל הרך
עדיפות לבעלות ניסיון קיבוצי
נא לפנות לסינדי
טל' 09-524309

לפעוטון בקיבוץ חוקוק
דרושה
במב"חית
(גילאי 1½ – 2½)
רצוי עם רקע קיבוצי
טל' בבוקר – 06-799805
בערב מ־17.00 – 06-799936

דרושה **אופר לתינוקת**
עם ניסיון בטיפול בתינוקות
המלצות
לא מעשנת. עם/בלי לינה
09-500310

לקיבוץ איל, דרושה **מטפלת תינוקות**
עם ניסיון והכשרה
ללא מגורים
טל' בערב 09-493718

בגני הרצליה **ניהול משק בית**
למשפחה עם ילדים גדולים
רצוי עם מגורים במקום
תנאים טובים למתאימה
טל' 09-542108

בהרצליה פיתוח דרושה **אופר**
+ משק בית בשעות אחה"צ
כלכלה ולינה במקום
09-572855

בזכרון יעקב דרושה **מטפלת לתינוקת**
עם לינה + עבודות בית קלות
050-244794

בתל־אביב **אופר + לינה**
תנאים טובים למתאימה
טלפון 050-301932
בערב 03-5272859

למשפחה ישראלית צעירה בפרובידנס (ליד בוסטון)
דרושה **אופר**
גילאי 20 – 29. בעלת ניסיון, לטיפול בשני ילדים קטנים, למשך 6־7 חודשים החל מ־6/95 תנאים טובים למתאימות
פרטים בטלפון 02-715044
בערב, לא בשבת

חוק שיוויון ההזדמנויות בעבודה התשמ"ח־1988
לפי חוק זה, אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם, מחמת היותם נשואים, או מחמת היותם הורים, בקבלה לעבודה, תנאי עבודה, קידום בעבודה, הכשרה או השתלמות מקצועית ופיטורים או פיצויי פיטורים. בנוסף, אסור למעביד לפרסם מודעה ברבור הצעת עבודה אלא אם כן הצעת העבודה מנוסחת בלשון זכר ולשון נקבה, בין ביחיד ובין ברבים. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

דרושה **מטפלת לילדים**
אחרי צבא
כולל לינה, 5 לילות
טלפון 06-361651

דרושה **אופר**
למשפחה נחמדה בת"א + לינה
טל' 03-6477217

למשפחה צעירה בבית פרטי דרושה **מטפלת**
החל מתאריך 15.3.95 למשרה מלאה ועם ניסיון, לא מעשנת לטיפול בתאומות (1.3) ובילדה בת 6 ולעבודות משק בית קלות.
למתאימה שכר גבוה ותנאים, לינה ואווירה ביתית
טלפון 03-5334985 בערב

בת"א דרושה **מטפלת**
לטיפול בשני ילדים (חודש, 4½) + עבודות משק בית קלות
אפשרות למגורים
תנאים טובים למתאימה
טל' 03-6968457

לקיבוץ יקום דרושה **מטפלת/במב"חית** לגיל הרך
טל'/פקס' בבוקר 07-746403
אחה"צ ובערב 07-746476

דרושים

לחברה לפיתוח הערבה
דרושים בחורים בעלי ידע בחשמל או חוש טכני
לעבודה קבועה • תנאים טובים
טל' ביום 592242, 07-592227 • טל' בערב 07-581746

לחישובית לניהול
דרוש לפרוייקט באפריקה
בונה ומפעיל סירות לשיט באגם
בעל ידע מוכח
בבניית סירות מפיברגלס והפעלתן
פניות בכתב בצירוף קורות חיים ופרוט ניסיון קודם חישובית ניהול בע"מ ת.ד. 218 בית־שאן

קבלת מודעות
ידיעות אחרונות על המשמר וכל העתונים
כל המפרסם מודעה יקבל שעון במתנה
* החל מ־300 ש"ח
בחיוג חינם
1766
177-022-
אור־קול־טון שרותי פרסום בלפור 2, תל־אביב (המשרד פתוח עד 23:00)

לקיבוץ במרכז הארץ דרוש
טבח
נא לפנות למלי, כוח אדם גרנות, 06-321222

לקיבוץ במרכז הארץ
דרוש/ה
מחנך/ת לגיל הרך – מידי
גנן/ת לגן צעיר – לתשנ"ו
עם ניסיון קיבוצי • ללא מגורים
09-521336 נעמי

לקיבוץ בדרום, לעבודה במפעל
דרושים/ות
במב"חים/ות
נא להתקשר, טל' 07-565333
בשעות העבודה 07.00 – 16.00 לוורד

לצוותא איש טכני עד גיל 30, רווק, בעל כישורים בהגברה, תאורה, חשמל, מיזוג אוויר, אינסטלציה, רצוי עם רשיון לקטנוע ויכולת עבודה עם קהל לכניסה מידית.
רכז/ת מדור צריכה
דרישות התפקיד: א. ידע והשכלה בנושאי צריכה ושירותים; ב. ידע רחב בענף המזון; ג. כושר ארגוני
עדיפות תינתן למי שמילא תפקידי ריכוז של צריכה ואקונום
נא להתקשר למיכל שצגי ביום כוח אדם טל' 03-6925326/309 או למשה טנא בצוותא טל' 03-6950156-7

ל"עמית"
כפר נוער חינוכי טיפולי בגבעת־חביבה
דרוש/ה **עו"ס**
לעבודה בפנימייה לחצי משרה • עם ניסיון
לפנות לחגית – 06-309209/309210

לקיבוץ בית זרע דרוש/ה
במב"ח/ית
לעבודה בחדר האוכל
★ עדיפות למגורים מחוץ למקום
★ אפשרות לשעות נוספות
פרטים בטלפונים ביום: בנצי 06-755216
אפרת 06-755213

לכפר הנופש "יעלים"
דרושה צעירה
לעבודה במחלקת הקבלה ובבר
תחילת עבודה – מידית
לפרטים: 07-374362, גיל

לקיבוץ מגל דרושים/ות
החל מ־15/3/95 לעבודה בחקלאות
• 3 אחראי/ת משמרת בבית אריזה
• 1 מלגזן/נית
• 2 טרקטוריסטים ומפעילי ציוד חקלאי
• 1 איש אחזקה
לקבלת אינפורמציה – טל' 06-287102 שושי

לכפר הנוער "אשל הנשיא"
דרושים מיידית
1. עובד חינוכי לתחנת הרדיו לעבודת הפקה של שידורי רדיו, בשיתוף תלמידים. משרה מלאה – אפשרות למגורים בכפר.
2. טכנאי רדיו – לתחנת רדיו חינוכית. המועמד צריך להיות בעל ידע בהקלטות ובשידור. רצוי, גישה חינוכית לבני נוער (משרה חלקית).
3. מדריך/ה לגמרי לתרגום תלמידים בגוף זה. קיימת אפשרות למשרה חלקית.
4. מדריך/ה חברתי לפנימיה. יעודו: בעלי השכלה פדגוגית/אקדמאית ובעלי ניסיון בעבודה עם בני נוער – משרה מלאה.
5. מורים לאנגלית ולמתמטיקה לשנת הלימודים תשנ"ו. רצוי ניסיון בהגשה לבחינות בגרות.
6. מזכיר/ה־מתכננת לביה"ס התיכון. ידע בהדפסה על מעבד תמלילים. חובה.
כל המועמדים מתבקשים לפנות בכתב לפי הכתובת: אשל הנשיא, ד"נ הנגב 85310, ולציין על גבי המעטפה לאיזו משרה הם מתייחסים.
נא לצרף המלצות ותעודות.

דרוש/ה **במב"ח/ית**
לעבודה בגידולי שדה בקיבוץ בנגב
רשיון לטרקטור וניסיון – הכרחיים
ביום 07-721003
בערב 07-721089

קולנוע

תל אביב

גורדון: האישה שייצרה שמן שומשום. ש-ה 18.00, 20.00; היומן של ני מורטי. ש-ה 22.00.
גת: חידון האשליות. ו 22.00, 24.25. ש 19.25, 21.55. א-ה 17.00, 19.25, 21.55.
דקל: רוחות של תשוקה. ו 22.00. ש 19.30, 22.00; ספיד. א-ה 19.30, 21.30.
הוד 1: ג'וניור. ו 22.00, 24.30. ש 11.30, 14.00, 16.30, 19.30, 22.00. א-ה 13.30, 16.30, 19.30, 22.00.
הוד 2: נהר הפרא. ו 22.00, 24.30. ש 11.30, 14.00, 16.30, 19.30, 22.00. א-ה 13.30, 16.30, 19.30, 22.00.
הוד 3: פריסילה. ו 22.00, 24.30. ש 11.30, 14.00, 16.30, 19.30, 22.00. א-ה 13.30, 16.30, 19.30, 22.00.
הוד 4: פורסט גאמפ. ו 21.30, 24.30. ש 11.30, 14.00, 16.30, 19.15, 22.00. א-ה 13.30, 16.30, 19.15, 22.00.
טיילת 1: רוצחים מלידה. ו 22.00, 24.30. ש 19.30, 22.00. א-ה 17.00, 19.30, 22.00.
טיילת 2: קפה עם לימון. ו 22.00, 24.30. ש 19.30, 22.00. א-ה 17.00, 19.30, 22.00.
טיילת 3: ריאיון עם ערפד. ו 22.00, 24.30. ש 19.30, 22.00. א-ה 17.00, 19.30, 22.00.
לב 1: חומות של תקווה. ו 12.00, 14.30, 22.00, 24.30. ש 19.20, 22.00. א-ה 11.45, 14.10, 16.40, 19.15, 22.00.
לב 2: שחור. ו 12.00, 14.00, 22.00, 24.30. ש 19.30, 22.00. א-ה 11.30, 13.20, 15.20, 17.20, 19.20, 21.50.
לב 3: ורסח בראוניג. ו 12.05, 22.00. ש 19.30, 22.00. א-ה 11.30, 15.45, 20.00, 22.00; עירום. ו 14.00, 24.30. א-ה 13.30, 17.45.
לב 4: סיפור חיים. ו 12.00, 14.15, 22.00, 24.30. ש 19.20, 21.45. א-ה 12.00, 14.15, 16.50, 19.20, 21.50.
מוזיאון 1: ממזר קטן. ו 22.00. ש 20.00, 22.00. א-ה 17.00, 19.45, 22.00.
מנדרין 1: פורסט גאמפ. ו 22.00. ש 19.30, 22.15. א-ה 19.30, 22.15.
מנדרין 2: רק אותך. ו 22.00. ש 19.30, 22.00. א-ה 19.30, 22.00.
רב אור 1: ארבע חתונות ולוויה אחת. ו 22.00, 24.20. ש 19.30, 21.50. א-ה 17.00, 19.30, 21.50.
רב אור 2: ספרות זולה. ו 22.00. ש 19.05, 21.55. א-ה 16.15, 19.05, 21.55.
רב אור 3: הסיוט לפני חג המולד. ו 22.00. ש 19.30, 21.50. א-ה 17.00, 19.30, 21.50; אימא סדרתית. ו 24.20.
רב אור 4: אימא סדרתית. ש 19.30, 21.50. א-ה 17.00, 19.30, 21.50; טיפולים אישיים. ו 22.00, 24.20.
רב אור 5: טיפולים אישיים. ש 19.25, 21.55. א-ה 17.00, 19.25, 21.50; רוחות של תשוקה. ו 22.00, 24.25.
רב חן 1: סחרור בשחקים. ו 22.00, 24.20. ש 11.00, 14.30, 17.00, 19.30, 21.50. א-ה 11.30, 14.30, 17.00, 19.30, 21.50.
רב חן 2: ספרות זולה. ו 21.50, 24.30. ש 13.25, 16.15, 19.05, 21.55. א-ה 13.25, 16.15, 19.05, 21.55; מלך האריות. ש 11.00.
רב חן 3: מושבעים על הכוונת. ו 22.00, 24.20. ש 14.30, 17.00, 19.30, 21.50. א-ה 11.30, 14.30, 17.00, 19.30, 21.50; הסיוט לפני חג המולד. ש 11.00.
רב חן 4: פרנקנשטיין על פי מרי שלי. ו 22.00, 24.20. ש 14.30, 17.00, 19.30, 21.55. א-ה 17.00, 19.30, 21.50; מלאכים בחופשה. ש 11.00.
רב חן 5: רק אותך. ו 22.00, 24.20. ש 14.30, 17.00, 19.30, 21.50. א-ה 17.00, 19.30, 21.50; חופשה בחיתולים. ש 11.00.
שחף 1: גבעת הסודות. ו 22.00, 24.30. ש 19.30, 22.00. א-ה 17.00, 19.30, 22.00.
שחף 2: פורסט גאמפ. ו 22.00, 24.30. ש 19.00, 22.00. א-ה 16.30, 19.15, 22.00.
תל אביב 1: חשיפה. ו 21.45, 24.30. ש 19.15, 22.00. א-ה 17.00, 19.15, 22.00.
תל אביב 2: שיעור בחיזור. ו 22.00, 24.30; ג'וניור. ש 19.30, 22.00. א-ה 17.00, 19.30, 22.00.
תל אביב 3: נהר הפרא. ו 21.45, 24.30. ש 19.30, 22.00. א-ה 17.00, 19.30, 22.00.

ירושלים

גיל 1: ג'וניור. ש 19.00, 21.30. א-ה 16.30, 19.00, 21.30.
גיל 2: חומות של תקווה. ש 19.00, 21.50. א-ה 16.15, 19.00, 21.50.
גיל 3: גבעת הסודות. ש 19.15, 21.45. א-ה 16.45, 19.15, 21.45.
גיל 4: נהר הפרא. ש 19.15, 21.45. א-ה 16.30, 19.15, 21.45.
גיל 5: פורסט גאמפ. ש 19.00, 21.45. א-ה 16.15, 19.00, 21.50.
גיל 6: שוודרת על עקבים. ש 19.15, 21.30. א-ה 16.30, 19.00, 21.30.
גיל 7: שיעור בחיזור. ש 19.15, 21.45; שבוע ימים של סחף חושים. א-ה 16.30, 19.00, 21.30.
גיל 8: חשיפה. ש 19.15, 21.45. א-ה 16.30, 19.15, 21.45.
תיאטרון ירושלים: ניחוח הפפאיה. ו 13.00. ש 19.00, 21.30. א-ה 19.00, 21.30; המלווה. ו 13.00. ש 19.00, 21.30. א-ה 19.00, 21.30.

חיפה

אורלי: חומות של תקווה. ו 22.00. ש 19.00, 21.30. א-ה 18.45, 21.15.
רב גת 1: סחרור בשחקים. ו 22.00, 24.20. ש 19.10, 21.30. א-ה 16.45, 19.00, 21.20.
רב גת 2: ספרות זולה. ש 18.45, 21.30. א-ה 18.30, 21.20; רוחות של תשוקה. ו 22.00.
רב אור 1: חידון אשליות. ו 22.00, 24.25. ש 19.00, 21.30. א-ה 16.30, 18.50, 21.20; חופשה בחיתולים. ש 11.00.
רב אור 2: מושבעים על הכוונת. ו 22.00, 24.20. ש 19.00, 21.30. א-ה 19.00, 21.20; מלאכים בחופשה. ש 11.00; חופשה בחיתולים. א-ה 16.30.
רב אור 3: סיפור חיים. ש 19.00, 21.30. א-ה 16.20, 18.50, 21.20; ספרות זולה. ו 22.00; המסכה. ש 11.00.
רב מור 1: חומות של תקווה. ו 21.55, 24.30. ש 18.50, 21.30. א-ה 18.40, 21.20; המסכה. ש 11.00.
רב מור 2: מושבעים על הכוונת. ו 22.00, 24.20. ש 19.00, 21.30. א-ה 16.45, 19.00, 21.20.
רב מור 3: טיפולים אישיים. ו 22.00. ש 19.00, 21.30. א-ה 16.30, 19.00, 21.20; ספרות זולה. ו 24.20; גוובה על הקוף. ש 11.00.
רב מור 4: סחרור בשחקים. ו 22.00, 24.20. ש 11.00, 19.10, 21.30. א-ה 16.45, 19.00, 21.20.
רב מור 5: ספרות זולה. ו 22.00. ש 18.45, 21.30. א-ה 16.00, 18.40, 21.30; מלך האריות. ש 11.00.
רב מור 6: אימא סדרתית. ו 22.00, 24.20. ש 19.00, 21.30. א-ה 16.45, 19.00, 21.20; אומנות עם שרירים. ש 11.00.
רב מור 7: רק אותך. ו 22.00, 24.20. ש 19.00, 21.30. א-ה 16.45, 19.00, 21.20; חופשה בחיתולים. ש 11.00.

אשדוד

גיל 1: שיעור בחיזור. ו 21.45; שחור. ו 24.15. ש 19.00, 21.45. א-ה 16.30, 19.00, 21.45.
גיל 2: סחרור בשחקים. ו 21.45, 24.15. ש 19.00, 21.45. א-ה 16.30, 19.00, 21.45.
גיל 3: טיפולים אישיים. ו 21.45, 24.15. ש 19.00, 21.45. א-ה 16.30, 19.00, 21.45.
גיל 4: חשיפה. ו 21.45, 24.30. ש 19.00, 21.45. א-ה 16.30, 19.00, 21.45.
גיל 5: ג'וניור. ו 21.45. ש 19.00. א-ה 16.30, 19.00; נהר הפרא. ש 21.45. א-ה 21.45.

אשקלון

חן 1: מושבעים על הכוונת. ש 19.30, 21.50. א-ה 17.00, 19.30, 21.50; רוחות של תשוקה. ו 22.00, 24.25.
חן 2: טיפולים אישיים. ו 22.00, 24.25. ש 19.30, 21.55. א-ה 17.00, 19.30, 21.50.
חן 3: סחרור בשחקים. ו 22.00, 24.20. ש 19.30, 21.50. א-ה 17.00, 19.30, 21.50.
חן 4: ארבע חתונות ולוויה אחת. ש 19.30, 21.55. א-ה 17.00, 19.30, 21.50; מושבעים על הכוונת. ו 22.00, 24.20.
חן 5: ספרות זולה. ו 22.00. ש 19.05, 21.55. א-ה 16.10, 19.00, 21.50.

נתניה

חן 1: סחרור בשחקים. ו 22.00, 24.20. ש 11.00, 19.30, 21.50. א-ה 17.00, 19.30, 21.50.
חן 2: מושבעים על הכוונת. ו 22.00, 24.20. ש 19.30, 21.50. א-ה 17.00, 19.30, 21.50; מלך האריות. ש 11.00.
חן 3: ספרות זולה. ו 22.00. ש 19.00, 21.55. א-ה 16.10, 19.05, 21.50; חופשה בחיתולים. ש 11.00.
חן 4: טיפולים אישיים. ש 19.25, 21.50. א-ה 17.00, 19.25, 21.50; רוחות של תשוקה. ו 22.00, 24.25; המסכה. ש 11.00.

ראשון לציון

נעמן: חכם על גדולים. ו 22.00, 24.00. ש 19.30, 21.45. א-ה 19.30, 21.45.
קולנוע הזהב 1: חשיפה. ו 19.30, 22.00, 24.30. ש 19.15, 21.45. א-ה 16.45, 19.15, 21.45; אצבעונית. ש 11.30, 16.30.
קולנוע הזהב 2: ספרות זולה. ו 21.30, 24.30. ש 19.00, 21.45. א-ה 16.15, 19.00, 21.45; מלאכים בחופשה. ו 19.45. ש 11.30, 16.30.
קולנוע הזהב 3: חומות של תקווה. ו 21.30, 24.30. ש 19.00, 21.45. א-ה 16.15, 19.00, 21.45; סוגר חשבון עם אבא. ש 11.30, 16.30.
ראשון: שמש בוגדנית. ו 22.00. ש 19.00, 22.00. א-ה 19.00, 22.00.
רב חן 1: סחרור בשחקים. ו 22.00, 24.20. ש 11.00, 19.30, 21.50. א-ה 17.00, 19.30, 21.50.
רב חן 2: רק אותך. ו 22.00, 24.20. ש 11.00, 19.30, 21.50. א-ה 17.00, 19.25, 21.50.
רב חן 3: חידון האשליות. ו 22.00, 24.20. ש 19.25, 21.55. א-ה 17.00, 19.25, 21.50; חופשה בחיתולים. ש 11.00.
רב חן 4: ספרות זולה. ו 22.00. ש 19.05, 21.55. א-ה 16.10, 19.05, 21.50; חתולים בצמרת. ש 11.00.

חולון

גל 1: סחרור בשחקים. ו 19.45, 22.00, 24.30. ש 11.30, 16.30, 19.15, 21.45. א-ה 16.45, 19.15, 21.45.
גל 2: שיעור בחיזור. ו 19.45, 22.00; שחור. ו 24.30. ש 11.30, 16.30, 19.15, 21.45. א-ה 16.45, 19.15, 21.45.
גל 3: ג'וניור. ו 19.45, 22.00. ש 11.30, 16.30, 19.15, 21.45. א-ה 16.45, 19.15, 21.45.
גל 4: נהר הפרא. ו 19.45, 22.00, 24.30. ש 11.30, 16.30, 19.15, 21.45. א-ה 16.45, 19.15, 21.45.
גל 5: פורסט גאמפ. ו 21.45, 24.30. ש 11.30, 16.30, 19.00, 21.45. א-ה 16.30, 19.00, 21.45.

באר שבע

רב נגב 1: סחרור בשחקים. ו 22.00, 24.20. ש 11.00, 19.30, 21.55. א-ה 17.00, 19.30, 21.50.
רב נגב 2: ספרות זולה. ו 22.00. ש 19.00, 21.55. א-ה 16.10, 19.00, 21.50; מלאכים בחופשה. ש 11.00.
רב נגב 3: רק אותך. ו 22.00, 24.20. ש 19.30, 21.50. א-ה 17.00, 19.30, 21.50; מלך האריות. ש 11.00.
רב נגב 4: מושבעים על הכוונת. ו 22.00, 24.20. ש [illegible] 19.30. א-ה 17.00, 19.30 [illegible]; חופשה בחיתולים. [illegible]

חדרה

לב 1: חומות של תקווה. [illegible] 24.20. ש 19.20, 22.00. [illegible] 16.30, 19.15, 21.50.
לב 2: סחרור בשחקים. [illegible] 22.00, 24.20. ש 19.10 [illegible] 22.00. א-ה 16.30 [illegible] 21.50.
לב 3: ג'וניור. ו 20.10. ש [illegible] 20.10. א-ה 16.30, 19.30 [illegible]; נהר הפרא. ו 22.00, 24.20. [illegible] א-ה 21.50.
לב 4: מה אוכל את גילברט [illegible] 20.00, 22.00, 24.30. [illegible] 21.50. א-ה 16.20 [illegible] 21.50.

רמת גן

אואזיס 1: סחרור בשחקים [illegible] 22.00, 24.20. ש 19.30 [illegible]. א-ה 17.00, 19.30, 21.50.
אואזיס 2: חתיכה על ה[illegible] 22.00, 24.20. ש 19.30 [illegible]. א-ה 17.00, 19.30, 21.50.
אואזיס 3: חשיפה. ו 22.00 [illegible]. ש 19.25, 21.55. א-ה [illegible] 19.25, 21.55.
רב גן 1: ספרות זולה. ו 22.00. [illegible] 19.00, 21.55. א-ה [illegible] 19.00, 21.55; [illegible] בחופשה. ש 11.00.
רב גן 2: נהר הפרא. [illegible] 24.20. ש 19.30, 21.50. [illegible] 17.00, 19.30, 21.50; [illegible] האריות. ש 11.00.
רב גן 3: מה עובר על גילברט [illegible] 22.00. ש 19.30, 21.50. [illegible] 17.00, 19.30, 21.50; [illegible] זולה. ו 24.20; [illegible] בחיתולים. ש 11.00.
רב גן 4: מושבעים על הכוונת [illegible] 22.00, 24.20. ש 19.30 [illegible]. א-ה 19.30, 21.50; [illegible] א-ה 17.00. ש 11.00.

פתח תקוה

היכל 1: סחרור בשחקים [illegible] 24.15. ש 19.15, 21.45. [illegible] 17.00, 19.15, 21.45.
היכל 2: שיעור בחיזור [illegible]; ג'וניור. ו 21.45. ש 19.15 [illegible]. א-ה 17.00, 19.15, 21.45.
היכל 3: חשיפה. ו 24.15 [illegible] 19.15, 21.45. א-ה [illegible] 19.15, 21.45.
רם 1: שחור. [illegible] 19.15, 21.45. א-ה 17.00, 19.15, 21.45.
רם 2: נהר הפרא. [illegible] 19.15, 21.45. א-ה 17.00, 19.15, 21.45.
רם 3: פורסט גאמפ. [illegible] א-ה 16.30 [illegible] 21.45, 21.45.

שירותי חירום

משטרה

ירושלים, תל-אביב, חיפה, רמת-גן, בני-ברק, חולון, פתח-תקוה - טל' 100; באר-שבע, נהריה, נתניה, וצפת - 100; אילת - 244; חדרה - 22444.

בתי-חולים

תל-אביב והמרכז

איכילוב תל אביב, שיבא תל-השומר, בילינסון פתח-תקוה, וולפסון חולון, אסף הרופא צריפין - כל המחלקות - כל השבוע.

נתניה

לניאדו וסבא - בתורנות למקרים דחופים - כל השבוע כולל שבת.

ירושלים

שישי: הדסה ע"כ - ילדים, פנימית: ביקור חולים - א.א.ג; הדסה ה"צ - עיניים; שערי צדק - כירורגיה, אורטופדיה, עיניים
שבת: שערי צדק - ילדים, נשים, כירורגיה, אורטופדיה. עיניים: ביקור חולים - א.א.ג, פנימית

בתי-מרקחת

שישי: בת ים: ווי בת ים, הנביאים 3; חולון: ווי בת ים, הנביאים 3 בת ים; ירושלים: קופ"ח הכללית שטראוס א. אביגדורי 3; נתניה: השושא, שדרות ויצמן 36; פתח תקוה: קופ"ח הכללית, ההסתדרות 21; רמת גן: רמת יצחק, שדרות ירושלים 96; תל אביב: כוי, דיזנגוף 174; פארמרקט, יהודה הימית 61 יפו; חיפה: מגן דוד, נאולה 13
שבת: בת ים: מור, חביבה רייק 20; קופ"ח הכללית, קרושי קהיר 20; חולון: מור, חביבה רייק 20 בת ים; קופ"ח הכללית, קרושי קהיר 20 בת ים; ירושלים: שער יפו, שער יפו (שבת); סומר פארם, יד חרוצים 20 (מוצ"ש); נתניה: קניון השרון, רחוב הרצל; פתח תקוה: קופ"ח הכללית, ההסתדרות 21; רמת גן: פיוצ'י, חיבת ציון 43; תל אביב: "בן יהודה", בן יהודה 142 (גם מוצ"ש); בבלי, שואל ושיכון בבלי (גם מוצ"ש); חיפה: וורראו, וורראו 13

מוקד קופ"ת כללית

המוקד ימסור מידע בימים א'-ה' בין השעות 08.00-20.00, ביום ו' 08.00-13.00. טלפון: 177-022-1908.

יד ביד - אוזן קשבת בטלפון לילד ולנוער - קו לנוער במצוקה. ירושלים: 02-243358; ת"א: 224027 (24 שעות); חיפה: 04-229488 (11.00-20.00), גליל מערבי: 04-820222.

הקו הלבן - 03-204327, ימי א', ג', ה' 19.30-23.30.
קו פתוח להורים במצוקה בימי ב' ו-ה. 222732. ארגון הורים ארצי "קו פתוח", אוזן קשבת לילדים ובני נוער 03-621515 (24 שעות).

עזרה ראשונה לשיניים

עזרה ראשונה לשיניים שליד ההסתדרות הרפואית לרפואת שיניים בישראל.
בחיפה: רחוב הנפן 26, קומה ו', טל. 523566, פתוחה בימי ו' ביום, כולל ערבי שבתות, שבתות וחגים מ-20.00 עד 23.00.
מרפאת שיניים לעזרה ראשונה
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 9.00-24.00. אחרי חצות בתיאום טלפוני בלבד.
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד הכשבירו) קומה א', טל': 294869, 03-285822
מרפאת שיניים תורנית 24 שעות גם בשבתות וחגים בתיאום טלפוני [illegible] 5449911 [illegible] 4318, רח' יהודה המכבי ת"א.
"S.O.S Doctors" ביקורי בית ע"י רופאים 24 שעות ביממה. טל': 03-5033939.

סיוע לקורבנות אונס

לנתניה ואזור השרון, טל': 09-32432 א', ה' בשעות 17.00-21.00. תל-אביב 03-234819; חיפה, 04-660111; ירושלים, 02-24554; 09-72245.

אלי - עזרה באלימות כלפי ילדים במשפחה טל. 6956763, 261070. פועל מ-08.00 עד 22.00

עזרה ראשונה נפשית

ער"ן ירושלים - טל' 02-610303
ער"ן תל-אביב - טל' 03-5461111
ער"ן ילדים ונוער, ת"א - 03-6961113
ער"ן חיפה - טל' 04-672222
ער"ן כרמיאל (גליל מערבי) - 04-988410
ער"ן נתניה - טל' 09-625110
ער"ן כפר-סבא - 09-913999
ער"ן באר-שבע - טל' 07-418111
מוקד. מוקד חירום - אס.או.לב שרות טיפול ומרץ לב, חיפה, 24 שעות ביממה, טל. 04-679999

מגן דוד אדום

ירושלים, ת"א, חיפה - טל' 101; רמת-גן, בני-ברק, גבעתיים - טל' 5793333; לוד רמלה - 101, טל' 08-221022; עפולה - טל' 065-93334; מבשן - 101, טל' 04-931401; נהריה - טל' 04-823333; בת-ים - 5511111; באר-שבע - 07-74767; שדרה בגוש דן, טל' 03-330848; פתח תקווה - 101, 9311111; חצור - 06-938233.

רכבות

מנהריה לחיפה ולתל-אביב: 05.45, 06.35, 07.35, 09.35, 11.34, 13.30, 15.27, 16.33, 17.33, 18.42.
מחיפה לתל-אביב (מחיפה מרכז 6 דקות לפני היציאה מבת-גלים): 05.30, 06.00, 06.20, 06.42, 07.15*, 07.35, 08.30, 09.30*, 10.30, 11.30*, 12.30, 13.30*, 14.30*, 15.30*, 16.30, 17.10, 17.30, 18.30, 19.30.
מחיפה לת"א ולרחובות: 13.30, 15.30.
מנתניה לתל-אביב: 06.40, 08.13, 08.57, 10.20, 12.20, 13.50, 15.15, 15.55, 17.07, 17.50, 18.20, 19.03, 20.03, 21.05.
מנתניה לת"א ולרחובות: 17.50.
מתל-אביב לרחובות: 07.12, 14.40, 16.00, 17.15, 18.13.
מתל-אביב לירושלים: 08.35.
מירושלים לתל-אביב: 15.05.
מרחובות לתל-אביב: 06.35, 07.20, 07.55, 15.20, 16.50, 17.25.
מרחובות לת"א ולנתניה: 07.55, 16.50.
מרחובות לתל-אביב ולחיפה: 17.25.
מתל-אביב לנתניה: 07.13, 08.27, 09.40, 11.10, 13.10, 14.40, 15.20, 16.20, 17.20, 17.40, 18.30, 19.30, 20.30.
מתל-אביב לחיפה: 06.00, 06.35, 07.25*, 08.05, 08.40*, 09.20, 10.00, 11.00*, 12.00, 13.00*, 14.00, 15.00*, 16.00, 16.40, 17.00, 18.00, 19.00, 20.00, 21.00, 22.00.
מתל-אביב לנהריה: 14.00, 15.00, 16.00, 17.00 [illegible]
מחיפה (בת-גלים) לנהריה: 12.10, 13.20, 15.26, 16.05 [illegible]
מקריית חיים לנהריה: [illegible]

בימי ו' וערבי חג בלבד
מנהריה לחיפה ולתל-אביב: [illegible] 10.30, 13.05.
מנהריה לחיפה: 14.45.
מקריית מוצקין לת"א: 12.30.
מחיפה לתל-אביב: [illegible] 06.00, 06.35, 08.30, 09.30*, 10.00*, 10.30, 11.30.
מתל-אביב לרחובות: 12.55.
מתל-אביב לירושלים: 08.40.
מירושלים לתל-אביב: 12.05.
מרחובות לתל-אביב: 07.20.
מתל-אביב לחיפה: 06.00, 07.00, 08.00, 09.00*, 10.00, 11.00, 11.40*, 12.00, 13.00.
מתל-אביב לנהריה: [illegible]
מחיפה לנהריה: 09.08, 11.20, 13.32 [illegible]
מקריית חיים לנהריה: [illegible]

במוצאי שבת וחג
מחיפה לתל-אביב: 19.00.
מתל-אביב לחיפה: 20.30.
* מידע נוסף בטלפונים: [illegible]

* רכבת ישירה.

עורך מוטי חביב

טוב בלובליאנה, לא יספיק למוסקבה

מכבי תל אביב שמרה אמש על מקומה הרביעי בבית שמינית גמר גביע אירופה לאלופות, לאחר ניצחון חוץ 79:86 על אולימפיה לובליאנה ★ מבחן האמת, בשבוע הבא, במוסקבה ★ המצטיין: נדב הנפלד

□ שירות "על המשמר"

שוב זה היה רחוק מלהשביע רצון. שוב הרבה סימני שאלה, הרבה בקיעים. לשבוע הבא, שם במוסקבה הקפואה, זה בטוח לא יספיק. הניצחון 79:86 חשוב, אבל רק מוראלית. בלי ניצחון במוסקבה יהיה הניצחון אמש שווה לקליפת השום.

נכון, תסמונת המחצית השנייה, לא חזרה על עצמה, אבל למרות זאת נותרו הרבה מאוד סימני שאלה מהותיים. כמו למשל, מדוע יש כל כך הרבה דקות מתות?, עד מתי יילכו לאיבוד, כך סתם, כדורים? ומה עם ריבאונד ההתקפה?

במוסקבה חייבים לתת מענה לשאלות האלה, אחרת מכבי תל אביב תחשוב בעוד שבועיים רק על הליגה הישראלית.

אמש, לאחר שתי דקות עם החטאות ואיבודי כדור לשני הכיוונים, עלתה מכבי ליתרון 2:5 בדקה ה־3. יכולת טובה של גודס וג'מצ'י הניקה את הצהובים ליתרון תשע בדקה השמינית - 7:16. או אז באו שתי דקות בלתי מוכנות של ריפיון, בהן קלעה לובליאנה 9 נקודות לעומת שתיים של מכבי. הסלובנים הקטינו עד כדי 18:16 (דקה 10), שמכבי תל אביב כבר רושמת חמישה איבודי כדור לעומת 0 של המקומיים.

מכבי נראתה רע מאוד בהגנה וסבלה מזריקות לא טובות של דורון. מולי קצורין מיהר להסתייע במוטי דניאל, במקום גיא גודס, כאשר הנפלד עבר לרכז. לחץ על כל המגרש של לובליאנה הוביל למהפך - 20:21 בדקה ה־11.

המשחק המשיך להיות שקול. היתרון עבר מצד לצד מבלי שאף קבוצה הצליחה לברוח. מכבי עברה לשמירה איזורית. 24:25 ללובליאנה (דקה 13), 31:31 (דקה 15) ו־34:34. ככל שנקפו הדקות התברר כי למכבי יש בעיה...בין הידיים. יותר מידי איבודי כדור - 8 לעומת 1 של לובליאנה.

שתי דקות לפני סיום המחצית הראשונה עדיין שיוויון 42:42, אולם אז ברחה לובליאנה ל־42:47 ושלשה של ג'מצ'י הותירה סיכוי לפתיחת המחצית השנייה.

בסיכום המחצית היו למכבי 53 אחוז מהשדה לשתיים, לעומת 52 אחוז של לובליאנה. בקליעות לשלוש היו למכבי 55 אחוז הצלחה, בעוד לובליאנה היתה חלשה בקטע הזה, רק 28 אחוז.

את המחצית השנייה פתחה מכבי עם דניאל במקום גודס. תודות לשמירה מצויינת שלהם התנהל משחק שקול עד הדקה ה־25 - 54:55 ללובליאנה. חזרתו של גודס, במקום ג'מצ'י, הביאה למפנה. מכבי קלעה ב־4 דקות 10 נקודות לעומת 2 של לובליאנה. בדקה ה־29 הוליכה מכבי 57:64 מנקודות של קולמן וצ'ורצ'יץ'.

המקומיים לא ויתרו. הם ניצלו שוב דקות מתות של מכבי כדי לאזן בדקה ה־35 ל־68:68. יציאתו של הכוכב הסלובני הורבאט, חמש דקות לפני הסיום, והתעלות של הנפלד (היה מצויין אמש עם 17 כדורים חוזרים) וגודס קבעה 72:76 ארבע דקות לפני הסיום.

דורון ג'מצ'י בשלשה (השתפר בהשוואה למשחקים הקודמים) קבע 72:79. כשנראה היה שהסיפור יגמר טוב, באו שוב שלושה סלובניות ואיבודי כדור של מכבי (בסך הכל 13 איבודים) ודקה לסיום הוליכה מכבי רק 79:80. לחץ על כל המגרש לא מנע מג'מצ'י לקבוע 79:82, 37 שניות לסיום. איבוד כדור של המקומיים, כ־20 שניות לסיום, סגר מבחינתנו עניין. דורון בשתי קליעות עונשין וקולמן כיסו את הניצחון.

בסיכום 57 אחוז לשתיים למכבי (לא רע), לעומת 43 אחוז של לובליאנה.

מכבי ת"א – אולימפיה לובליאנה 79:86 (48:45)

★ האולם בלובליאנה. 3000 צופים. שופטו: קאזארו מאיטליה וקאפאנלי מתורכיה.
★ קלעו למכבי תל אביב: קולמן 23, ג'מצ'י 17, צ'ורצ'ייץ' 16, הנפלד 11, גודס 11, מ. דניאל 6 ודורון 2.
★ קלעו ללובליאנה: רייר 13, הורבאט 12, גורנק 12, נוסוב 11, דאנו 10, מאלייץ' 8, טושק 6, האסטמן 5 וזורדייץ' 2.

הטבלה

1.	פזארו	12	955–881	20
2.	פנאתינייקוס	12	860–921	20
3.	ריאל מדריד	12	879–927	20
4.	מכבי ת"א	12	942–940	19
5.	צסק"א	12	999–1028	19
6.	פאוק	12	898–903	17
7.	לובליאנה	12	948–885	15
8.	בנפיקה	12	950–826	14

בנפיקה כמעט הפתיעה את ריאל

בנפיקה ליסבון היתה קרובה אמש לסנסציה כשהוליכה ברוב שלבי משחקה הביתי עם ריאל מאדריד. לבסוף ניצחו הספרדים 62:66.

בנפיקה, שסוגרת את הבית של מכבי תל אביב, צעדה בהפרשים שנעו בין 5 ל־7 נקודות. במחצית היה יתרון בנפיקה שמונה נקודות - 35:43.

סיום טוב של הספרדים היקנה להם את הניצחון בעקבותיו הם שמרו על המקום השלישי.

עד סיום הבית נותרו עוד שני מחזורים.

בשבוע הבא: פאנאתינייקוס - לובליאנה; צסק"א - מכבי תל אביב; ריאל מדריד - פאוק; בנפיקה - פזארו.

במחזור האחרון: לובליאנה - צסק"א; פאוק - פזארו; ריאל מדריד - פאנאתינייקוס; מכבי תל אביב - בנפיקה.

שני משחקי חצי גמר מחר באור עקיבא

□ גבי חביב

שני משחקי חצי גמר גביע המדינה בכדורעף יתקיימו מחר באולם באור עקיבא.

המשחק הראשון יפגיש את מחזיקת הגביע, הפועל כת"ים, עם הפועל העמקים/זבולון, שזכתה בגביע ב־1992. המשחק יחל בשעה 18.00.

המשחק השני יפגיש את המוליכה בליגה, הפועל מטה אשר, עם מכבי תל אביב. מטה אשר מצויה בשיפור ומכבי תל אביב, עם שני הפסדים ליגה רצופים, מתחילה לחזור לעצמה. המשחק יחל מיד בסיום המשחק הראשון.

משחק הגמר ייערך ב־21 במארס.

על יוקרה ושלוש נקודות

המפגשים בין מכבי תל אביב למכבי חיפה תמיד היו מאבקי יוקרה ★ המאבק מחר יהיה גם על שלוש נקודות יקרות, שיוכלו לצמצם עבור חיפה את הפער לשתי נקודות, או לפתוח פער של 8 נקודות לזכות מכבי תל אביב ★ המשחק בשעה 6 בערב באיצטדיון הלאומי ברמת גן ★ הפועל פתח תקוה תארח בדרבי את מכבי פתח תקוה, שהפתיעה בשבת שעברה את מכבי חיפה – 1:0

□ י. חכם

שתי הקבוצות הפייבוריטיות במאבק על האליפות, מכבי תל אביב ומכבי חיפה, יפגשו בפעם השנייה העונה, במסגרת המחזור ה־18 של הליגה הלאומית, והפעם אצל התל-אביבים בשעה 6 בערב באיצטדיון הלאומי ברמת גן.

מכבי תל-אביב מוליכה את הליגה, לאחר הניצחון הגבוה מול מכבי נתניה בשבת שעברה (1:6). מכבי חיפה ממוקמת רק במקום השלישי, עם חמש נקודות פחות, לאחר ההפסד המפתיע מול מכבי פ"ת (1:0).

בסיבוב הראשון נפרדו הקבוצות בתיקו ללא שערים, אולם מאז עבר סיבוב שלם, ולפי מאזני הקבוצות, צפוי משחק רב שערים. מכבי ת"א הבקיעה את מספר השערים הגבוה ביותר בליגה (38), וספגה את המספר הנמוך ביותר (17), כמו הפועל פ"ת.

מכבי חיפה ממוקמת שנייה מבחינת כיבוש שערים, עם 35 שערים, ואם היא רוצה להישאר בתמונה, היא חייבת לזכות בניצחון, כדי שמכבי ת"א לא תברח לה. איצטדיון ר"ג יהיה מלא מפה לפה, וצפוי משחק מרתק. ישפוט: סוהיל ראזר.

★ בשקט אך בהתמדה, הגיעה הפועל פ"ת למקום השני. בשבת צפוי לה מאבק קשה בדרבי של אם המושבות, מול מכבי פ"ת. שתי הקבוצות, שהשיגו בשבוע שעבר ניצחון נמצאות בתנופה רבה. בסיבוב הראשון ניצחה הפועל 0:2. ישפוט: יצחק [illegible].

★ משחק מעניין צפוי בקרית אליעזר, שם תארח הפועל חיפה, עם מאמנה החדש ויקו חדד, את בני יהודה תל-אביב. במשחק הקודם 1:2 לבני יהודה. ישפוט: דני קורן.

★ בית"ר ירושלים, תנסה להתאושש מהתבוסה הקשה מול בני יהודה (4:2), על חשבון הפועל "עירוני" ראשל"צ. המשחק יהיה באיצטדיון טדי. במשחק הקודם ניצחה ראשל"צ 0:1. ישפוט: יעקב בן־חמו.

★ הפועל בית־שאן המפתיעה (1:3 מול צפרירים בשבת שעברה), חוזרת למבצרה הביתי, כדי לארח את הפועל תל־אביב. המשחק הראשון לא הוכרע 1:1. ישפוט: אייל צור.

★ הפועל באר־שבע המתקשה להתאושש, תארח את מכבי נתניה, שתופיע שוב ללא השוער יעקב בלרב. במשחק הראשון ניצחה נתניה 2:3. ישפוט: חיים יעקב.

★ בקרב תחתית, בעל חשיבות רבה לשתי הקבוצות, תארח בית"ר תל־אביב את מכבי עירוני אשדוד. המשחק יהיה באיצטדיון ר"ג (3.45). בסיבוב הקודם ניצחה בית"ר ת"א 0:1. ישפוט: סבי אלנקווה.

השעה הראשונה: 15.00.

הטבלה הלאומית

לאחר 17 מחזורים

1.	מכבי ת"א	17–38	35
2.	הפועל פ"ת	17–26	33
3.	מכבי חיפה	22–35	30
4.	הפועל ת"א	20–26	28
5.	בני־יהודה	26–34	27
6.	הפועל ב"ש	19–26	27
7.	הפועל בית־שאן	26–19	24
8.	בית"ר י-ם	20–23	22
9.	עירוני ראשל"צ	18–20	22
10.	מכבי פ"ת	21–21	20
11.	צפרירים חולון	7–21	19
12.	מכבי נתניה	32–23	19
13.	בית"ר ת"א	33–21	17
14.	הפועל חיפה	30–23	16
15.	עירוני אשדוד	28–17	15
16.	מכבי הרצליה	35–18	14

אשדוד מארחת את נס ציונה

בקרב צמרת במחזור ה־17 בליגה הארצית, תארח מתר השנייה בטבלה, הפועל אשדוד, את ס.ב. נס־ציונה, שעבורה זוהי הזדמנות אחרונה להאבק על כרטיס עליה לליגה הלאומית. בשבוע שעבר נוצחה נס ציונה ע"י הראשונה, מכבי יפו, ומכאן שהפסד נוסף יחסל את הסיכויים.

המשחק יתחיל בשעה 3 באשדוד. ישפוט: חיים ליפשוביץ. בסיבוב הראשון ניצחה אשדוד 0:3.

יתר המשחקים היום: שמשון ת"א - הפועל ר"ג (גאון יפו, אריק חיימוביץ', 1:1); מכבי יבנה - הפועל ירושלים (ויקטור בוסקילה, 1:1); הפועל חדרה - הפועל כפר סבא (חיים מירובסקי, 1:3).

מחר: הפועל טייבה - מכבי יפו (רוני מלכה ב', 1:1); הפועל כת"ים - הפועל ירושלים (גאבי סריגג, 2:1); הכח/מכבי ר"ג - הפועל לוד (ר"ג, רמו, כדור, 2:1); מכבי קרית גת - הפועל קרית־שמונה (נעמאן סולטן, 3:1).

השעה הראשונה: 15.00.

מזג האויר: לא להביא מטריות

□ גבי חביב

"יום שבת יהיה יום שטוף שמש נעימה, ומשחק העונה בין מכבי תל אביב ומכבי חיפה, לפחות בכל הקשור למזג האויר, יהיה ללא כל בעיות" - כך מסר נחום קליק, חזאי בחברת מטארטק, חברה פרטית לשירותי מטאורולוגיה וחיזוי מזג האויר.

הימים האחרונים, שהיו לגשומים ביותר בחורף הזה וסכום הכסף שהצטבר בקופת הטוטו וכמוכן משחק העונה בליגה הלאומית, בין מכבי תל אביב ומכבי חיפה, הפכו לפתע את מזג האוויר לנושא החשוב ביותר של סדר היום.

אוהדי ספורט רבים ביקשו השבוע לבדוק בעצמם, את תחזית מזג האוויר בשבת. כאמור, מרגיע החזאי את החששים להירטב ואף ממליץ לאוהדים לחסוך מעצם לשאת מטריה למגרשי הכדורגל.

ומה לגבי רמת הכרוצית במגרשים?

"גם כאן אני יכול להרגיע שהמגרש ברמת־גן הוא מגרש באיכות גבוהה והוא יספיק להתייבש עד המשחק".

★ אלופת הליגה בכדורגל, אנדרלכט, תארח מחר את האלסט. אנקלהרט של איציק זוהר תארח את סרקל ברוג'. בלאור זוהר יהיה דרבי בין סטנדרד לפ.צ. ליאז'.

מכבי ראשון לציון תארח את נס ציונה

□ י. חכם

לאחר שהודחה שלשום ממשחקי הגביע, תתמודד היום, ב־5.30 אחר הצהריים, סגנית האלופה, מכבי ראשון לציון מול א.ס. נס ציונה, במסגרת משחקי המחזור ה־19 בליגה הלאומית בכדוריד.

יתר המשחקים יהיו מחר.

מכבי קרית שרת/חולון - אס"א תל אביב (6.30); הפועל רמת גן - הפועל פתח תקוה; מכבי נתניה - הפועל רחובות; מכבי רחובות - אליצור הרצליה; מכבי פתח תקוה - מכבי תל אביב; מכבי רעננה - הפועל ראשון לציון.

השעה הראשונה 20:30.

מכבי ת"א – חיפה היום ב...משקולות

□ גבי חביב

מכבי תל אביב ומכבי חיפה זה לא רק כדורגל. שתי הקבוצות ייפגשו כבר היום, בשעה 19.00, במסגרת המחזור השני של ליגת המשקולות שייערך באולם קנל בבניין הספורט ההישגי במכון וינגייט.

כשעה לפני התחרות תערך שקילה לספורטאים והשופטים יהיו אהרונוביץ, מילמן וקורינמן.

המחזור יחל כבר בשעה 17:00 בשבתחרות הראשונה יתמודדו אס"א תל אביב והפועל תל אביב. שופטי התחרות הזאת יהיו קוגורצקי, צמברליו וצרפתי.

היום ומחר משחקי גמר אליפות הפועל בכרמיאל

□ גבי חביב

משחקי הגמר במסגרת אליפות הפועל בכדורסל ייערכו היום ומחר באולם ספורט בכרמיאל.

באליפות, שהחלה לפני שבעה חודשים, נטלו חלק כ־200 קבוצות מכל חלקי הארץ בגילאי קט־סל מיני ובנות, ילדים, ילדות, נערים, נערות ונוער.

כל משחקי הגמר ייערכו בהיכל הספורט העירוני בכרמיאל כשכבר היום ייערכו שלושה משחקים: בשעה 16.00 קט־סל בנים בין הפועל גן שמואל להפועל כפר בלום; ב־17.30 גמר ילדות בין אגודת ספורט רמת השרון לבני יהודה ובשעה 19:00 גמר ילדים בין הפועל כרמיאל להפועל גבעתיים.

מחר ייערכו ארבעה משחקים: בשעה 10 גמר קט־סל בנות בין הפועל מעגן מיכאל לאגודת ספורט רמת השרון; ב־11.30 גמר נערים בין בני יהודה והפועל גליל עליון; ב־13.30 גמר נערות בין הפועל עמק הירדן לבין בני יהודה; ב־15.30, אולי המשחק המעניין מכולם, גמר הנוער בין הפועל ירושלים והפועל גליל עליון.

במסגרת האליפות ייערך היום בשעה 21.30 באולם בכרמיאל סימפוזיון בנושא כדורסל. בסימפוזיון ישתתפו מאמן הנבחרת הלאומית צבי שרף, מאמן נבחרת העתודה פיני גרשון, יו"ר הועדה המקצועית באיגוד הכדורסל איתן חפר, דוכר האיגוד מיכאל קרנון והשחקנים עדי גורדון מהפועל חולון, עודד קטש מהפועל גליל עליון, ליאור ארדיטי מהפועל תל אביב ואלומה גורן, כדורסלנית אגודת ספורט רמת השרון.

קנס 20 אלף דולר למקסוול

כדורסלן יוסטון רוקטס, וורנון מקסוול, הושעה לעשרה ימים ונקנס ב־20 אלף דולר, לאחר שהלם בראשית השבוע באוהד בפורטלנד בו הפסידה קבוצתו על ידי הבלייזרס.

יוסטון, ללא מקסוול, ניצחה אור לאתמול את הקינגס 86:97. התפרעות היתה גם במשחק כדורסל בסין, בו ניצחה קבוצת הצבא את יריבתה בהארכה.

שני ראדיוס לרמת השרון

□ יצחק לביא

אס. רמת השרון מליגה לאומית ב', תקיים את שני משחקי הבית שלה כראדיוס ללא קהל באולמה הביתי.

העונש, שהוטל על הקבוצה בשל התנהגות בלתי ספורטיבית של קהל אוהדיה במשחק נגד מכבי הוד השרון, ועדת המשמעת של איגוד הכדורסל גם קנסה את רמת השרון ב־3500 שקלים.

הדיון בעניינה של הפועל תל אביב, על אי מילוי פסק בורר לתשלום חוב להפועל פתח תקוה [illegible] לתל אביבים את הכדורסלן [illegible], לא נערך לאחר ששתי האגודות הגיעו לסיכום ביניהן.

הדיון בהתנהגות הבלתי ספורטיבית של קהל אוהדי הפועל חולון במשחק עם הפועל ירושלים נדחה לשבוע הבא.

דרבי במנצ'סטר

הדרבי במנצ'סטר יעמוד מחר במרכז משחקי הליגה האנגלית בכדורגל. סיטי תארח את יונייטד, המפגרת בשתי נקודות אחרי הצועדת בראש הטבלה, בלקבורן, שתארח את שפילד וונסדיי.

יתר המשחקים: ארסנל - לסטר; אסטון וילה - ווימבלדון; צ'לסי - טוטנהאם; קריסטל פאלאס - קובנטרי; לידס - איפסוויץ'; ליברפול - ק.פ.ר; ניו קאסל - נוטינגהאם; נוריץ' - סאות'המפטון; וסטהאם - אברטון.